LETO XI. ŠT. 4 (486) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 26. JANUARJA 2006

NOVI GLAS

SETTIMANALE
Poste Italiane S.p.a. - Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003 (conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma 1, DCB (Padova)
ISSN 1124 - 6596

TAXE PERCUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE PADOVA - ITALY

CENA 1 EVRO

www.noviglas.it

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Uvodnik

Andrej Bratuž

Naše korenine

V zadnjih tednih smo v našem listu že pisali o dveh pomembnih obletnicah: o 60-letnici, odkar je začel izhajati Slovenski Primorec, in o 10-letnici Novega glasa. Pred spominsko proslavo, ki bo 26. t.m. v Devinu, se želimo spomniti korenin, iz katerih so naši tedniki rasli in se razvijali.

Od leta 1945 do 1948 je v Gorici izhajal Slovenski Primorec. V prvem, nepodpisanem uvodniku je napisano, da bo list "pisan iz ljubezni do resnice in do naroda", da bo katoliški in bo "obravnaval vsa tista vprašanja, za katera se mora katoličan zanimati, v vsa polja bo posegal, kamor katoličan sme in mora poseči. /.../ Tudi v politiko, saj je tudi ta pod božjim zakonom; tudi v politiki pride v poštev vest." V nadaljevanju beremo, da bo list povedal resnico brez strahu, brez kompromisov. "Živimo v demokratični dobi in zato mora biti v tem popolna prostost." Na takšnih načelih je začel orati povojno ledino Slovenski Primorec.

Ko je leta 1949 začel izhajati Katoliški glas, je urednik v prvi številki (Uvodna beseda) napisal, da sta bila Slovenski Primorec, namenjen Goričanom, in Teden, namenjen Tržačanom, prostovoljno ukinjena, in sicer zato, da "pripravita pot novemu skupnemu glasilu tržaških in goriških Slovencev, katerim so vera, cerkev, jezik in socialna pravičnost sveta dediščina očetov in osrednje gibalo vsega osebnega in javnega življenja". Na prvi strani novega tednika sta bila objavljena Pozdrav iz Trsta in Pismo slovenskega intelektualca. V prvem članku je zapisano, da bo tednik zdaj skupno glasilo. "Tržačani mu želimo vso srečo in obljubljamo, da bomo sodelovali pri njem, ga kupovali, čitali in širili, kajti "Glas" je tudi naš list". V drugem članku pa je zapisano,da mora biti list "veren odraz našega življenja, poroča naj o važnih dogodkih doma in v svetu, druži naj vse goriške in tržaške Slovence, neustrašeno in pogumno naj vedno pove resnico prijateljem in neprijateljem, poleg tega naj nas vzgaja, opozarja na napake in navaja k dobremu". Danes lahko rečemo, da je Katoliški glas v desetletjih izhajanja pod vodstvom svojih urednikov in ob sodelovanju številnih piscev skušal upoštevati omenjene napotke in uresničevati izražene želje. Tednik je prenehal izhajati leta 1996, ko se je združil z Novim listom in postal Novi glas.

Novi list je začel izhajati leta 1954 v Trstu (poduredništvo v Gorici) in je izhajal dobrih 50 let. Ena njegovih glavnih tem je bila manjšinska politika, ki naj temelji na krepki narodni zavesti in v dobrih odnosih z matično domovino. V njegovi prvi številki je v uvodniku zapisano: "Dvigal bo slovenski narodni ponos in se boril neustrašno za našo enakopravnost na vseh področjih javnega življenja.

Novi list se bo v prvi vrsti zavzemal za socialno zatirane in prezirane, za revnega, delovnega človeka, ki tvori večino in jedro našega naroda.

Smatramo, da mora poštenje veljati ne samo v zasebnem, temveč tudi v javnem življenju. Predvsem tu naj se izvajajo načela krščanske morale!"

Sedanji Novi glas nadaljuje svoje poslanstvo v duhu in po načelih obeh prejšnjih tednikov, Novega lista in Katoliškega glasa. Želimo si, da bi še naprej v našem primorskem zamejstvu opravljal vlogo, ki mu je ob drugih občilih množičnega obveščanja zaupana.

Ob 100-letnici smrti "goriškega slavčka"

Pri Goriški Mohorjevi družbi izšle Izbrane poezije

Foto DPD

Razmišljanje ob predvpisih v šolo

O šoli, vpisih in verouku

Živimo v svetu, ki je poln vsestranskih izbir. Zahteve so vedno večje, tudi kar se tiče vzgoje in izobraževanja po šolah, kakor tudi zahteve, ki jih postavljata izbira poklica in vsakodnevno življenje kot tako. Zaradi bližnjega spreminjanja licejev že prihaja, in še bolj bo prihajalo, do vse večje konkurence med posameznimi vrstami šol. Šole vseh stopenj so imele v januarskih dneh pestre predstavitve svojih raznolikih ponudb za vse tiste dijake, ki so se morali še pred koncem meseca odločiti za predvpis.

Ob tej priložnosti bi rad opozoril na pomembnost prijave k šolskemu verouku. Zadnje čase se za ta predmet na višjih šolah odločata približno dve tretjini vseh dijakov, odsotna je torej dobra tretjina. So pa seveda tudi razredi, kjer so pri verouku prisotni skoraj vsi dijaki, in druge vrste razredov, kjer je od skupnih 15 ali 20 dijakov prisotnih le 4 ali 5. Nič nimam proti osebni svobodi izbire in odločitve za verouk ali proti njemu, a škoda je, da so dijaki, ki ne obiskujejo verouka, prepuščeni sami sebi, da lahko grejo prej domov ali pa iz šole, če je ura vmesna, ko lahko gredo v bar ali na cigareto. Kakšne vzgoje bodo ob tem deležni in slabega zgleda najslabših dijakov, ni treba ob tem posebej zapisovati.

Verouk v šoli ni kateheza, saj ne gre za molitev in navajanje na zakramente in življenje po veri, ampak gre pri verouku bolj za razlago splošne kulture, za splošno znanje o verstvih, govor je o raznih mladinskih problemih, o stvareh, ki mlade zanimajo,...

Mlade seznanjamo z verskimi simboli in znamenji, govorimo o pomenu in branju krščanske umetnosti,... Pripovedujemo jim o pomenu vzgoje tudi pri športu in glasbi, o zabavah in o nevarnostih drog, alkohola in kajenja. Ker živimo vedno bolj v globaliziranem svetu, govorimo tudi o značilnostih drugih pomembnih svetovnih verstev.

In seveda še o marsičem.

Zaključki.

Vprašam se, ali se današnji mladi dijaki in njihovi starši zavedajo, da je ta možnost šolskega verouka skoraj edina priložnost, ko o veri in vzgoji na tem področju lahko kaj slišijo, se pogovarjajo in si izmenjajo poglede?

Mislim, da starši pustijo preveč svobode svojim mladoletnim otrokom, da se sami in pogosto neodgovorno odločijo v zvezi s tem. Dostikrat se odločijo po simpatiji in "kompaniji" sošolcev. Pogosto so to otroci tudi iz vernih družin, kot so voditelji skavtov, in iz družin, od katerih tega ne bi nihče pričakoval.

Sprašujem tudi ,kje je tisto pričevanje, odgovorna zavest, zgled kot signal za vse druge?

Vsi vemo in čutimo, kako se naša zamejska skupnost vedno manjša, da o verski niti ne govorimo!

Škoda je, da se naša javnost za to vprašanje tako malo zanima!

Vsi želimo, tudi mi vzgojitelji - duhovniki - profesorji verouka na šolah, dobro naši mladini!

Zavedamo se, da delamo za njihovo dobro, pa čeprav je delo z mladimi večkrat naporno; razen kakšnega osebnega zadoščenja nismo nikoli in ne bomo nikoli prejeli za to delo nobenega priznanja!

Žarko Škerlj

Pogovor

Ravnateljica liceja France Prešeren iz Trsta Vesna Guštin: "Želim si večjo pozornost do našega šolstva"

3

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
KULTURNI DOM GORICA
GLASBENA MATICA
SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE
SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO EMIL KOMEL
ZVEZA SLOVENSKIH KULTURNIH DRUŠTEV

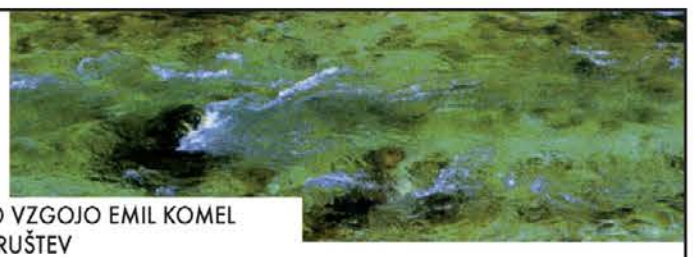

vljudno vabijo na

OSREDNJO PROSLAVO DNEVA SLOVENSKE KULTURE OB 100-LETNICI SMRTI SIMONA GREGORČIČA

GORICA, Kulturni center Lojze Bratuž
sreda, 8. februarja 2006, ob 20.30

TRST, Kulturni dom
nedelja, 12. februarja 2006, ob 20. uri

POKROVITELJA: SKGZ in SSO

Zaskrbljenost zaradi jedrskega programa

Iransko vprašanje vse bolj aktualno

Pozornost mednarodne javnosti se je v minulem tednu vrnila na Iran. Možnost, da bi se jedrski program te pomembne teokratske republike lahko prelevil iz civilnega v vojaškega, močno skrbi Francijo, Veliko Britanijo, Nemčijo in ZDA, ki v tem vidijo neposredno grožnjo svetovni varnosti, predvsem pa Izraelu. Ostali dve svetovni sili, Rusija in Kitajska, sta do obravnave problema precej bolj previdni.

Napetost v zvezi z iranskim vprašanjem se je zaostrila, ko so v Iranu pretrgali pečate, ki so jih bili postavili izvedenci Mednarodne agencije za jedrsko energijo na infrastrukture, ki so se jim zdele sumljive. Dejanje kot tako ne predstavlja nobene nevarnosti, izraža pa iranski izzivalni pristop do mednarodne skupnosti.

Teheran prisega, da je njegov jedrski program usmerjen izključno v miroljubne namene. Ker to samo po sebi ni v nasprotju z mednarodnim pravom, imajo Irančani vmešavanje zunanjih akterjev v notranje zadeve za nesprejemljivo omejitev svoje suverenosti. Če imajo s tega zornega kota prav (predvsem v luči dejstva, da je do napada na Irak prišlo na podlagi suma, da je Saddam razpolagal z jedrskim orožjem, kar se je nazadnje izkazalo za neresnično), je po drugi strani tudi res, da se je v 20. stoletju že zgodilo, da so svetovne sile podcenjevale šovinistične izjave nekaterih voditeljev, ki so se nazadnje izkazale za usodne. Pri tem velja omeniti, da obstaja nekaj elementov, ki opravičujejo zaskrbljenost in sume mednarodnih sil glede iskrenosti iranskega vodstva. Eden izmed teh je zagotovo populistična retorika novega iranskega predsednika Ahmadinejada, ki svojo priljubljenost (doma in v arabskem svetu) gradi predvsem na svojih drznih izjavah proti ZDA in Izraelu. Dodaten argument proti verodostojnosti Teherana je dejstvo, da Iranska islamska republika razpolaga z ogromnimi količinami nafte in naravnega plina, kar pomeni, da ji pri kritju notranjih energetskih potreb jedrska energija ni nujno potrebna.

Zaradi teh in drugih razlogov so evropska trojka in ZDA iransko gesto intepretirale kot dokaz, da se vodstvo Irana obnaša nepošteno, da ne deluje v skladu z mednarodnim pravom in da torej ni vredno zaupanja. Predlog zahodnih sil, naj se iransko vprašanje obravnava v okviru Varnostnega sveta OZN, pa za zdaj še vedno zavračata Rusija in Kitajska. Moskva poziva k previdnosti. Nestabilnosti, ki je nastala po napadu angloameriških sil na Irak, namreč še ni videti konca in zato v Kremlju ocenjujejo kot nesprejemljivo možnost, da bi se stanje na Bližnjem vzhodu dodatno zapletlo. "Iransko vprašanje," vztrajajo, "naj se reši po diplomatski poti". Kitajsko, bolj kot iranski jedrski program, skrbi možnost, da bi na mednarodnem tržišču nafte - po iraški – zmanjkalo tudi iranske nafte. V času, ko njihovo gospodastvo rase z neverjetno hitrimi ritmi, je razumljivo, da je zanje problem dobave energetskih virov ključnega pomena, bolj kot karkoli drugega.

Prepletanje ogromnih ekonomskih, političnih in geopolitičnih elementov zagotavlja, da bo iransko vprašanje postalo vse bolj aktualno.

Erika Hrovatin

SSO: Podprimo Silvana Primosiga!

Na nedeljskih primarnih volitvah 29. januarja za predsednika goriške pokrajine bo med štirimi kandidati Silvan Primosig iz vrst Slovenske skupnosti edini, ki neposredno zastopa Gorico. To dejstvo dokazuje, da je naši narodnostni skupnosti zaupana v življenju ožjega in širšega prostora vse pomembnejša vloga, ki jo velja sprejeti z vso potrebno odgovornostjo. Jasno je namreč, da se v kandidaturi Silvana Primosiga lahko prepoznajo vse zmerne sile, ki si prizadevajo za trdnejše sožitje v duhu odprtega evropskega sodelovanja, zato vabimo našo in celotno javnost, da se primarnih volitev v kar največjem številu udeleži in s svojim glasom podpre edinega goriškega kandidata.

SVET SLOVENSKIH ORGANIZACIJ

Kosovo

Umrl je Ibrahim Rugova

V soboto, 21.1.2006, je v Prištini umrl kosovski predsednik Ibrahim Rugova. Rugova je bil med glavnimi akterji boja za samostojnost Kosova. Kosovski predsednik je v mednarodni skupnosti veljal za najbolj verodostojnega albanskega politika z območja nekdanje Jugoslavije. Njegova smrt je prišla v zelo občutljivem času za Kosovo. Pogajanja o prihodnjem statusu Kosova in morebitni neodvisnosti pokrajine, ki so bila predvidena za sredo, 25. 1. 2006, na Dunaju, so prav zaradi Rugovove smrti kratkoročno odpovedali.

Zaskrbljenost mednarodne javnosti, da bi na kosovski politični sceni lahko prišlo do bojev za njegovo nasledstvo in se s tem postavilo pod vprašaj celotno politično in diplomatsko delo, ki ga je nastavil Rugova glede bodočnosti Kosova, je mogoče razbrati tudi iz dejstva, da so takoj po novici o smrti Rugove sklicali sestanek vodje misije ZN na Kosovu (UNMIK) Soerena Jessen-Peterssena, predstavnikov mirovnih sil zveze NATO in predstavnikov albanskih političnih strank na Kosovu.

Prav z odklonom nasilja pri svojem boju proti srbski oblasti si je Rugova pridobil mednarodni ugled in spoštovanje, saj ni, z razliko od drugih albanskih politikov, podpiral oboroženega upora proti Srbom.

Rugova je tudi v politični areni veljal za intelektualca, saj je njegova politična pot pravzaprav nadaljevanje intelektualnega dela. Na prištinski filozofski fakulteti je diplomiral iz književnosti in zatem tudi magistriral. Študij je nadaljeval na pariški Sorboni, nato pa se odločil za kariero pisatelja in profesorja albanske književnosti v Prištini, kjer je bil vrsto let tudi predsednik kosovskega društva književnikov. Predsedovanje društvu je bilo odskočna deska za vstop Rugove na politično prizorišče. Leta 1989 je Rugova ustanovil stranko Demokratska zveza Kosova (LDK) in postal njen prvi predsednik. Na tem položaju je ostal vse do februarja lani. Leta 1998 so mu podelili Sakharovo nagrado za svobodo mišljenja. Marca 2005 je Rugova preživel poskus atentata. O njegovi bolezni so na Kosovu zvedeli šele 27. avgusta lani, ko so ga z ameriškim vojaškim letalom prepeljali v ameriško vojaško bolnišnico v nemškem mestu Landstuhl. Prištinski mediji pa so le nekaj dni po njegovem odhodu v največjo ameriško bolnišnico zunaj ZDA poročali, da je Rugova hudo bolan. Kasneje je sam priznal, da je zbolel za rakom, sicer pa je najavil, da ne namerava zapustiti političnega prizorišča.

Deželni svetnik Mirko Špacapan piše

Po napovedi Livija Semoliča, predsednika SKGZ za Goriško, da bo sklical deželne svetovalce slovenskega jezika zato, da bo poročal o svojem srečanju z deželno odbornico Del Pierovo in o predlogih za Narodne domove, mi je prekipelo.

Prvič, ker Semolič uradno izjavlja, da ima mandat deželnega odbornika Antonaza, da koordinira odnose med Deželo in problematiko vračanja Narodnih domov. To je treba preveriti, ker meni, ki sem na Deželi, do sedaj to ni znano in verjetno tudi ostalim svetnikom slovenskega jezika ne.

Drugič, ker Semolič ni nič naredil za to, da je deželna uprava namenila 1.7 milijonov evrov za obnovo Narodnega doma pri Sv. Ivanu, danes pa hoče razpolagati s sredstvi, za katere je tudi sam posredno kriv, da niso več specifično namenjena.

Tretjič, ker gospod Semolič že nekaj let obljublja vselitev Slovencev v Trgovski dom v Gorici (najprej bi po njegovi neizpodbitni obljubi morali praznovati božične praznike v Fabianijevi stavbi že leta 2004), zdaj pa bo to mesec februar 2006 (datum se zanj znova neizogibno približuje).

Četrtič, ker odkar g. Semolič v imenu Slovencev sledi zadevi v Gorici, smo počasi prišli ob celotno uporabo doma za Slovence, izgubljamo spodnjo gledališko dvorano, ne dovolijo nam več vselitve v pritličje, pred nekaj dnevi pa smo iz časopisja izvedeli, da celo zadnje podstrešno nadstopje, za katero si je Semolič še posebno prizadeval in zagotavljal v kratkem začetek preureditvenih del, ne bo več razpoložljivo v celoti, ampak samo za 400 kvadratnih metrov. Petič, ker ne vem, kaj si lahko od sestanka z deželnimi kolegi slovenskega jezika pričakujem, potem ko so leti zavrgli od SSk že doseženo specifično postavko za Narodni dom, ki bi in upam še da bo - dokončno rešila problem vsaj ene od stavb, ki nam jih zaščitni zakon namenja. Skratka mnenja sem, da bi se moral g. Semolič, če res ima v žepu kakšno odbornikovo imenovanje, temu odpovedati, sicer bo samo sokrivec te tragične zgodbe, v kateri naša narodna skupnost v celoti doživlja enega svojih najslabših trenutkov zadnjih let.

Ostri toni predvolilne kampanje

Zaostrovanje političnega boja v Italiji

Ko je pred dobrimi desetimi leti sodstvo izpeljalo odločno akcijo, imenovano "čiste roke", s katero je hotelo prerezati nezakonite finančne prilive v korist predvsem takratnih vladnih strank, je kazalo, da bo nezdrava poslovna praksa za lep čas odpravljena. Danes pa smo priča razkrivanju nezakonitosti v samem bančnem sistemu, ki je doslej veljal za zdravega in pod učinkovitim nadzorstvom osrednje državne banke. Pa se je zgodilo, da se je črv zajedel tudi v omenjeno strukturo. Že od minulega poletja sem so sredstva javnega obveščanja opozarjala, da se v visokih vrhovih bančnega sveta dogaja nekaj neobičajnega. V okviru odprtega trga znotraj Evropske unije se je neka nizozemska banka potegovala za prevzem italijanske banke Antonveneta z odkupom večine njenih delnic. Neka španska banka pa se je potegovala za prevzem Banca nazionale del Lavoro (BNL). To pa določenim italijanskim krogom ni šlo v račun in so skušali to preprečiti z nezakonitimi finančnimi operacijami, ki jih sedaj sodstvo preiskuje. V zadevne operacije naj bi bili med drugimi vpleteni finančni poslovneži Gianpiero Fiorani, Stefani Ricucci in predsednik zadružne zavarovalnice Unipol Giovanni Consorte. Prva dva sta še v preiskovalnem priporu, Consorte pa je sicer na svobodi, a je moral na pritisk sodstva Zadružne zveze, ki je politično blizu stranki Levih demokratov, odstopiti. To okoliščino je spretno izkoristil predsednik vlade iz vrst Forza Italia, ki je vsedržavnemu tajniku LD javno očital, da je podpiral prevzem BNL po Unipolu.

Razumljivo je, da so vsa ta dogajanja pozorno spremljala sredstva javnega obveščanja. Tajnik LD Fassino je bil prisiljen sklicati vsedržavno vodstvo stranke in mu poročati, kako so zadeve stvarno potekale. Po drugi strani pa so Berlusconijevi propagandistični nastopi v medijih spravili v zadrego zaveznike iz Doma svoboščin. Svoje nestrinjanje je bolj jasno povedal predsednik poslanske zbornice in politični prvak Sredinske zveze UDC Casini. Očital mu je, da njegovi samosvoji nastopi v televizijskih in radijskih oddajah škodijo samemu zavezništvu Doma svoboščin, ker potiskajo zaveznike na obrobje, po drugi strani pa ustvarjajo solidarnost med volilci leve sredine.

Berlusconijeva stranka je v minulem tednu skušala v parlamentu odpraviti sedanjo ureditev volilnih nastopov političnih strank na radiu in televiziji, ki temelji na načelu enakega ravnanja (par condicio) ne glede na njihovo politično moč. Stara Berlusconijeva želja je, da bi se to načelo odpravilo in upoštevala zgolj dejanska volilna moč strank. Poskus se ji ni posrečil zaradi nasprotovanja ne samo levosredinskih strank, temveč tudi sredinske UDC in Severne lige. Predsedniku poslanske zbornice Casiniju tudi ni všeč, da predsednik Berlusconi vsevprek napada zadružništvo, ki ima zgodovinske korenine ne samo na levici, temveč tudi v katoliških krogih.

Kot vidimo, se je volilna kampanja začela v precej ostrih tonih in brez merjenja udarcev. V tem pogledu se Berlusconi očitno drži načela, da je napad najboljša obramba ne glede na njegovo utemeljenost. Pri tem se dosti ne ozira niti na svoje vladne zaveznike. Tako močna je v njem sla po ohranitvi oblasti, ki se mu maje zaradi neustrezne gospodarske in socialne politike, ki jo vodi njegova vlada.

Pričakovati je zato, da bo sedaj desnosredinska Unija, pod vodstvom Romana Prodija, enotno, resno in odločno začela posegati v volilno kampanjo.

Alojz Tul

Povejmo na glas

Pred primarnimi volitvami

Vsekakor so bližnje primarne volitve za izbiro kandidata leve sredine za predsednika Goriške pokrajine svojevrstno presenečenje. V kolikor bi kdo pogledal od zunaj, ne bi mogel mimo vpadljivega dejstva, da je edini neposredni kandidat Gorice predstavnik slovenske narodnostne skupnosti, medtem ko so ostali trije s Tržiškega. Silvan Primosig je torej edini neposredni goriški kandidat. Razumljivo je seveda, da pokrajinske volitve upoštevajo še kakšno drugo logiko od tiste krajevne, a vendar, zunanja dejstva so kljub vsemu zgovorna in imajo svoj razlog in tudi pomen.

Naj obračamo stvari tako ali drugače, izpostavitev naše narodnostne skupnosti je očitna in naj se zdi le rezultat srečnega naključja, je v svojem jedru v vsakem primeru zaslužena. Ob njej se namreč upravičeno in z zadovoljstvom ponovno zavemo, kakšno mesto smo si kot Slovenci izborili v Gorici v zadnjih letih. Ni zgolj naša zasluga - novim zasukom so botrovale spremembe časa in nastajanje nove Evrope - toda več kot umestno se je spomniti izvolitve Brancatija pred slabimi štirimi leti in našega deleža pri tej izbiri, naših občinskih svetovalcev, občinskega odbornika oziroma odbornice, predsednikov rajonskih svetov, pokrajinskega odbornika in svetovalcev, izvolitve Illyja in našega deželnega svetovalca. Z eno besedo: naša narodnostna skupnost je postala vpliven in pomemben soustvarjalec goriške stvarnosti in brez hvalisanja je mogoče trditi, da je do te svoje nove vloge pristopila zrelo in z vso potrebno odgovornostjo. Brez velikih besed so se vsi naši predstavniki odločno lotili dela in mirno lahko rečemo, da je v sozvočju z istomišljeniki večinskega naroda Gorica v teh nekaj letih spremenila podobo. V njej je zavladalo novo, spodbudno in sproščeno vzdušje. Pokazalo se je tisto, kar je bilo že od nekdaj res - čeprav ni manjkalo tistih, ki so svarili pred ravno nasprotnim - pokazalo se je, da smo kot manjšina trden, zanesljiv in delaven partner, zagotovo nepogrešljiv pri tkanju vezi z novogoriškim in sploh slovenskim prostorom.

Primarne volitve so nedvomno srečen smerokaz in velika priložnost vsaj za nadaljevanje dosedanje usmeritve Goriške pokrajine, če že ne za še učinkovitejše posege v prihodnosti. Za posege, ki bodo pospešeno uveljavljali načelo uresničevanja Evrope v teh naših krajih. Primarne volitve so ne nazadnje izpostavile ne samo prisotnost, ampak tudi pomen naše narodnostne skupnosti in nemara je utemeljeno pričakovanje, da bo nova pokrajinska uprava lahko še bolj podobna sedanji goriški upravi, v kateri smo se uveljavili več kot uspešno. Res je, da so primarne volitve izpostavile preveliko prepirljivost med nekaterimi kandidati, še vedno obstoječe politično nezaupanje znotraj naše manjšine ter seveda vprašanje, če vloga Gorice v širšem prostoru zares slabi, vse to pa ne more zamegliti dejstva, da naša narodnostna skupnost pridobiva na ugledu in vplivu.

Janez Povše

Preproste stvari

Jurij Paljk

Šola in jezik

Odprta vrata so včasih znamenje odprtosti do drugega, večkrat so znamenje zapuščenosti, če jih vidimo na hiši, ki je prepuščena času in vremenu, so pa lahko tudi znamenje sočloveku, naj vstopi.
V naših krajih in v naši družbi je vse manj odprtih vrat, vse bolj zaklenjena so in prijatelji misijonarji, ki so nekoč med nami odrasli, se ne morejo načuditi, ko prihajajo po dolgih letih na kratke obiske v rodne kraje, kako je mogoče, da smo pri nas izgubili vsak smisel za družabnost, ko pa se tako zapiramo v svoje hiše in stanovanja.
Pa vendar smo hčere in sinovi tistih očetov in mater, ki nikdar niso zapirali vrat nikomur, ker so živeli v hišah, ki so bile topli domovi predvsem zato, ker vhodnih vrat niso nikdar zaklepali, niti takrat, ko so zvečer hodili spat.
Drugi časi.
Pripadnikom slovenske narodne manjšine v Italiji se rado reče, da so zaprti, največkrat to govorijo ljudje, ki samo zato, ker so pripadniki večinskega naroda in ne znajo niti ene same besedice slovenskega jezika, v bistvu pa zahtevajo od nas, da govorimo z njimi italijanščino, in istočasno tudi ne razumejo, kako tesno je povezana naša narodna identiteta z našim jezikom. Večkrat se nam očita, da smo zaprti samo zato, ker med seboj govorimo slovenski jezik in to tudi takrat, ko nas je v družbi deset Slovencev in je med nami samo en Italijan in le-ta misli, da smo zaprti zato, ker vsi ne govorimo v njegovi prisotnosti italijansko, ker on slovenskega jezika pač ne zna. Seveda njemu ponavadi nikdar ne pade na pamet, da bi kdajkoli sploh pomislil, kako lepo bi bilo, če bi se poleg obveznega in polomljenega "tober tan" naučil še kako besedo v našem jeziku, ki ima isto dostojanstvo kot njegov.
Večkrat se nam očita marsikaj, vse v smislu, da se gremo geto in podobne stvari.
Tudi med nami imamo kretene, ki veljajo za napredne, a so vseeno samo kreteni, kajti noben pameten idiot ni še nikdar postal pameten človek, ampak je vedno ostal samo pameten idiot, kot še ni nikdar postal noben večji pritlikavec velik človek, ampak je ostal vedno in samo malce večji pritlikavec.

Imamo take idiote, ki živijo sredi nas, se grejo odprte na vse strani, imajo naš jezik samo za sredstvo obveščanja in komuniciranja, ko pa vemo, da je jezik več kot samo to; za nas pripadnike manjšine je in mora biti tudi vrednota, sicer nas ni, ker naša bit sloni, in žitje tudi!, na jeziku.
Imamo take pritlikavce sredi nas, ki tiste, kakršni smo (za zdaj) še mi, zmerjajo z nazadnjaki, in tudi kaj gršega nam še vedo povedati!, samo zato, ker še prisegamo na slovensko šolo, ker vemo, da je šola hrbtenica obstoja vsakega naroda, zato tudi našega sredi italijanskega, večinskega naroda.
In če na glas povemo to, kar bi moralo biti jasno vsakomur, namreč to, da je naša šola šola s slovenskim učnim jezikom in ne dvojezična šola, smo nazadnjaki, ker naj bi to že pomenilo, da drugačnih ne maramo.
Kako naj povem enkrat na glas za vse večne čase, da sam ne bi vozil vsak dan otrok v slovensko šolo v 37 kilometrov oddaljeno Gorico in jih zvečer ponovno 37 kilometrov vozil nazaj, kako naj torej enkrat za vedno povem, da to počnem samo zato, ker jih vozim v slovensko šolo in ne v dvojezično šolo, ker me dvojezična šola ne zanima, saj bi moji otroci lahko sami v kraju, kjer živim, hodili slabih sto metrov do italijanske šole!
Osmo leto že to počnem!
In zato imam vso pravico, zares vso pravico, da lahko zahtevam za svoje otroke, ki so rojeni v narodnostno mešanem zakonu, da ne bo pomote!, da hodijo v slovensko šolo in ne v dvojezično šolo!
Ne prosim, ampak zahtevam!
Če tem pritlikavcem, ki nas učijo, kako da smo zabiti, ker še verjamemo v svoj jezik, to ni jasno, bi moralo to biti jasno vsaj tistim, ki učijo naše, tudi moje otroke.
Gotovo je, da se tu začno največje težave, ker sem prepričan, da vsem našim šolnikom ni jasno, da nekateri, upam, da večina od nas!, vozimo otroke v šolo s slovenskim učnim jezikom predvsem in tudi samo zato!, ker se v njej poučuje v slovenščini.
Prepričan sem, da bi vsaj našim šolnikom moralo to biti jasno, pa čeprav so napredni in jaz nazadnjak, ki vozim otroke v slovensko šolo samo zato, ker se v slovenski šoli govori slovensko in pika!
A nekaterim ni.
Zaprtost in nazadnjaštvo s tem nimata nobene zveze, le v tem je problem, da to vemo tisti, ki se zavedamo, da je naša šola šola s slovenskim učnim jezikom in ne dvojezična šola, česar nekateri ne vidijo.
Ponujajo nam počasno lezenje v to, kar končno šele nekaj let imajo v Beneški Sloveniji in ponekod na Koroškem od nekdaj dvojezičnost.
Če hočete videti rezultate teh šol, se zapeljite tja gor in sredi vasi, za katero mislite, da je slovenska, skušajte kakega otroka pozdraviti slovensko!
Čakalo vas bo presenečenje.
Na žalost niti ne presenečenje, ampak gotovost, da vas ne bo razumel.

paljk@noviglas.it

POGOVOR Loredana Guštin, ravnateljica liceja France Prešeren iz Trsta

"Želim si večjo pozornost do našega šolstva"

V življenju se važne odločitve morajo opraviti premišljeno in kar se da daljnoročno. Med prve tovrstne preizkušnje sodi tudi vpis na višjo srednjo šolo. Še do pred nekaj leti je bila izbira višje srednje šole relativno lažja, saj smo Slovenci v Trstu in Gorici imeli na razpolago le standardno ponudbo višjega šolstva, ki je zaobjemala učiteljišče in šolo za vrtnarice, klasično in realno gimnazijo, trgovsko akademijo z oddelkom za geometre ter strokovno šolo.
Ponudba višjega šolstva se sicer ni do danes spremenila, vendar pa znotraj obstoječe ponudbe lahko že nekaj let opažamo nekatere vsebinske spremembe, ki odsevajo posodobitev učnega procesa. Tudi sama organizacija pouka in študijskih smeri sta še dodatni motivaciji za dijake, da se pred vpisom na višjo šolo bolje pozanimajo na podlagi lastnih zanimanj in da se ne odločajo za šolo samo zaradi "klape". Tudi na isti šoli so namreč na razpolago številne možnosti za študij. Pestro kombinacijo klasičnega in modernega nudi licej France Prešeren v Trstu.
O možnostih šolanja na tej šoli ter o izzivih za slovenske višje srednje šole pri nas smo se pogovorili z ravnateljico Loredano Guštin.

Novi šolski predpisi bodo povsem spremenili podobo tudi našega višjega šolstva. Ponudba vašega liceja obsega od klasičnega liceja do naravoslovno-multimedijske smeri. Kaj se je s tem tudi dejansko spremenilo v učnem procesu?

Novi šolski predpisi za višje srednje šole naj bi stopili v veljavo v šolskem letu 2007/08. Zato za zdaj glede študijskih smeri ni večjih sprememb. V zadnjih desetih letih smo vsekakor poskrbeli za nekaj sicer manjših, a pomenljivih sprememb v okviru obstoječe zakonodaje. Na klasičnem liceju smo okrepili pouk tujega jezika, matematike in zgodovine umetnosti. Na naravoslovni smeri smo poskrbeli za drugačen, multimedijski pristop do snovi, ki vključuje vzgojo za medije. Na jezikovni smeri smo jezikovni pouk ojačili z lektorji, ki so po rodu iz Kanade, Nemčije in Rusije. Na matematično-fizikalni smeri pa sproti uvajamo najsodobnejše računalniške programe za poučevanje matematike in fizike. Ravnokar smo tudi nakupili sodobno računalniško opremo.
Na vseh smereh smo pomnožili možnosti za stike z dijakinjami in dijaki drugih šol tako italijanskih, slovenskih kot tudi evropskih v prepričanju, da je treba mlade navajati na sodelovanje s sovrstniki, s pripadniki drugih narodov in

državljani drugih držav ter krepiti zavest pripadnosti združeni Evropi.

Povrnimo se k vpisu. Na kaj morajo biti v prihodnosti dijaki pozorni, ko izbirajo šolsko smer?

Izbiranje študijske smeri pri štirinajstih letih je seveda važno in zahtevno opravilo. Glede na starost dijakinje oziroma dijaka velikokrat prevlada želja staršev, ki otroka tudi najbolj poznajo. Treba je namreč upoštevati osebna nagnjenja, veselje do učenja in včasih tudi značajske poteze, kot so vztrajnost, radovednost, kreativnost ipd.

Ali je mogoče izbiro spremeniti pred začetkom novega šolskega leta?

Posebno z ozirom na starost in razvojno dobo mladostnika so seveda možni tudi premisleki. Tretješolci morajo po mali maturi vpis potrditi, lahko tudi zamenjajo smer ali za vpis zaprosijo kako drugo šolo. Tudi po začetku šolskega leta tja do decembra je mogoče zamenjati smer oziroma šolo. Po tem datumu pa je postopek bolj tvegan in je treba opraviti prestopne izpite.

Koliko dijakov iz Slovenije se odloča za ponudbo na vaši šoli? So bolj zainteresirani za klasični licej ali za kako "novejšo" smer?

Vsako leto se vpiše nekaj dijakinj in dijakov iz Slovenije. V zadnjih letih se slednji odločajo zlasti za jezikovno smer, prihajajo pa predvsem s Koprskega, v glavnem zaradi boljših avtobusnih zvez. V preteklosti je prišlo na šolo po informacije tudi nekaj dijakov iz Dutovelj in drugih kraških vasi onstran meje, vendar so se zaradi težav z javnimi prevozi nato odločili drugače.
Treba je vsekakor upoštevati, da so dijaki iz Slovenije ob koncu osnovne šole eno leto starejši in da je študij na višji srednji šoli v Italiji eno leto daljši. Pozitivne plati šolanja na naši šoli pa so manj številni razredi, ki omogočajo tesnejši stik med dijaki in profesorji, ne nazadnje pa razmeroma manjša obremenjenost s splošnimi mladostniškimi in prestopniškimi pojavi, ki tarejo večje šole tako v Sloveniji kot tudi v Italiji.

Vpis in potrditev vpisa sta konec koncev tudi stvar številk in statistike. Kakšen trend je opazen pri vpisu v zadnjih letih in kaj pričakujete za prihodnost?

Tudi pri vpisih se zrcalita dva vidika, in sicer po eni strani seveda postopen demografski padec tudi naše skupnosti , v zadnjem času pa je opazna večja konkurenca med šolami. V prihodnje se bosta omenjena pojava verjetno še bolj ojačila, kar bo seveda zahtevalo drugačen pristop in verjetno tudi alternativne rešitve. Trenutno je na naši šoli vpisanih 208 dijakov in dijakinj.

Izobraževanje ni samo proces, v katerega so vključeni dijaki, ampak tudi profesorji rabijo za boljše in kvalitetnejše pedagoško delo dodatno izobraževanje.

Učno osebje se redno izobražuje tako na individualni kot tudi skupinski ravni. Profesorski zbor v ta namen prireja marsikatero predavanje na šoli o najrazličnejših temah: od raznih tem, povezanih z didaktiko, do pravnih aspektov profesorskega poklica ali vprašanja zasvojenosti.
Marsikatera profesorica oziroma profesor je v zadnjih letih ob službi dodatno študiral in dosegel še kako univerzitetno diplomo ali magistrski oziroma doktorski naziv, kar vsekakor predstavlja važno obogatitev za našo šolo.

Kaj pa želje za letošnje koledarsko leto? Kaj si želite za zaključek letošnjega šolskega leta in kaj si pričakujete, da se bo spremenilo - seveda v bolje - na začetku naslednjega?

Kar zadeva šolo, v kateri delujem, upam, da nam bo uspelo poleg rednega pouka izpeljati vse dejavnosti in druge pobude, ki jih načrtujemo za letošnje šolsko leto.
Lepo bi bilo, da bi pokrajina Trst vendar izpolnila svoje dolgoletne obljube in uresničila nekatere obnovitvene posege. Pravzaprav pa bodo letos tudi pokrajinske volitve, zato verjetno s tem ne bo nič.
Na splošno pa bi rada videla, da bi vsi, predvsem v okviru manjšine, postali nekoliko bolj pozorni do šole nasploh. In to ne samo z besedami na shodih oziroma v predvolilnem času, ampak s konkretnimi pobudami in drugimi, ne nazadnje tudi finančnimi oblikami sodelovanja, ki bi v mladih spodbudile in okrepile občutek pripadnosti.

Hvala za pogovor!

Peter Rustja

GORICA IN TRST Osrednja proslava ob Dnevu slovenske kulture

... in jasna si ko gorski zrak, in glasna si, kot spev krepak....

Letošnja osrednja proslava ob Dnevu slovenske kulture, ki jo prirejajo Zveza slovenske katoliške prosvete, Kulturni center Lojze Bratuž, Kulturni dom Gorica, Glasbena matica, Slovenska prosveta, Slovensko stalno gledališče, Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel in Zveza slovenskih kulturnih društev, je bila zamišljena v znamenju 100. obletnice smrti "goriškega slavčka" Simona Gregorčiča. V Gorici bo potekala v sredo, 8. februarja, ob 20.30 v veliki dvorani Kulturnega centra

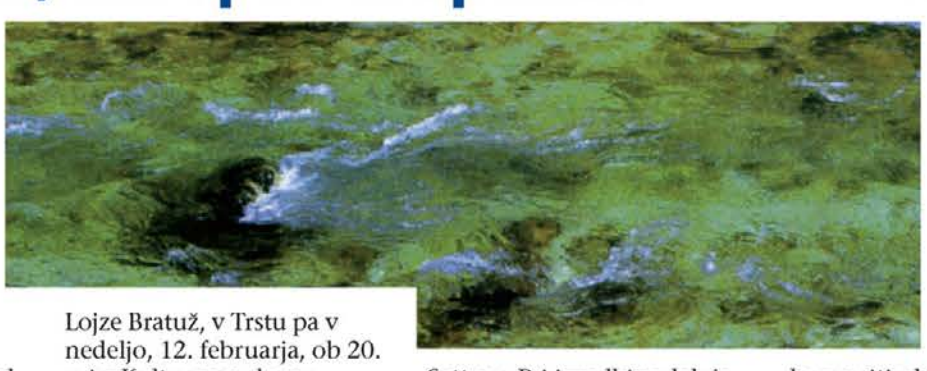

Lojze Bratuž, v Trstu pa v nedeljo, 12. februarja, ob 20. uri v Kulturnem domu. Programsko izvedbo letošnje proslave je prevzela Zveza slovenske katoliške prosvete, ki je za to priložnost postavila na noge kantato za soliste, zbor in orkester Soči na Gregorčičevo besedilo, uglasbil pa jo je p. Hugolin Sattner. Pri izvedbi sodeluje petdesetčlanski simfonični orkester, ki ga sestavljajo člani Glasbene matice iz Trsta, SCGV Emil Komel iz Gorice in zunanji sodelavci. Kot solisti bodo nastopili Alessandra Schettino - sopran, Patrizia Belloni - alt, Damjan Locatelli - tenor, Alessandro Svab - bas, zbor pa sestavljajo Mešani pevski zbor Lojze Bratuž iz Gorice (dir. Bogdan Kralj), Mešani pevski zbor Hrast iz Doberdoba (dir. Hilarij Lavrenčič) in nekateri pevci Mešanega pevskega zbora F.B. Sedej iz Števerjana. Kantato bo dirigiral Hilarij Lavrenčič.
Večer bo uvedla Prešernova Zdravljica, ki jo bo zrecitiral Aleksij Pregarc, sklenil pa se bo s slovensko himno v izvedbi zbora in orkestra. Slavnostna govornika bosta letos beneška javna in prosvetna delavca Jole Namor in Giorgio Banchig; prva bo govorila v Gorici, drugi pa v Trstu.

Nagovor papeža Benedikta XVI. ob svetovnem dnevu migrantov in beguncev

"Migracija – znamenje časa"

Dragi bratje in sestre!
Pred nekaj več kot štiridesetimi leti se je končal 2. Vatikanski koncil, ki je s svojim širokopoteznim naukom vplival na številna področja cerkvenega življenja. Posebno Pastoralna konstitucija o Cerkvi v sedanjem svetu (CS) je temeljito preučila kompleksnost današnjega sveta in nakazala poti, kako sodobnemu človeku na najbolj primeren način posredovati evangeljsko sporočilo. Ker so se sinodalni očetje želeli odzvati povabilu bl. papeža Janeza XXIII., so se obvezali, da bodo analizirali aktualna znamenja časov ter jih interpretirali v luči evangelija, s tem pa bi prihodnjim generacijam ponudili ustrezne odgovore na vedno znova porajajoča se vprašanja smisla sedanjega in prihodnjega življenja ter na vprašanje pravega oblikovanja družbenih odnosov (prim. CS, 4). Med aktualna znamenja časov nedvomno sodi tudi migracija. Gre namreč za pojav, ki se je strukturiral v obdobju nedavno minulega preteklega stoletja in je postal eden od pomembnejših dejavnikov na trgu dela na svetovni ravni, med drugim tudi kot posledica globalizacije. Seveda pa to »znamenje časa« v sebi združuje različne vrste migracije: nacionalno in internacionalno, svobodno in prisilno ter legalno in ilegalno, prav slednja pa se sooča s problemom trgovine z ljudmi. Nikakor pa ne smemo pozabiti tudi na posebno kategorijo tujih študentov; njihovo število iz leta v leto narašča po vsem svetu.

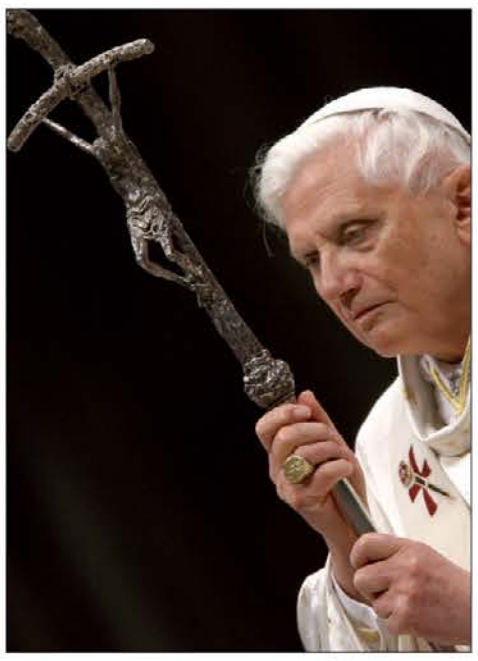

Če opazujemo ljudi, ki migrirajo iz gospodarskih razlogov, zasluži posebno pozornost novejši pojav feminizacije migracije, kajti zanjo se odloča vedno več žena. Včasih so migrirali predvsem moški, ženske so se jim pridružile kasneje kot žene ali hčere. Čeprav se danes to še vedno dogaja, pa se kaže tendenca ženske migracije vedno bolj kot samostojen pojav: žene samostojno iščejo delo zunaj meja svojih držav. Neredko se zgodi, da migrantke postanejo glavni vir dohodka za preživljanje njihovih družin. Opaziti je, da so ženske pretežno zaposlene v slabše plačanih sektorjih. Kadar torej govorimo o nezaščitenosti in o izkoriščanju migrantov nasploh, imamo v mislih prav posebej žensko populacijo. Žene so zaposlene kot gospodinje, kot negovalke ostarelih in bolnih ali pa v hotelirstvu. Tudi na teh področjih se morajo kristjani zavzemati za pravičen odnos do migrantk in skrbeti, da bodo deležne tistega spoštovanja in tistih pravic, ki jim pripadajo.
Na tem mestu je potrebno omeniti tudi trgovino z ljudmi, še posebej z ženskami, ki je razširjena prav na področjih, kjer obstajajo minimalne možnosti za izboljšanje življenjskih okoliščin ali pa gre za boj za golo preživetje. Trgovci z ljudmi brez težav najdejo naivneže, katerim ponujajo svoje »usluge«, pri čemer pa žrtve niti najmanj ne slutijo, kaj jih čaka in v kaj se podajajo. Pogosto se usoda žensk in deklet, ki jih kot delovno silo izkoriščajo in zasužnjujejo, konča v seksualni industriji. Čeprav ne razpolagam z nikakršno raziskavo posledic tovrstne migracije, se pridružujem pokojnemu papežu Janezu Pavlu II., ki je obsodil »s hlepenjem po užitku in tržnim duhom prepojeno prevladujočo kulturo, ki podpira sistematično izkoriščanje spolnosti« (Pismo ženam papeža Janeza Pavla II., 29. junij 1995, 5). Gre torej za široko področje delovanja, potrebno odrešenja in osvoboditve, in kristjani se mu ne moremo izogniti.
Rad bi opozoril še na drugo kategorijo migrantov, v katero sodijo prosilci za azil in begunci, za katere velja, da se na površinski problem priseljevanja v splošnem odzivamo zadržano in jih niti ne vprašamo po razlogih za njihov pobeg iz domovine. Cerkev na svet trpljenja in nasilja gleda z Jezusovimi očmi, polnimi sočutja. Jezus sam je namreč srečal mnoge ljudi, ki so blodili naokrog kot ovce, ki nimajo pastirja (prim. Mt 9, 36). Upanje, pogum, ljubezen pa tudi »krščanska občutljivost« (apostolsko pismo Ob začetku novega tisočletja, 50) nas morajo navdihovati za nujno človeško in krščansko podporo trpečim bratom in sestram. Cerkve, ki jim pripadajo, bodo poslale svoje pastoralne delavce, ki govorijo njihov jezik in poznajo njihovo kulturo in v duhu ljubezni do bližnjega gojijo dialog s krajevnimi Cerkvami držav, ki so jih sprejele. V luči sedanjih »znamenj časov« posebno pozornost namenjam tudi pojavu tujih študentov. Njihovo število stalno narašča, k čemur svoje prispevajo tudi »študijske izmenjave« med razno raznimi univerzami, kar je še posebej izrazito v Evropi. Ta pojav poraja nova pastoralna vprašanja, ki jih Cerkev ne sme spregledati: za študente iz držav v razvoju bi bil lahko čas intelektualnega oblikovanja tudi odlična priložnost za duhovno obogatitev.
Božjo pomoč kličem na vse ljudi, ki se trudijo in delajo za pravičnejšo prihodnost in mir na svetu in vsem, ki v pastoralni skrbi svoje moči zastavljajo za človeško mobilnost, z zagotovilom svoje naklonjenosti podeljujem svoj posebni apostolski blagoslov.

papež Benedikt XVI.
Prevedla: Barbara Baloh

Predstavitev v Goriški knjižnici Franceta Bevka

"Zapomni si in pripoveduj evangelij!"

Končno se lahko tudi Slovenci pohvalimo s prevodom razlage Markovega evangelija italijanskega jezuita Silvana Faustija (Ricorda e racconta il Vangelo, Ancora, 1990). Knjiga je oktobra lani izšla pri Celjski Mohorjevi družbi v prevodu Mihaele Kavcic, s spremno besedo Maksimiljana Matjaža in je šele tretje izmed številnih Faustijevih del, ki je dobilo slovensko podobo. To izjemno delo, sad tako poglobljenega teološkega, filozofskega in jezikoslovnega znanja kot večdesetletnega živega oznanjevanja Božje besede, so 12. januarja predstavili v Goriški knjižnici.
Mirko Pelicon je podal kratek življenjepis avtorja, temeljne značilnosti Markovega evangelija, ignacijanske duhovnosti ter biblične pripovedne metode, ki jo uporablja avtor.
Prevajalka je opisala, kako je iz poznavanja Faustija in njegovih del rasla želja, da bi bila le-ta bolj dostopna tudi v slovenščini, in kako so se te sanje zacele uresničevati. Giottova slika na naslovnici - Jezus, ki na osličku prihaja v Jeruzalem - ponazarja Božjo ponižno ljubezen. Fausti nam odpira oči za to podobo Boga, ki je iz ljubezni nemočen, ponižen, služabnik, "nora ljubezen do človeka" (Cabasilas). Podoba, za katero smo slepi in gluhi, zaverovani v človeške predstave in zastrupljeni z voljo po imetju, oblasti in videzu.
Božja beseda kljub vsem oviram najde pot do srca, to je bilo čutiti tudi na tem večeru, ko se je tako poznavalcev kot tistih, ki so o Faustijevi razlagi slišali prvič, osebno dotaknila že ta sama skromna predstavitev.

mk

Orumenel spomin

Ob 60. obletnici mučeniške smrti prof. Filipa Terčelja in g. Franca Krašne

V adventu leta 1990 me je prizadela novica ob nepozabnem dogodku iz gorske vasice Davča v Selški dolini. Vsi, ki smo poznali Jemčevo domačijo z gostilno, smo se zdrznili ob novici, da je gospodar Lojze odšel v večnost, star komaj dvainšestdeset let.
Druga svetovna vojna mu je prekrižala načrte. Moral je prekiniti študije na šentviški klasični gimnaziji in prevzeti trdno hribovsko kmetijo. Ljubljanska doba in domača družinska vzgoja sta prihajali na plano pri vsakem njegovem pogovoru in tudi pustila sledove v njegovi družini. Z veliko skrbjo je opravljal staro družinsko službo, ki je segala več rodov nazaj - bil je vesten župnijski ključar. Njegova domačija je najbližja cerkvi, vse druge so raztresene daleč naokrog. Ob nedeljah in praznikih se večina teh dobrih skrbnih ljudi zbira pri bogoslužju. Po maši pa po stari ustaljeni navadi posedajo v gostilni pri Jemčevih. Tedaj jim gospodinja razdeli pošto in pobere novo. Gost ima občutek, da se je tu čas ustavil v dobi, ki jo je opisoval Ivan Tavčar. Ob skromnem okrepčilu, prijaznem klepetu, velikokrat tudi ob lepi slovenski pesmi, se pomenki nadaljujejo še potem, ko gruče odhajajo proti lazem in drčam, kjer imajo svoje domačije.
Dogodilo se je, da je gospodar Lojze pustil običajno nedeljsko družbo in se umaknil v izbo, kjer smo občasno tudi pomodrovali, kot je sam imenoval takšne pogovore. Izraz ga je spomnil na prof. Jakoba Šolarja, ki ga je imel v prvi gimnaziji in mu pustil neizbrisen pečat za lepo slovensko besedo. Mama, žena in otroci so takšne trenutke razumeli. Čeprav je bilo v gostilni veliko dela, ga tedaj ni nihče nadlegoval. Ob takšnih srečanjih so prišli na vrsto zanimivi spomini. Iz srca smo se nasmejali, ko je pripovedoval, kako je mladi tajnik nunciature iz Bona želel obiskati sošolca v Sorici. Tik pred vasjo ga je zametlo. Naslednji dan so mobilizirali vso vas, da so izvlekli njegov volkswagen do Sorice. Francoz z Azurne obale res ni za te kraje, je modroval Lojze: "Veste, kako težko je bilo tedaj priti do telefona, ker so bile vse linije pretrgane, da smo lahko v Bon sporočili, kje je ... "
Bili pa so tudi drugačni trenutki. Po nedeljski maši, ko je bilo v Jemčevi gostilni zelo živahno, sva jo neko oktobrsko nedeljo mahnila v Štulcovo grapo. To pot sva načrtovala že dalj časa. Nikoli ne bom pozabil čudovitih jesenskih barv in enkratnih macesnov. Imel sem občutek, da je pred menoj oživel Grohar z vso svojo barvitostjo, ki jo je črpal prav v tem okolju. Daleč, nekje proti dnu grape, ob zaraščeni stezi, na mali jasi je velik leskov grm. Vsaj enkrat letno je Lojze spoštljivo in tiho poromal tja. To mu je bilo obvezujoče romanje, ki je bilo njegovo, ne za druge, del njegovega kmečkega leta ... Postal je tih in zamišljen. Pred menoj se je v hipu pojavil zgrbančen in upognjen kmečki očanec. Prav nič ni bil tedaj podoben tistemu Jemčevemu Lojzetu, kot sem ga poznal ... "Vidite", je pripovedoval tiho, skoraj skrivnostno, "tu sta bila zasuta naš gospod Franc Krašna in gospod profesor Filip Terčelj iz Gorice. Kmalu po 7. januarju 1946 smo zvedeli zanju. Tu v bližini so našli gospodov brevir. Izgleda, da so bili morilci neprevidni, ali pa so ga gospod nalašč odvrgli. Tedaj so se širile govorice, da sta pobegnila na Cerkljansko. Brevir pa je ostal nema priča, kdo počiva v svežem skrivnostnem grobu. Dobro leto pozneje, preden je prišel ukaz iz Škofje Loke, smo doma sklenili, da ju prenesemo na domače pokopališče, kamor tudi spadata. Sam sem šel, trupli odkopal in vse primerno pripravil za pogreb ... Lahko si mislite, kako je vse to izgledalo ... Nekaj let pozneje je naš tedanji gospod župnik Franc Gačnik dal pred vhodom v cerkev pod zvonik narediti ploščo z imenom vseh naših pokojnih duhovnikov. Pri njiju je zapisal: ZAHRBTNO UMORJENA. "Iz Loke so prihajali tovariši in se ob tem napisu spotikali. Tudi zasliševali so nas, vendar je kljub vsemu ta napis ostal, kot nema priča žalostnega dogodka, ki sodi v zgodovino našega kraja ... "
Vsako leto je skrbni ključar iz Davče, gospod Lojze, naročil 7. januarja mašo za ta dva pokojna gospoda. Tudi zadnje leto tega ni pozabil, čeprav je odšel v večnost dober mesec prej ... Ena njegovih zadnjih želja je bila tudi prošnja, naj domači na to mašo ne pozabijo ...
Večno ostajam dolžnik temu načelnemu slovenskemu kmečkemu možu. Kadar jo mahnem prek Blegoša v Selško dolino, skušam obiskati tudi grob našega goriškega sobrata, če mi le čas dopušča, pa tudi Štulcovo grapo in bližnjo razpadajočo Kosovo žago ... Vedno znova pa se mi, kot marsikomu, poraja vprašanje: "Le zakaj je bilo treba vsega tega? - Oh, ta naš ubogi slovenski človek ..."

Ambrož Kodelja

Evangelij

Viljem Žerjal

4. NAVADNA NEDELJA

5 Mz 18, 15-20; Ps 94/95; 1 Kor 7, 32-35; Mr 1, 21-28

S svetim spoštovanjem beremo in poslušamo Božjo besedo v maternem jeziku. Da bi pa obnovili in poglobili to ljubezen, smo se zedinili za praznovanje verskega in katoliškega tiska za cel mesec januar; s posebnim spominom in prispevki pa na današnjo nedeljo.
Danes se spominjamo gobavcev, duhovno in telesno prizadetih.
Občudujemo svetost učenjaka sv. Tomaža Akvinskega (28.1.), ki je kot patron visokih šol - univerz poseben zavetnik Besede, Jezusa, katerega skrivnost je ponižno raziskoval in premolil.
Ker ljubimo življenje, pospešujemo poklice posvečenega življenja za druge (2.2.). Spoštujemo življenje od spočetja do naravne smrti (5.2. - dan za življenje). Tudi dan bolnikov (11.2.) nas zavezuje za skrb bolnih in trpečih sester in bratov.
Zato pojmujemo tisk kot mogočno sredstvo za obrambo in spoštovanje življenja. Tisk, zlasti katoliški, se zavzema za uboge, za resnico, pravico in poštenje ter ljubezen povsod po svetu.
Prvo berilo osvetljuje največjega preroka Izraelskega ljudstva, Mojzesa. On je podoba preroka, ki bo prišel odrešit ves človeški rod, t.j. Jezusa. Podoben je Mojzesu, toda prekaša ga z oblastjo besede in zakonom ljubezni. Pri spremenitvi na gori se prikaže tudi z Elijem, ki je ves gorel za Boga (Mt 17, 1-8). Sicer ne bo ponavljal Božje besede, marveč bo govoril z oblastjo (Mr 1, 27); spopolnil bo zapovedi (Mr 5, 17; 5, 27-48).
Jezus obljubi prihod Sv. Duha, ki ga bo Oče poslal v njegovem imenu in ki bo apostole naučil vsega in jih spomnil vsega, kar je Jezus povedal (Jn 14, 26). Sveti Duh je bil dan Cerkvi zato, da bi mogla vedno bolje razumeti Jezusov nauk. Verujemo v navzočnost prerokov nad nami, takih marveč, ki govorijo v Božjem imenu, govorijo Božje besede. Preroki, ženske in moški, ohranjajo moč in dinamizem upanja.
Preroki so v Cerkvi takoj za apostoli. Govorijo po navdihu Duha, razodevajo skrivnost Boga, njegovo voljo. Gradijo, spodbujajo, opogumljajo, razlikujejo dobro od slabega. V tem je učitelj apostol Pavel. Je eden največjih prerokov Cerkve. Prvi list Korinčanom služi za zgled tudi pri reševanju problemov, ki zahtevajo večjo pozornost, kot so problemi spolnosti. Duh pomaga apostolu, da se ne prepusti rigorizmu, strogosti, poznejšemu janzenizmu, ki naj bi bil kot reakcija nasproti moralnemu propadanju, marveč mu razodeva tudi vrednoto prostovoljnega celibata, ki ga izbere ali sprejme zaradi kraljestva (1 Kor 7, 32-35). Nemoralno in nečisto vedenje kratkomalo zavrača, zlasti med kristjani, ki se zavedajo, da so udje Kristusovega telesa (1 Kor 5, 1-5; 6, 12-19; Ef 5, 3-5).
Ali naj zakonsko življenje črtamo iz srede Cerkve?, ker naj bi bilo le dopuščeno? Pavel odgovori: "NE!". Čeprav mora v vsem vladati dogovor med možem in ženo, kjer naj tudi molitev zavzema važno mesto. Celibat in zdržnost naj govorita, da je čas kratek, saj se podoba tega sveta spreminja, mineva (1 Kor, 7, 31).
Kajti zakon je skrivnostna podoba ljubezni med Kristusom in Cerkvijo (Ef 5, 21-33). In: zakon je po Božji zamisli normalna pot za večino ljudi. Celibat in zakon sta v službi ljudi in Gospoda. Kajti kristjan se ne sme izogniti delu za ta svet, niti tistemu, ki prihaja. Tudi celibat mora poznati skrbi in preizkušnje zakoncev. Živeti mora odgovorno. Ne straši se nalog. Veseli se z veselimi in žaluje z žalostnimi (Flp 4, 4.5).
Jezus je naredil prvi čudež na poročnem slavju (Jn 2, 1-11). Že v začetku je Bog blagoslovil prvi zakonski par, Adama in Evo. Greh in nered sta prišla šele potem, proti Božji volji. Toda z izvirnim grehom so vdrli v zakonsko življenje in v družino strahoten nered in grehi zoper zakon. Prav zato je potrebno pričevanje prerokov, ki naj stalno pričujejo, da "v začetku ni bilo tako" (Mt 19,8).
Krščanski zakonci in tisti, ki živijo svobodno sprejeti celibat zaradi Božjega kraljestva, naj dajo slutiti Očetovsko ljubezen in zvestobo. Zaradi tega naj človek prvi oznanja Jezusa in prihajajoče kraljestvo, ne pa demon (Vse po JdS 1990, 473-488).

POGOVOR Sinuhe Marotta, ravnatelj goriškega škofijskega katehetskega urada

Kateheza, sad osebnega pričevanja in dobre formacije

Dne 15. januarja so se v goriški nadškofiji začele katehetske delavnice. Prvo srečanje, ki je potekalo v stavbi Pastor Angelicus, nedaleč od goriške stolne cerkve, je vzbudilo precej zanimanja. V naslednjem mesecu in pol so na sporedu še tri srečanja: **29. januarja** v Tržiču, **19. februarja** v Gorici in **5. marca** v Červinjanu. V nedeljo, 29. t.m., bo delavnica potekala v župnijskem domu San Michele, ki spada pod župnijo Sv. Ambroža (ul. Mazzini) v Tržiču; pozor: začela se bo ob 15. uri in ne ob 16., kot je bilo prvotno predvideno. Za informacije se lahko obrnete na Škofijski katehetski urad, Ul. Arcivescovado 4, Gorica, od ponedeljka do petka med 9. do 12. uro (faks 0481 597666, mail: catechistico@arcidiocesi.gorizia.it).

O pobudi in sploh o današnjih metodah kateheze nam je marsikaj zanimivega povedal ravnatelj škofijskega katehetskega urada g. Sinuhe Marotta, ki je obenem tudi odgovoren za škofijsko mladinsko pastoralo in od leta 2004 župnik v goriški stolni cerkvi.

Kaj pričakuje goriška Cerkev od tokratnih katehetskih delavnic?

V prvi vrsti naj bodo nadaljevanje katehetskega posveta, ki je potekal oktobra lani: to je bila zaradi priprave in predlaganih vsebin res pomembna izkušnja. Poleg tega je še vedno živa potreba po formaciji katehetov v družbi izkušenih oseb. Glavni cilj pa želi biti delitev izkušenj in gradiva med škofijskimi kateheti, ki pogosto predlagajo sicer zanimive in vredne stvari, ki pa jih poznajo le redki, medtem ko imajo drugi velike težave pri iskanju idej in materiala za svoje delo po internetu ali z drugimi pripomočki.

Prvega srečanja, kjer ste obravnavali temi poslušanja in sprejemanja, se je udeležilo okrog 50 oseb. Dober začetek...

Res je, čeprav nam dejstvo, da nas je bilo najprej 17 in le nekaj minut kasneje kar 55 vpisanih, nam gotovo ni olajšalo dela. Na delavnicah sicer ne ciljamo na velike številke, z razliko od oktobrskega posveta; najbolj nas zanima sodelovanje med udeleženci. Toda tudi za katehiste ni lahko preiti od "razprave na temo" pa do medsebojne delitve izkušenj in priprave dobrega gradiva, ki bi bilo na razpolago tudi drugim.

Kakšno težo imata za učinkovito katehezo formacija in/ali pričevalna moč? Je za dobrega kateheta dovolj dobra formacija?

Mislim, da sta potrebna oba dejavnika. Prepričan sem, da naši kateheti vzgajajo otroke in mlade raznih skupnosti izključno zaradi moči pričevanja lastne vere, gotovo ne zato, ker bi obiskovali številne habilitacijske tečaje. Toda to, kar je njihova moč, lahko postane njihova šibka točka, če je ne podkrepi primerna formacija, zlasti pedagoška, v kolikor vsakdo od nas, ko "uči", v bistvu ponavlja metode, ki so jih uporabljali njegovi mentorji; zelo iskreno se mi zdi, da so otroci danes zelo različni od nekdanjih. Ne moremo se zadovoljiti s tem, da "nas poslušajo": ko poslušam katehete, se mi zdi, da je že to problem.

Je danes naporneje "izvajati katehezo" z otroki, z mladimi ali z odraslimi?

Kateheza je "čudovito in dramatično delo", bi lahko rekel, ko bi parafraziral izraze Janeza Pavla II. Vsaka starostna doba ima svoje prednosti in težave. Delo z otroki se zdi kar preprosto in polno zadoščenja, čeprav absolutno ni lahko pritegniti njihove pozornosti in upoštevati njihove pogosto "scientistične" formacije, ki jo odnesejo od šole. Z mladimi je kateheza navdušujoča zaradi značilnosti njihovega življenja in zaradi velikih vprašanj, ki jih nosijo v sebi; pogosto pa res ni lahko jih prevzeti v celoti, predvsem pa je težko jih "zbrati". Z odraslimi je pravo veselje se obračati na sebi enake, toda biti je treba zelo pozorni pri tem, kako "upravljamo" odnose, saj jih ne smemo pustiti pasivnih ali ravnati z njimi kot z otroki. Konec koncev mislim, da je Duh podaril vsakemu katehetu svoje darove: eden je boljši na enem področju, drugi na drugem. Končno mislim, da je naša moč v cerkvenem občestvu.

DD

Umrl je g. Franc Zlobec

V ponedeljek se je v zamejski javnosti razširila vest, da je v 93. letu starosti umrl g. Franc Zlobec.

G. Zlobec se je namreč rodil leta 1913 v Ponikvah na Krasu. Po pripravnici v Alojzijevišču je srednjo šolo obiskoval v goriškem Malem semenišču, nato pa je stopil v goriško bogoslovje. Mašniško posvečenje je prejel v Trstu 4. julija 1939. Najprej je bil nekaj časa kaplan v Postojni, nato pa je 1. novembra istega leta prevzel župnijo Osp, kjer je ostal do leta 1949. To župnijo je torej vodil v težkih časih zadnjega obdobja fašistične vladavine, druge svetovne vojne in osvoboditve, ki pa je istočasno prinesla tudi novo totalitarno komunistično oblast. Ravno ta oblast ga je v začetku februarja 1949 dala zapreti, v Kopru pa so ga obsodili na prisilno delo. Iz zapora se je vrnil jeseni istega leta, a ni mogel ostati v Ospu, zato je prišel v Trst. Od 1. oktobra 1950 do 22. oktobra 1966 je bil kaplan pri Sv. Jakobu. Tam je - z neposredno prošnjo na papeža Pija XII., ker je naletel na nasprotovanje takratnega škofa Santina - leta 1952 dosegel, da se je v tej tržaški cerkvi na sveti večer ob 22. uri obhajala slovenska polnočnica s slovensko pridigo in petjem.

Sicer je bil g. Franc Zlobec vse življenje velik narodnjak. V tem mu je bil velik vzornik znani duhovnik ter politični in družbeni delavec Virgil Šček (v knjigi Egona Pelikana o tajnem delovanju primorske duhovščine pod fašizmom je objavljeno Ščekovo pismo, v katerem se zavzema za takratnega bogoslovca Zlobca, sicer je objavljena tudi Zlobčeva fotografija, ko je postal novomašnik). Obenem, vsi ki so ga poznali in so mu bili zaupani v pastoralno oskrbo, pričajo, da sta ga vedno označevali globoka vernost in zlasti - po zaslugi spirituala v goriškem Malem semenišču Leopolda Cigoja - skoraj otroška predanost Materi Božji, ki mu je dajala pogum in smisel v vsem njegovem delu. Pri Sv. Jakobu je ustanovil t.i. "Marijino šolo" za širjenje Marijinega češčenja, zlasti pri mladih, ter začel izdajati istoimenski list. Obenem je spodbujal molitev rožnega venca. Potem ko je nehal svoje službovanje pri Sv. Jakobu, se je umaknil v zasebno življenje k Sv. Ivanu, kjer si je v domači hiši uredil kapelo, ki je postala nekakšno zbirališče molivcev rožnega venca. Prirejal je tudi kolonije "Marijine šole" in romanja k Marijinim svetiščem. G. Zlobec je bil po svojih močeh skozi aktiven, tako pri spodbujanju molitve rožnega venca kakor tudi pri pomoči slovenskim vernikom pri Sv. Ivanu, kjer je bil ob nedeljah na razpolago v spovednici.

Pomembni medvojni zapisi (5)

Narodnoosvobodilni boj v dnevniku Rudolfa Klineca (1943-1945)

V svojih razmišljanjih pisec ugotavlja, kako nezadržno partizanstvo odkriva svoj brezverski obraz, posega po življenju tistih, ki so "osvoboditeljem" napoti, kako v mejah samevajo trupla napol zasutih likvidirancev, kako si načrtno prizadeva osvojiti duše ljudi. Duhovniki pa stojijo duhovniki na mrtvi straži v svojih župnijah. Njihova mnogostranska dejavnost je partijskim posvečencem trn v peti. V viharnih časih niso le zavzeti dušni pastirji, ki molijo in pozivajo k molitvi in spokornosti, ki pokopavajo padle, tolažijo in bodrijo potrte, dvigajo žalostne in nemočne, ampak so tudi osnovnošolski učitelji, občinski tajniki, socialni in karitativni delavci, upravni uradniki, posredniki med sprtimi stranmi. Praviloma zato partija po svojih zaupnikih župnika policijsko nadzira in je konfiniran v lastni župniji. Cerkvenim ljudem podtikajo "sovražno belogardistično" gradivo (V imenu Kristusovih ran naj pogine partizan), širijo govorice o domnevnih tajnih sestankih in organiziranju "bele garde" pod duhovnikovim pokroviteljstvom, da bi jih razkrinkali kot "narodne izdajalce" in z njimi obračunali. Tedaj je nastopil čas bolečega spoznanja in izpovedi: "Duhovnik je bil v 25-letnem boju na Primorskem (pod Italijo) res junak. Vzdržal je hude nevihte: bili smo v konfinacijah, ječah, po kvesturah, orožniških postajah. Lepo in častno poglavje. Danes je to pozabljeno. Ljudstvo sledi drugim vodnikom. Far naj molči zunaj cerkve! Taka je hvaležnost sveta. Le kadar gre voda v grlo, ostane samo duhovnik". (Z. z. 4.5.1944).

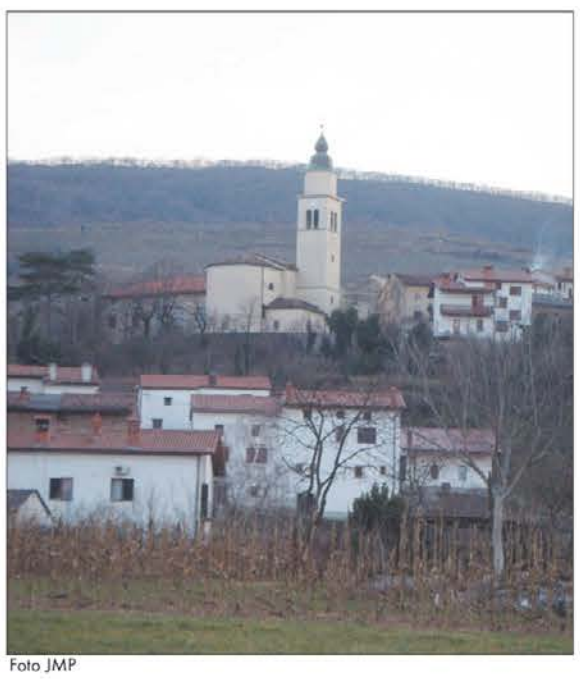
Foto JMP

Pričakovanja, da bo v enem letu po padcu Mussolinija konec vojne z angloa-meriško zasedbo, se niso uresničila. Vojna se je na naših tleh nadaljevala ob sodelovanju italijanskih garibaldinskih enot, kar pa je mnoge motilo spričo grenkega spomina na 25.letno italijansko okupacijo in prepričanja, da je prav preganjalsko in nasilno početje italijanske civilne in vojaške oblasti potiskalo ljudi v komunizem. Neprepričljivo je tudi delovala partizanska propaganda, ki je svoje poraze znala prikazati kot sijajne zmage. Odtod zapis: "Človek bi se krohotal, ko čita, kako so pri zadnji čistki razbili nemško ofenzivo, ako bi mu ne šlo na jok ob pogledu na strašne žrtve, na požgane vasi ... To je čudna ljubezen do naroda! Pobiti vse ljudi, ki ne tulijo v njihov rog. Komunizem ima razredne in ne narodne interese". (Z. z. 21. in 22. 10. 1944) Vse pa vendarle kaže, da bodo partizani po sporazumu Tito-Šubašić postali absolutni gospodarji, po vojni bodo prevzeli v roke oblast in zavladali. Zato se, ne glede na številne žrtve, na mitingih poje in se na množičnih zborovanjih, ki so po piščevem mnenju podobni nekdanjim fašističnim "adunatam", vzklika: "Tito, Tito! - prej: Duce, Duce."

Pritegnitev Titove vojske v sklop zavezniških sil je partizansko vodstvo sredi poletja 1944 ocenilo kot dobrodošlo priložnost za okrepitev stikov z duhovniki. Na dnevni red se je postavilo reševanje odprtih vprašanj med Cerkvijo in novo oblastjo. Šlo je zlasti za vprašanje ločitve Cerkve od države in verouka v šolah. Na strani OF nastopajo običajno dr. Jože Vilfan in do tedaj še krščanski socialec Janez Stanovnik ter drugi, na cerkveni strani pa črniški dekan Novak in po njegovem imenovanju in odhodu za kanonika v Gorico zlasti dr. Klinec, ki je bil na predlog dekana Novaka izbran za neke vrste posrednika med duhovščino in oblastjo OF. Ob tej priliki se je energičnemu dekanu Novaku zdelo primerno podčrtati, da so duhovniki na Primorskem bili in so zvesti Slovenci. Partizanstvo so sprejeli v upanju, da bo res narodno. Komunisti so s svojo propagando, da je prvenstveno partija pravi pogoj za pristno slovenstvo, duhovnike zmedli in ohladili do gibanja. K temu je tudi krepko prispevala časopisna gonja proti duhovščini.

/ dalje
Franc Kralj

Ekumenska osmina

Molitvena osmina za edinost kristjanov

Vsako leto se kristjani različnih Cerkva med 18. in 25. januarjem povežemo v svetovni molitveni osmini za edinost kristjanov, ki je znana tudi pod imenom ekumenska osmina. Namen molitvene osmine je, da v sklopu ekumenskih prizadevanj še posebej povabi k molitvi in delu za edinost vseh krščanskih Cerkva.

Pred kratkim smo praznovali 40. obletnico sklepa 2. Vatikanskega cerkvenega zbora (8. 12.) in preklica medsebojnega izobčenja med Vzhodno in Zahodno Cerkvijo (7. 12.). To sta bila za Cerkev dva najsvetlejša dogodka minulega stoletja. Obletnica nam kliče v hvaležen spomin vse pobude in dejanja v prid edinosti kristjanov, obenem pa zavest, da smo kljub vsemu še vedno "nesrečno razdvojeni" (evharistična molitev za spravo). Papež Benedikt XVI., ki nam ga je Bog podaril, je veliko znamenje upanja, da bo to prizadevanje še naprej ostalo živo. Ob začetku svoje službe je napovedal, da bo "storil vse, kar je v njegovi moči, da pospeši in podpre ekumensko gibanje". Ob prevzemu službe pa so se njegove besede prelivale v molitev: "Čeprav se je mreža Cerkve v zgodovini strgala, se kristjani veselimo zaradi Tvoje obljube, ki ne razočara, in ostajamo na poti edinosti, ki si jo Ti obljubil. Te edinosti se spominjamo v molitvi h Gospodu in kot berači prosimo: 'Gospod, spomni se tega, kar si obljubil. Stori, da bo en pastir in ena sama čreda! Ne dopusti, da se Tvoja mreža strga. Pomagaj nam, da bomo služabniki edinosti!'"

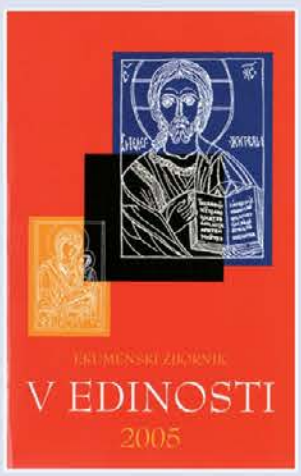

Eden največjih "služabnikov edinosti" je bil blaženi A. M. Slomšek. Njegov zgled nas zavezuje k temu, da bi bila to naša vsakdanja skrb, predmet molitve, premišljevanja in konkretnih dejanj.

Med kristjani različnih Cerkva je veliko več tega, kar nam je skupno, kakor onega, kar nas še ločuje. Ena najmočnejših vezi je navzočnost vstalega Jezusa med nami. Letošnja molitvena osmina za edinost postavlja pred nas Jezusovo obljubo: "Kjer sta dva ali so trije zbrani v mojem imenu, tam sem sredi jaz med njimi" (Mt 18, 20). V dneh osmine se bo ta čudovita obljuba spolnjevala dan za dnem, ko se bomo zbirali v njegovem imenu in prosili za dar edinosti. K srečevanjem bomo povabili tudi kristjane drugih Cerkva ali se jim pridružili pri njihovem bogoslužju.

Kratke

Predlogi Mirka Špacapana

V predsedstvu 4. deželne komisije za okolje je tajnik Mirko Špacapan podčrtal nekatere prednostne točke, s katerimi naj se komisija ukvarja v naslednjih mesecih.
Predlagal je avdicijo z odbornikom Sonegom, v zvezi z deželnim energetskim načrtom in bodočimi izbirami, ki naj bi našo deželo in njene prebivalce osamosvojile od zunanjih dobav.
Špacapan je predlagal tudi večjo informiranje deželnih svetnikov glede izbir na področju upravljanja z odpadki, v vidiku naslednjih pokrajinskih načrtov z deponijami ali nadaljevanjem sežiganja odpadkov.V zvezi s tem je tudi omenil govorice o ponovnem odprtju sežigalnice pri Sovodnjah, tokrat za biomase, kot da bi sežiganje drugačnih snovi bilo manj škodljivo za prebivalstvo.
Svetovalec SSk je zahteval, naj se v dnevni red komisije vključi tudi zakon o kraškem parku, ki ga je Špacapan predstavil lanskega julija v imenu jusarskih in srenjskih odborov, združenih v Agrarno skupnost. Slovenski svetnik je spomnil, da samo neposredno upravljanje legitimnih lastnikov skupnega ozemlja bo dalo možnost kraškemu območju, da bo tudi naravno zaščiteno.
Na seji predsedstva komisije je bilo tudi potrjeno, da je že pripravljen zakonski osnutek o ločenem upravljanju, ki ga bo odbornik Iacop začel obravnavati v deželni večini.

Slovenska konzulta: urad za slovenski in furlanski jezik na goriški občini

Slovenska konzulta pri goriški občini je na zadnji seji 18. t.m. obravnavala poslovnik o delovanju urada za slovenski in furlanski jezik, ki že deluje na goriški občini in ga bo uprava še okrepila z novim osebjem in dodatnimi pristojnostimi. Poslovnik je predstavila odbornica Mara Černic (na sliki). Vloga urada je omogočiti slovenskim in furlanskim občanom, da se v lastnem jeziku obračajo na občinsko upravo v ustni in pisni obliki, in to za razna vprašanja, ki zanimajo krajevno upravo. Občinski urad je dolžan odgovoriti v istem jeziku in poskrbeti tudi, da se občanom omogoči dostop do drugih javnih ustanov. Srečanja so se udeležili tudi predsednika rajonskih svetov iz Podgore ter Pevme, Oslavja in Štmavra in slovenski občinski svetovalci. Prisotni so izrazili pozitivno mnenje o predloženem poslovniku in pozvali slovenske občane, naj se poslužujejo urada. Goriška občina je z mesecem januarjem začela izdajati dvojezične osebne izkaznice. Tudi za to pridobitev konzulta poziva, naj se je množično poslužujemo. Konzulta je vzela na znanje prizadevanja ravnateljev slovenskih šol in podprla pobudo, da bi zdravstvena služba čim prej zagotovila sociopedagoško službo na slovenskih šolah. Člani konzulte in ostali prisotni so z zadovoljstvom vzeli na znanje, da redno potekajo priprave za postavitev doprsnega kipa Simonu Gregorčiču v mestnem parku, odkritje katerega bo predvidoma jeseni.

Prva Otroška urica v Feiglovi knjižnici

V ponedeljek, 30. t.m., bo ob 18. uri slovenska knjižnica Damirja Feigla na Korzu Verdi 51 v Gorici uradno odprla novo Mladinsko sobo s prvo Otroško urico v letošnji sezoni. Učiteljica in izkušena ljubiteljska igralka Majda Zavadlav bo oblikovala pravljico Tiho, tukaj beremo!

DRAMSKI ODSEK PD ŠTANDREŽ Hamlet v sosednji vasi

Nemočne lutke v rokah oblastneža

Foto DP

Po blišču lanskoletnih praznovanj 40-letnice neprekinjenega delovanja je dramski odsek Prosvetnega društva Štandrež z nezmanjšanim ustvarjalnim zagonom vstopil v novo desetletje ob režiserju Jožetu Hrovatu, članu SNG Nova Gorica. Pomembni prehod je zabeležil z novo dramsko uprizoritvijo, ki se žanrsko izmika iz tirnic njegovih že preverjenih gledaliških okusov.
Z novo premiero, delom hrvaškega avtorja Iva Brešana, se je predstavil v soboto, 21. t.m., v štandreški dvorani Anton Gregorčič pred številno domačo publiko in gosti, med katerimi so bili režiser Emil Aberšek, dramaturginja iz SNG Nova Gorica Martina Mrhar, selektorica letošnjega tekmovanja ljubiteljskih skupin Slovenije Linhartovo srečanje, in predstavniki ljubiteljskih skupin iz Žalca pri Celju in Pirnič. Po slovenskem prevodu Janka Lozarja je tekst v sodelovanju Božidarja Tabaja priredil in posodobil Jože Hrovat pod naslovom Hamlet v sosednji vasi. Iz balkanskega okolja je zgodbo postavil v naš prostor, dalmatinsko narečje se je obarvalo v štandreško dialektalno pisanost, povojno obdobje je postalo čas po osamosvojitvi Slovenije, moški lik režiserja pa se je, zaradi igralske nuje, spremenil v učiteljico. Ob spremembah in posodabljanju je tveganje zmeraj na preži in neskladnosti se pogosto nepovabljene vrinejo v prenovljeno podobo. Sicer pa je na splošno Hrovatu uspela preobrazba dramaturško zapletenega teksta, v katerem se prepletajo ali vzporedno potekajo kar tri zgodbe. Razpleta se namreč pripoved o delavcih, ki se ob tridesetletnici tovarne domenijo igrati Hamleta, v sicer spremenjeni obliki in političnem ozadju, tako da bi se Shakespeare obračal v grobu. Morajo se pač ravnati po samovoljnem odločanju brezobzirnega delovodje Boža,zagrizenega predstavnika liberalne stranke, pred katerim so iz različnih vzrokov vsi nemočni. Božo ob kraji javnega denarja s podlim podtikovanjem spravi v ječo nedolžnega računovodjo. Medtem ko imajo vaje za predstavo Hamleta, se Hamletova drama razrašča med njimi. Jetnikov sin, ki v igri uprizarja prav Hamleta, ne najde pri nikomer pomoči in ne more preprečiti tragičnega očetovega konca.
Tragedija, ki se odvija ob glavni zgodbi, je v štandreški postavitvi ostala preveč v senci in prestopi v osebno dramo mladega protagonista so bili premalo poudarjeni. Mestoma se je prehrupno utrnila komična ost, ki je odtrgala pozornost gledalcev od tragičnega občutja mladega Joška, nemočne lutke v primežu oblastnika Boža. Pravi poudarek pa je imela središčna os, brezvestno povzpetništvo in sla po oblasti, ki človeka, hlepečega po uveljavitvi, spremenita v etično moralnega izprijenca. Pred njim dramski liki, kot si jih je v sklepnem prizoru zamislil režiser Hrovat, postanejo brezoblične maske, med katerimi enigmatična nevesta v temi, s svečo v roki išče človeka z veliko začetnico, kot ga je ob belem dnevu s prižgano svetilko zaman iskal starogrški mislec Diogen.
Na več nivojih razpletajoča se predstava, ki bo gotovo doživljala različno odmevnost, je za nastopajoče velik izziv in trd oreh, ki so ga nekateri le s težavo in ne povsem prepričljivo strli, čeprav so v uprizoritev gotovo vložili veliko napora in požrtvovalnega veselja do odrskega nastopanja, ki odžira nič koliko večerov za utrujajoče vaje.
Predstavo so oblikovali gledalcem dobro znani Božidar Tabaj - delovodja Božo; Marko Brajnik - predsednik sindikata Marko; David Vižintin-mestni fant Joško; Daniela Puja-kuharica Marica; Cristian Benedetti-Maček, predsednik občinskega sveta, Vanja Bastiani, ki se je kot »učitlca-večna študentka« prvič spopadla s trpko vlogo in je izstopala v sugestivnih monoloških prebliskih; Marjan Breščak kot smeh vzbujajoči komentator Gigi in nove igralske pridobitve Andreja Marušič, ki ob prezahtevni vlogi Ančke, Markove hčere, ni mogla prikriti debitantskih zadreg, Marta Bizjak, ki je s svojim ajdovskim naglasom poživila komične trenutke, Chiara Mucci, ki je pokazala svoj močni temperament, ter Vilko Frandolič, ki je bil še posebno sproščen, ko je zaigral na harmoniko. Tudi v tokratni postavitvi ni bilo Majde Zavadlav, ki pa je avtorica zelo zgovorne ilustracije (velik črn lutkar-oblast) na lepakih in na naslovnici bogatega gledališkega lista. V zakulisju so opravili svoje delo glasbenik Mirko Vuksanovič, šepetalka Marinka Leban, Snežica Černic z izbiro kostumov, Nataša Sirk s koreografskimi koraki, Franko in Joško Kogoj ter Danjel Nanut, upravljalci scene, glasbe in luči.
Prva ponovitev predstave je bila v domači dvorani v nedeljo, 22., kot zadnja predstava abonmajskega sporeda Štandrež 2005, druga pa bo v nedeljo, 29. t.m., v KCLB v nizu veseloiger ljubiteljskih odrov Iskrivi smeh na ustih vseh.

IK

Pred primarnimi volitvami leve sredine, ki bodo v nedeljo, 29. januarja 2006

Kandidat Silvan Primožič se je predstavil

Silvan Primožič na srečanju s člani Sveta slovenskih organizacij v Gorici; spremljal ga je deželni svetnik Mirko Špacapan (foto DPD)

Silvan Primožič, kandidat Slovenske skupnosti na primarnih volitvah leve sredine za predsednika goriške pokrajine, se je v zadnjih tednih pred volilno preizkušnjo, ki bo potekala prihodnjo nedeljo, 29. t.m., intenzivno soočal z našimi krajevnimi upravami in nekaterimi ustanovami.
Med drugim se je srečal z upravitelji sovodenjske in števerjanske občinske uprave. Na njih je v glavnih obrisih predstavil svoj program. Obžaloval je, da ni kandidat vseh Slovencev. Vsa pokrajina bi morala zadihati v novem duhu, ki danes oplaja goriško občino. Ni nam treba iskati poznavalcev čezmejnega dogajanja na Tržiškem, je dodal, saj imamo za to dovolj svojih ljudi.
Dne 19. januarja se je Primožič srečal s člani pokrajinskega vodstva Sveta slovenskih organizacij. Na sestanku, ki se ga je udeležil tudi deželni svetnik Mirko Špacapan, je prišel močno do izraza pomen slovenske kandidature na primarnih volitvah, ki je edina resnično goriška kandidatura. Predsednik goriškega dela SSO Janez Povše je povedal, da bo tokratna kandidatura zaznamovala našo prihodnost. Gorica namreč doživlja poseben trenutek in prepričani smo, je povedal Povše, da je "sodelovanje na vseh področjih najboljši civilni in politični odgovor". Tudi zato SSO z veseljem podpira Primožiča. "Kandidat nas kot oseba prepričuje, izstopa s svojim pozitivnim stališčem in programom." Slovenska narodna skupnost ima pri nas možnost se še okrepiti kot tvoren subjekt; lahko se zgodi, kar se je že na občinski ravni. Kakšno težo bi imeli Slovenci, če ne bi bilo te kandidature, se je na glas vprašal Peter Černic. Ivo Cotič je ugotovil, da se Slovenci čutimo polnopravne člane in je zato prav, da je SSk predstavila svojega moža. Walter Bandelli je podčrtal kandidatove sposobnosti in orisal glavne dosežke, do katerih je prišla krajevna skupnost, ki jo je Primožič vodil tri mandate. Če bi slovenska levica imela svojega, slovenskega kandidata, bi pri SSk imeli velike pomisleke o lastni kandidaturi, je na koncu povzel Špacapan. "Naneslo je pač tako, da SSk ima svojega moža in to je tudi edini Goričan od štirih kandidatov!" Primožič tudi najbolje predstavlja goriški življenj, je rekel Špacapan: prizadeva si za sožitje, ima odlične odnose s Slovenijo, je uspešen gospodarstvenik, uveljavljen v svetu, veliko let angažiran v družbi in politiki. "To so aduti, ki jih drugi nimajo!" Zato je pomembno, da čimveč Slovencev podpre Primožiča, saj gre prav za prisotnost naše narodne skupnosti! Kandidat sam je poudaril, kako žalostno je, da Gorica ni zmogla predstaviti kakšnega vrednega kandidata. Orisal je probleme naše pokrajine in poudaril, da je integracija med čezmejnimi stvarnostmi edina pot do pravega ovrednotenja goriškega območja.

DD

Prejeli smo

Sem razočaran, vendar bom kljub temu šel volit...

Javno se zahvaljujem kandidatu Enricu Gherghetti, ki mi je tako prepričljivo pomagal razumeti razliko med deklaracijami in obljubami ter stvarnostjo. Na srečanju v Kulturnem domu v Sovodnjah, kjer smo poleg drugih stvari slišali tudi visokodoneče besede o vrednotenju večkulturnosti in manjšinah, (ta vprašanja so, pravilno, navedena tudi v zgibanki, "Le idee dell'Ulivo", ki se že nekaj tednov deli) sem izrazil svoje osebno nezadovoljstvo in razočaranje nad velikansko razliko med obljubami in stvarnostjo.
S preprostimi besedami povedano, izrazil sem svoje nestrinjanje in svojo oceno o obnašanju kandidata v tekmi za primarne volitve, ki ni ravno dosledno. Poleg številnih izjav o večkulturnosti, o veliki miselni odprtosti, o evropski naravnanosti goriške pokrajine in naše dežele, o čemer se vsi strinjamo, sem pričakoval, da se bo kandidat za predsednika pokrajine do svojih potencialnih volivcev, obrnil z lepaki v furlanščini, italijanščini in slovenščini. Bilo bi, po moji oceni, nekaj povsem naravnega, logičnega, v skladu z deklaracijami. Žal se to ni zgodilo, kar smatram za veliko napako. Razočaran sem, toliko bolj, ker gre za odločitev vidnega kandidata z dolgoletnimi izkušnjami.
To sem povedal na omenjenem javnem srečanju, kjer je kandidat na moje kritike in ugotovitve odgovoril s štirimi besedami, da mu je pač žal, ker se lahko nekdo čuti razočaran.
Kljub temu želim javnost seznaniti, da se bom primarnih volitev udeležil (tudi zato, ker ne želim, da bi izzvenele kot farsa). Udeležil se bom tudi pravih volitev.
Na primarne volitve bom šel, ker želim vplivati na izbiro res najbolj primernega kandidata (med štirimi, ki so vsi izraz leve sredine), na prave pa zato, da zmaga leva sredina. Uporabil bom edino in močno orodje , ki ga imam (in ki ga ima vsak volivec), svoj glas. Ta zaenkrat še blago na polici veleblagovnice.
Vabim vse, ki podobno razmišljajo, da ravnajo enako.

Vlado Klemše

Srečanja z glasbo 2005/2006: pianist Jakub Čižmarovič

Klavirski recital mladega slovaškega virtuoza

V četrtek, 19. januarja, je bil v Kulturnem centru L. Bratuž klavirski recital mladega slovaškega pianista Jakuba Čižmaroviča, ki je na lanskem mednarodnem tekmovanju "Mesto Gorica" prejel nagrado Giuliano Pecar. Rojen leta 1985 se je že kot otrok posvečal študiju klavirja. Kmalu so se izkazale njegove izredne sposobnosti za ta instrument. Sedaj živi in se izpopolnjuje v Kölnu. Prejel je že številne nagrade in priznanja v Evropi in na Japonskem. Veliko koncertira, posnel je vrsto Schumannovih in Lisztovih skladb, kot zmagovalcu na omenjenem goriškem tekmovanju mu je poleg nagrade pripadel celovečerni koncert.

Osrednji del programa sta predstavljali sonati Ludvika van Beethovna (Sonata v C-duru op. 53) in Sergeja Prokofjeva (Sonata v D-molu op. 14). Na začetku smo poslušali Schumannovo skladbo Papillons in Smetanove Tri poetické polky, ob koncu pa tri Chopinove valčke in Lisztovo Madžarsko rapsodijo v cis-molu.

Foto DPD

Program je bil torej dovolj zahteven in je dal koncertantu možnost, da izkaže svoje velike sposobnosti in zmogljivosti ter svojo interpretativno moč, bil pa je tudi izbran in tako zasnovan, da je popolnoma osvojil poslušalce.

Virtuozna igra mladega pianista je bila radoživa in lahkotna, bila pa je tudi temperamentna, mestoma interpretacijsko osebna, vseskozi občutena in dognana. Občudovali smo tudi umetnikovo jasnost v fraziranju, uigranost in sigurnost. Navdušenje občinstva je bilo vsekakor upravičeno, topli aplavzi iskreni in zasluženi.

AB

Koncert božičnih pesmi

Slovenski oktet na Sveti Gori

V soboto, 7. januarja, je bil v baziliki na Sveti Gori božični koncert, ki ga je oblikoval Slovenski oktet, pri orglah pa ga je spremljal Tone Potočnik. Kjub izrednemu mrazu je koncert privabil veliko poslušalcev, ki so napolnili prostorno cerkev.

Vrhunsko pevsko skupino, katere umetniški vodja je Mirko Cuderman, sestavljajo Andrej Ropas in Vladimir Čadež (1. tenor), Janez Triler in Rajko Meserko (2. tenor), Jože Vidic in Primož Dekleva (bariton), Matej Voje in Janko Volčanšek (bas). Koncert je uvedla stara božična pesem Hitite kristjani v Tomčevi priredbi. Tomčevih priredb je bilo na tem koncertu vsaj osem. Sledile so slovenske Že počiva vsa narava (L. Belar), Nocoj je tiha noč (G. Zafošnik) in Blažena noč (V. Vodopivec), Belarjeva Glej zvezdice božje in Zupanova Božji nam je rojen sin, Sattnerjeva Noč božična, slovenska ljudska Kaj se vam zdi, Štolcerjeva Rajske strune in Cvekova Raduj človek moj. Spored so sklenile štiri tuje božične pesmi: angleška ljudska The first Nowell, valižanska ljudska Deck the hall, črnska duhovna v Kokošarjevi priredbi Go tell it on the mountain in Berlinova White Christmas v Rijavčevi priredbi.

Tone Potočnik pri orglah na Sv. Gori

Koncert Slovenskega okteta, ki je kot vedno navdušil poslušalce, je zelo lepo zaključil božična praznovanja na Sveti Gori.

Slovensko gospodarsko združenje: anketa

Premalo čezmejnega sodelovanja

Čeprav je za marsikoga na Goriškem samoumevno, da podjetja z obeh strani meje sodelujejo, analiza možnosti pospeševanja poslovnega sodelovanja med slovenskimi malimi in srednjevelikimi podjetji čezmejne goriške regije tega ni dokazala, je na predstavitvi rezultatov v prostorih galerije ARS v Gorici povedal vodja projekta Jože Eleršič. Projekt je lani jeseni v sodelovanju z območno gospodarsko zbornico za severno Primorsko izpeljalo Slovensko gospodarsko združenje (SGZ) Gorica.

Foto DPD

Analiza možnosti pospeševanja poslovnega sodelovanja malih in srednjih podjetij z obeh strani slovensko-italijanske meje pomeni nadaljevanje pred tremi leti zaključenega projekta občine Nova Gorica o možnosti kulturnega, šolskega in poslovnega sodelovanja v čezmejnem prostoru, je uvodoma povedal Eleršič. Tokratno izvedbo, ki je stala tri milijone tolarjev, je z milijonom tolarjev podprl tudi urad za zamejce in Slovence po svetu, ki ga je na predstavitvi predstavljal Rudi Merljak.

K sodelovanju so povabili 105 malih in srednjih podjetij v slovenski lasti z italijanske strani ter 460 malih in srednjih podjetij z vsaj petimi zaposlenimi, ki poslujejo z italijanskim gospodarstvom na slovenski strani čezmejne goriške regije, a se je odzvalo le po 11 podjetij z vsake strani meje. Rezultati tako niso reprezentativni, je poudaril Eleršič.

Analiza je pokazala, da italijanska podjetja zaposlujejo večje število čezmejnih delavcev, medtem ko teh pri slovenskih podjetjih ni. Na obeh straneh meje primanjkuje predvsem tehnično izobraženih kadrov, podobne pa so tudi namere glede zaposlovanja v naslednjih petih letih po številu - tretjino pri italijanskih in četrtino pri slovenskih podjetjih glede na sedanje število zaposlenih - in stopnji izobrazbe - od srednje do visoke. Anketirana podjetja z obeh strani meje so prav tako pripravljena seliti svojo dejavnost v čezmejni prostor, pri čemer podjetniki iz Italije v tem vidijo lažji dostop do delavcev, podjetniki iz Slovenije pa lažji dostop do trgov Evropske unije. Velika večina goriških malih in srednjih podjetij sicer poslovno že sodeluje s sosedi, a njihovo sodelovanje ne temelji na dolgoročnem poslovnem povezovanju.

Direktorica območne gospodarske zbornice za severno Primorsko Mirjam Božič - ob njej se je predstavitve udeležil tudi direktor SGZ Gorica Igor Orel - je povedala, da so lahko mala in srednja podjetja čezmejne goriške regije na globalnem trgu uspešna le povezana, zato je po njenem mnenju potrebno še tesnejše sodelovanje in oblikovanje enotnega goriškega čezmejnega gospodarskega prostora. SGZ je tako že pripravila projekt "Povezovalne informacijske točke GO - GO", ki vključuje izdajanje mesečnega glasila, oblikovanje poslovne svetovalne službe, ki bi bila zametek čezmejne svetovalne pisarne, ter predstavitve uspešnih čezmejnih podjetniških povezav v televizijskih oddajah, je še povedal Eleršič. Po njegovih besedah je projekt vreden 15 milijonov tolarjev, dodatnih 10 milijonov pa bi bilo potrebnih za razvoj in vzdrževanje spletnega informatorja.

po STA

Obvestila

V petek, 3. februarja, bo ob 20. uri v župnijski dvorani v Podgori predaval dr. Bernard Spazzapan na temo: Alkohol in mamila med mladimi. Vabljeni vsi, zlasti študentje!

Novi glas vabi na devetdnevno potovanje v Armenijo od 21. do vključno 29. junija. Potovanje bo z letalom z ronškega letališča preko Münchna do Erevana, ki je glavno mesto Armenije. Ista pot bo tudi za vrnitev. Pri vpisu se plača akontacija 150,00 evrov. Vpisuje se na upravi v Gorici in Trstu. Vsak udeleženec potuje z osebnim potnim listom, ki mora biti veljaven vsaj 6 mesecev od datuma potovanja. Prejeli boste tudi spored potovanja. Pohitite z vpisom!

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško sporoča, da vsak ponedeljek od 15. do 16. ure poteka rekreacijski sprehod po Pevmskem parku, na lastno odgovornost udeležencev. Zbirališče ob vhodu v park.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško obvešča člane, da je novi društveni sedež na Korzu Verdi 51 int. v Gorici, v pritličju notranje zgradbe (poleg dvorišča). Urad je odprt ob sredah od 10. do 11. ure.

Darovi

Za Novi glas: Marko Bukovec 5,00; Emil Legiša 5,00; N.N. Štandrež 10,00 evrov.

Čestitka

Malemu Janušu se je pridružila sestrica **Urška**. Srečni družinici Romane in Alberta želimo obilo zdravja, veselja in božjega blagoslova nona, nono, teti Tanja in Nadja z družinama.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 27.1. do 2.2.2006)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

Petek, 27. januarja (v studiu Andrej Baucon): Ob domačem ognjišču: Slovenska narodnozabavna in zabavna glasba včeraj in danes. - Zanimivosti in obvestila. - Iz krščanskega sveta. - Zborovska pesem.

Ponedeljek, 30. januarja (v studiu Andrej Baucon): Sodobni sound z Andrejem: moderna glasba včeraj in danes. - Zanimivosti in obvestila.

Torek, 31. januarja (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 1. februarja (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Pošta pri nas v starih časih II. del. - Izbor melodij.

Četrtek, 2. februarja (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev. - Glasba iz studia 2.

IL BOTTONE
SOŠOL NADJA
GORICA - TRAVNIK 26
Od 14. 1. do 28. 2.
sezonsko znižanje
POPUSTI
od 10 do 50%
NA ŽENSKEM IN MOŠKEM SPODNJEM PERILU IN PIŽAMAH

Pobuda za postavitev spomenika msgr. Kazimirju Humarju

Slovenski duhovniki, Novi glas, Katoliško tiskovno društvo, Kulturni center Lojze Bratuž, Zveza slovenske katoliške prosvete in Slovenska zamejska skavtska organizacija iz Gorice nameravajo prihodnje leto, ko se bomo spomnili 5. obletnice smrti **msgr. Kazimirja Humarja**, duhovnika, vzgojitelja, časnikarja, kulturnega delavca in organizatorja, postaviti v spominskem parku ob Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici doprsni kip. Zato pozivajo vse, naj darujejo sredstva za izdelavo bronastega doprsnega kipa. Denar zbiramo tudi v našem uredništvu in upravi.

Za postavitev spomenika dr. Kazimirju Humarju ste do 31. avgusta 2005 darovali 3.730 evrov in 250 am. dolarjev.

Novi darovi: M.O. 40,00; M.E. 20,00 evrov.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

ISKRIVI SMEH NA USTIH VSEH

NIZ VESELOIGER LJUBITELJSKIH ODROV

- Nedelja, 29. januarja 2006, ob 17. uri
Ivo Brešan
HAMLET V SOSEDNJI VASI
REŽIJA JOŽE HROVAT
Dramski odsek PD Štandrež

- Četrtek, 9. februarja 2006, ob 20. uri
Natečaj Mladi oder - nagrajevanje
EVGEN
Gledališka skupina nižje srednje šole iz Doberdoba

- Nedelja, 19. februarja 2006, ob 17. uri
Marjan Marinc
POROČIL SE BOM S SVOJO ŽENO
Gledališka skupina Bc - Bovec

VELIKA DVORANA
KULTURNEGA CENTRA LOJZE BRATUŽ

Goriška Mohorjeva družba / Kulturni center Lojze Bratuž

Žlahten poklon "goriškemu slavčku"

Prvi so se na Goriškem tankočutnemu pesniku Simonu Gregorčiču, priljubljenemu izpovedovalcu najintimnejših čustev, poklonili v Kulturnem centru Lojze Bratuž v sredo, 18. t.m. Ob 100-letnici pesnikove smrti sta namreč Goriška Mohorjeva družba in Kulturni center Lojze Bratuž priredila Gregorčičev večer z naslovom Pesnik po milosti božji, ob izidu njegovih Izbranih poezij. V imenu prirediteljev je prof. Marija Češčut izrekla uvodne besede v slovesnost s svečanim, a prisrčnim ozračjem, presevanim s svetlim spoštovanjem in z ljubeznijo do "goriškega slavčka", ki je svoja zadnja leta preživljal v Gorici v severnem delu mesta, v hiši na Goriščku.Tu je 24. novembra leta 1906 smrt otela njegovo hrepeneče srce vseh življenjskih stisk in ga ponesla v mir večnega nadzemskega raja.

Prof. Češčutova je pozdravila številno publiko, predstavnike raznih kulturnih in verskih organizacij ter šolskih ustanov, posebej pa še goste, generalnega konzula RS Jožeta Šušmelja, kobariškega župana Pavla Gregorčiča, novogoriškega župana Mirka Brulca, glavnega urednika Celjske Mohorjeve družbe Andreja Arka, odbornico goriške občine Maro Černic, števerjanskega župana Hadrijana Corsija, nekdanjega veleposlanika RS pri Svetem sedežu Karla Bonuttija in člana izvršnega odbora SSO Iva Cotiča. Naglasila je, da je to prva izmed pobud, ki se bodo zvrstile v tem letu, posvečenem Gregorčiču in njegovi poeziji »svetli točki na naši hoji skozi zgodovino«. Za njo je spregovoril znani literarni zgodovinar, akademik France Bernik, od l. 1992 do l. 2002 predsednik SAZU, in v izbrani, tehtni razčlenitvi – v celoti jo objavljamo na straneh našega tednika – jedrnato orisal opus pesnika, »ki je skupaj s Simonom Jenkom obvladoval slovensko liriko med Prešernom in moderno«. Odstrl je svoj prodorni pogled na Gregorčičevo poezijo in se zaustavil ob njeni osrednji lirični tematiki, osebni izpovedi, ki je poleg narodnega čutenja in razmišljanja najbolj zaznamovala njegovo pesniško pot. Bernikov strokovni pristop se je dotaknil tudi metrične strukture Gregorčičevih pesmi, ki so prav zaradi izbire metruma, refrenov in figur ponavljanja zelo zvočne in blagoglasne.

Prvi del večera je sklenila prof. Lojzka Bratuž, ki je izbrala in uredila izbor Gregorčičevih poezij, izdajo katerih so podprle vse tri sestrske Mohorjeve družbe, goriška, celjska in celovška. Izrazila je veselje, ker je knjiga izšla prav na začetku leta, v katerem se spominjamo stoletnice pesnikove smrti. Povedala je, da gre za izbor pesmi, objavljenih v prvi in drugi knjigi Gregorčičevega Zbranega dela, katerih urednik je bil France Koblar.

Nova publikacija pod naslovom Izbrane poezije je razdeljena na štiri tematske sklope: prvi, najštevilčnejši, vsebuje osebnoizpovedne in refleksivne pesmi, drugi domoljubne, med njimi je tudi znamenita Soči, tretji ljubezenske, četrti pa najznačilnejše epske pesmi. Ob koncu so opombe in pojasnila za vsako objavljeno pesem, za uglasbene pa so navedeni tudi skladatelji. Znano je, je dejala Bratuževa, da ima Gregorčič med slovenskimi besednimi ustvarjalci največ uglasbenih pesmi. O svojem odločanju pri odbiranju pesmi pa je povedala: »Skušala sem premišljeno izbrati takšna besedila, ki so za današnjega bralca sporočilno vredna, ki mu posredujejo vrednote, v katere je pesnik veroval, ter mu približajo njegov bogati čustveni in miselni svet, in to v pesnikovem neponovljivem jeziku in slogu.« Zahvalila se je akademiku Berniku za uvodni esej z naslovom Pesnik po milosti božji, »ki daje knjigi posebno vrednost«. Zahvalo je namenila tudi umetniku Franku Žerjalu, ki je pesmi domiselno ilustriral z izvirnimi impresijami in knjigo odel v elegantno svetlo pastelno barvo ter ji dodal zaščitni ovitek, vsem sodelavcem Goriške Mohorjeve in sozaložnicama iz Celja in Celovca, ki sta s svojim sodelovanjem podčrtali pomembnost te izdaje, ter tiskarni Grafica Goriziana za dobro opravljeno delo.

Foto DPD

Žlahtni sok Gregorčičeve poezije je napojil poslušalce, ko so v liričnem epilogu večera njegovi stihi zažuboreli na odrskih deskah iz ust recitatorja Jana Leopolija in iz očarljivih sopranskih glasilk Alessandre Schettino. Prvi je s kultiviranim glasom zrecitiral pesmi Pastir in Znamenje, druga pa je, ob klavirski spremljavi Neve Klanjšček, s svojim toplim, polnim, do visokih leg lahkotno vzpenjajočim se zvenečim glasom, s srcem in iskrenimi občutji zapela šest samospevov na Gregorčičeva besedila. Zvrstili so se Tone sonce, tone (Risto Savin), Pri zibeli (Emil Adamič), Nazaj v planinski raj (Robert Burgarell; po ugotovitvah L. Bratuž najstarejša in prva Gregorčičeva uglasbena pesem), Čolničku (Saša Šantel), Projekt (Viktor Parma), Srce človeško sveta stvar (Vinko Vodopivec; H. Lavrenčič je poskrbel za njeno orkestrsko priredbo v opereti Kovačev študent). Ta prvi stik z rahločutno dušo pesnika z Vrsnega, v njegovem jubilejnem letu, nam je vdihnil željo po ponovnem odkrivanju njegovih izpovedno bogatih stihov, ki so bili pred leti tako priljubljeni, da so jih naši ljudje znali gladko na pamet. Ti verzi imajo še veliko povedati tudi današnjemu človeku, površnemu raztresencu, ki ga omamljajo raznovrstne puhle ponudbe današnjega sveta.

Iva Koršič

Govor na Gregorčičevem večeru v Gorici 18. januarja 2006

Pesnik po milosti božji

Simon Gregorčič je ob Jenku najpomembnejši slovenski pesnik v drugi polovici 19. stoletja. Obvladoval je pesniško dogajanje pri nas vsaj v dveh desetletjih tega stoletja in ustvarjal v času, ki ni bil naklonjen liriki, ne na Slovenskem, ne v Evropi, v času realizma. Manj spodbudno razpoloženje sodobnikov do njegove poezije je zato morda treba iskati tudi v tej okoliščini.

Gregorčič ni prvi duhovnik v slovenski književnosti, je pa prvi, ki se je pognal v sam vrh naše literarne umetnosti in ga do danes od stanovskih kolegov še nihče ni dosegel. Naj bo slišati še tako paradoksalno: duhovni poklic zanj kot literarnega ustvarjalca ni pomenil samo težav, bil mu je hkrati izziv. V eni svojih poznih pesmi, v devetinpetdeseti *Predsmrtnici*, je priznal, da mu je smisel življenja dajala ob Svetem pismu prav umetnost, pesniška umetnost.

Iz Gregorčičevega ambivalentnega položaja, iz skladnosti in neskladnosti med duhovnim poklicem ter polnokrvnim življenjem se je navdihovala njegova poezija. Ni čudno, da se je pesnikova osebnost v najbolj bistvenih sestavinah razkrivala ravno v osebnih izpovedih. Tako se pri Gregorčiču kljub celibatu pojavlja erotika v naravnih, vendar ne skrajnih stopnjah čustvovanja, od zastrtega hrepenenja in takega, ki povzema že bolj oprijemljive oblike, npr. v pesmi *Ohrani Bog te v cveti!*, do opisov ženske telesne lepote in nazadnje do spominov na resnično, nedvomno čutno doživetje, kot bi mogli sklepati iz pesmi *Pil i jaz sem sladki strup*. Je pa čutno erotiko Gregorčič neredko skril tako, da jo je preoblikoval v pripovedni motiv. Tako je bilo s ponarodelo pesmijo *Izgubljeni cvet* in nekaterimi drugimi. Zavest, da mu je samski stan določen za vse življenje, je bila boleča zlasti ob ključnih obredih krščanskega življenja, ob porokah in smrtih, ko je moral krotiti človeška čustva. Na preprost način je v pesmi *Spominčice* povzel celo romantično misel o posmrtnem srečanju z ljubljenim bitjem, kot jo poznamo iz klasične poezije, iz Goetheja in Novalisa, pa tudi iz Prešerna.

V realnem življenju je moral Gregorčič prestati številne preizkušnje in skušnjave. Odpovedati se je moral človeškemu, če je hotel ostati zvest božjemu, da je mogel vztrajati v poklicu. Prepričan, da ni rojen za srečo, da je odtrgan od življenja, je hrepenel po domačem okolju. Hrepenel je po "planinskem raju" in kot Prešeren obžaloval, da ni ostal doma. Vživljal se je v kmeta, v njegovo srečo, pa tudi v njegovo nemoč pred uničujočo naravo. Življenje ga ni zadovoljevalo, še manj osrečevalo. Razumljivo je po vsem tem, da se mu je zdela življenjska usoda "sovražna", kakor razberemo iz pesmi, ki so gotovo najbolj verodostojen izraz njegove osebnosti. Naravnost je svojo nesrečo izpovedal v pesmi *Ujetega ptiča tožba*, vendar tudi ta izpoved, kakor je resnična, ni bila po volji Antonu Mahniču, ki je kot oster logik sklepal o njej takole: Gregorčič se je za bogoslovje odločil sam. Sam se je zaklenil v "ozko kletko", sam se je naredil za "slepega samotarja". Prostost mu torej ni bila odvzeta in za svojo odločitev ne more kriviti drugih. Ob tej pesmi sta se spopadla dva pogleda na svet: pesniški, ki govori iz čustva in drugih, pogosto nezavednih globin človeka, ter filozofsko - teološki pogled, ki človeka vrednoti shematično, skrajno logično, kot da življenje ne bi poznalo nelogičnosti in absurdov. Mahničeva razlaga pesmi tudi dokazuje, kako lahko sholastična, strogo na cerkveno dogmatiko vezana filozofija oz. teologija, kot vsaka druga racionalna znanost, zgreši umetnost, tisto dejavnost duha in domišljije, ki ne ubeseduje poenostavljene resničnosti, temveč bolj resnično, zapleteno notranje življenje človeka in mavrico človeških usod.

Foto DPD

Do podobnega, če ne še večjega nasprotja med pesnikom in goriškim profesorjem bogoslovja je prišlo ob pesmi *Človeka nikar!* Večji del povedanega v tej pesmi je v popolni skladnosti s krščanskim pogledom na svet, od opisa stvarstva kot božjega stvarstva, od starokrščanske modrosti o človeku, ki je prah in se v prah povrne, od vere v posmrtno življenje do zaključka pesmi, kjer se pesnik vpraša, kaj bo z njegovimi pozemskimi ostanki. Kaj bo iz njih naredil Stvarnik? Tu pride do disonance med njim oz. pesniškim subjektom in Bogom.

Za novo stvar moj prah porabiš
za káko? Jaz ne vem,
ti sam si gospodar!
A eno te prositi smem:
iz praha vzgôji ti cvetico,
podari logu pevko - ptico,
katerokoli ustvari stvar;
kedór bi pa ko jaz na sveti
imel čutiti in trpeti,
med dvomi, zmotami viseti -
človeka - ustvariti nikar!

France Koblar, doslej najpomembnejši preučevalec Gregorčičevega življenja in dela, je kot evropsko vzporednico izpovedi *Človeka nikar!* navedel pesem *Wenn ich dereinst entrückt dem Lebenslande* avstrijske pesnice Barbare Elizabete Glück s psevdonimom Betty Paoli. Zunanjih podobnosti med njima je v resnici več. Najopaznejša, ki pa bi nas še posebej utegnila zavesti, je ideja reinkarnacije pri Paolijevi, iz budizma izhajajoči nauk o preselitvi duše v novo telo, v novo eksistenco, in seveda prošnja, naj se pozemski ostanki človeka utelesijo v živih bitjih in stvareh, ne v človeku. Da je med pesmima bistvena razlika, dokazuje monistično materialistično pojmovanje sveta pri avstrijski pesnici. Zanjo je človek prikazen, bežni fantom, nekakšna tvorba atomov, ki se razvežejo po smrti in razkrojijo. Betty Paoli v pesmi tudi ne nagovarja nikogar, v skladu s tem ne omenja duše, saj je ne priznava. Nasprotno slovenski pesnik veruje v neumrljivost duše, izpoveduje krščanski pogled na svet in se obrača na Boga Stvarnika. Sprejema vero, da je človek od Boga ustvarjen individualno, enkratno, nespremenljivo bitje. Njegovi verzi o Stvarnikovem preoblikovanju človeških pozemskih ostankov v druga živa bitja in stvari učinkujejo zato kot metafora, kot retorični nastavek za izpoved hude osebne stiske.

/ dalje
France Bernik

Zelo pomemben raziskovalni inštitut Studia Slovenica

Vodnik po arhivskem gradivu Studia Slovenica

Že več kakor dvanajst let je, kar mi je bilo dano spoznati g. Janeza Arneža, čudovitega človeka, skromnega moža z velikim znanjem in neverjetno delovno vnemo, ki svoje ustvarjalne moči že dolga leta usmerja v varstvo in raziskavo pomembnega dela slovenske zgodovinske dediščine, ki so jo ustvarili slovenski izseljenci in zamejci. Zanimanje za nabavo posameznih knjig, ki so jih v času po drugi svetovni vojni izdali rojaki v tujini, me je navezalo nanj. Zasluge, da sem sploh zvedel za g. Arneža, pa ima g. Ivo Žajdela, znani pisec in časnikar, ki mi je avgusta 1993 ob mojem poizvedovanju po knjigah priporočil, naj se obrnem nanj, ker hrani mnogo izseljenske literature v več izvodih.

Ob navezavi stikov z g. Arnežem se mi je začela uresničevati želja, o kateri sem prej samo sanjal. G. Arnež je v veliki meri potešil moje knjižne strasti: po zelo ugodni ceni mi je oskrbel skorajda vse knjige, ki sem si jih iz obsežne izdajateljske dejavnosti naših izseljencev in zamejcev zaželel za svojo osebno knjižnico, za kar sem mu neizmerno hvaležen.

Nekajkrat sem ga obiskal v prostorih Zavoda sv. Stanislava v Šentvidu (Ljubljana), kjer ima sedež njegova Studia Slovenica. Vedno znova sem občudoval zbirke, ki jih je s pomočniki ustvaril. Očaralo me je okolje velikega in visokega prostora v častitljivi stavbi: na gosto postavljene, do stropa segajoče police, vsi razpoložljivi kotički pa napolnjeni z obsežno zalogo knjig in časopisov ter bogato zbirko arhivskega gradiva in tudi druge zgodovinske dediščine. Vedno se mi je pri njem navrglo tisto pravo okolje, kjer vse ''diši'' po zgodovini. Prostor, kjer je mogoče samo strmeti nad veličino opravljenega dela. Prostor in človek – eno srce, ena duša v službi velikega bogastva narodne dediščine.

Sicer pa mi je ob vseh srečanjih, kjerkoli so že bila, večkrat razkril tudi marsikatero zanimivost iz svojega življenja, zlasti pri skrbi za zbiranje in ohranitev dediščine; ni zamolčal grenkih izkušenj in bolečin, ki se jih je mnogo nabralo zlasti od njene selitve iz Združenih držav Amerike (kjer jo je dolga leta zbiral) v Slovenijo leta 1991, pa do zadnjih let, ko sta se vendarle njen položaj in vloga v prestolnici Slovenije vsaj do neke mere uredila.

Janez Arnež je leta 1957 skupaj s še dvema osebama v Washingtonu ustanovil zasebno ustanovo Studia Slovenica z dvema osnovnima namenoma: da z objavami študij v angleškem jeziku ameriški javnosti predstavi in približa Slovence ter da zbira arhivsko in knjižnično gradivo, ki je nastalo ob delovanju Slovencev v izseljenstvu in zamejstvu.

Po političnih spremembah v Sloveniji je ob njenem osamosvajanju ustanovo prenesel iz New Yorka v Slovenijo, hkrati pa je v Slovenijo prepeljal tudi zbrano gradivo, ki je od leta 1993 v prostorih Zavoda sv. Stanislava v Šentvidu. Tu je zbranih preko 40 000 knjig in nekaj sto naslovov izseljenskega časopisja, preko 93 tekočih metrov arhivskega gradiva in tudi nekaj likovnih del ter muzejskih predmetov. Tako je Studia Slovenica hkrati knjižnica, arhiv, galerija in muzej.

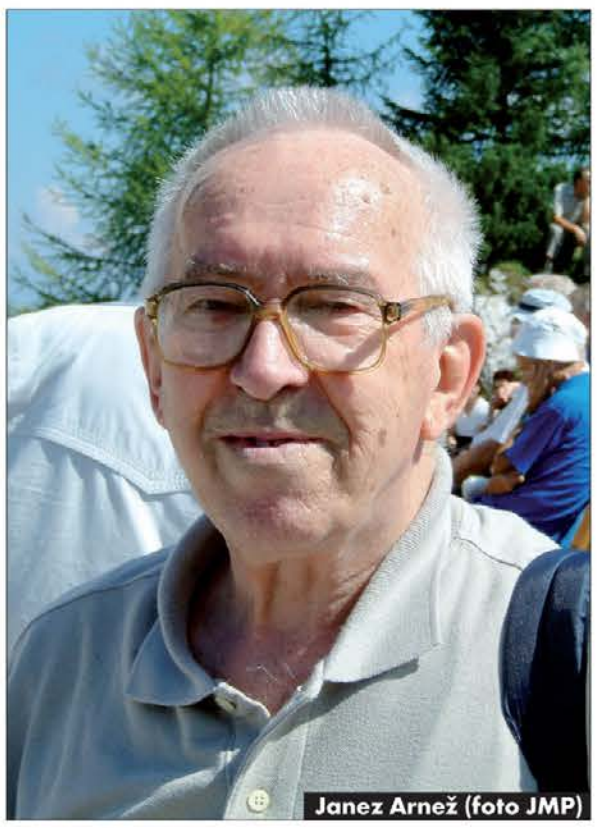
Janez Arnež (foto JMP)

G. Arnežu pa je skupaj z ustanovo poleg zbiranja in hranjenja zgodovinske dediščine uspelo opraviti še veliko raziskovalne in kulturne dejavnosti. V letih 1958-2004 je v zbirki Studia Slovenica izšlo 32 del, leta 1995 pa so začeli izhajati Pogledi, v katerih so objavljeni posamezni arhivski viri. Pripravil je tudi več razstav s predstavitvijo izbranega gradiva iz zbirk, del gradiva pa je bil posojen za razstave v različnih slovenskih muzejih.

Ker je bilo dokumentarno gradivo ob prihodu v Ljubljano v neurejenem stanju, je Janez Arnež leta 1999 navezal stik z Arhivom Republike Slovenije in steklo je sodelovanje. Gradivo je bilo evidentirano in ob urejanju se je izkazalo, da gre za izjemno kakovostno gradivo, ki v javnih arhivih v Sloveniji nima primerjave, zato je bilo z odločbo Ministrstva za kulturo Republike Slovenije leta 2002 tudi razglašeno za zasebno arhivsko gradivo, kar pomeni, da je trajnega pomena za znanost in kulturo.

Arhiv Republike Slovenije in predvsem njegova uslužbenka Andreja Klasinc Škofljanec sta Janezu Arnežu nudila dragoceno pomoč pri strokovni obdelavi arhivskega gradiva, ki je nastajalo ob delovanju slovenskih izseljencev in zamejcev v letih od 1912 pa do najnovejšega časa (2004). Rezultat opravljenega dela je tudi Vodnik po arhivskem gradivu Studia Slovenica, ki ga je pripravila omenjena arhivistka in lansko leto izdal Arhiv Republike Slovenije.

Vodnik je prvi pregled bogatega zasebnega arhivskega gradiva, ki ga hrani Studia Slovenica. Ponuja osnovne podatke o 124 fondih in zbirkah, ki so bile pridobljene do konca leta 2004.

Vsakemu, ki bo vzel Vodnik v roke, priporočam, naj prebere uvodni zapis g. Arneža. To je pretresljivo branje, izjemen historiat, ki izpričuje neomajna prizadevanja, velike napore ter mnogokrat težavne in nenaklonjene okoliščine pri iskanju, zbiranju in hranjenju dragocenih arhivskih zapuščin med našimi izseljenci.

Glavni del Vodnika je seveda namenjen predstavitvi arhivskih fondov in zbirk. Razporeditev je naslednja:

- zbirka gradiva politikov Slovenske ljudske stranke,
- zbirki gradiva iz begunskih taborišč po drugi svetovni vojni v Avstriji in Italiji,
- zbirki gradiva o slovenski manjšini v zamejstvu (Avstrija, Italija),
- zbirke gradiva slovenskih izseljencev v Evropi (Belgija, Francija, Nizozemska, Velika Britanija), Severni Ameriki (Združene države Amerike, Kanada), Južni Ameriki (Argentina) in Avstraliji,
- fondi društev in časopisov,
- osebni fondi in zbirke.

Število osebnih fondov in zbirk močno prevladuje, saj jih je kar 105, vseh ostalih pa 19, toda v količini gradiva so slednji povečini obsežnejši, saj skupaj premorejo nekaj več kot tretjino celotne količine, dobrih 35 tekočih metrov dokumentacije.

Vodnik je vzorno sestavljen, v njem lahko uporabnik najde osnovne podatke o nekem arhivskem fondu ali zbirki: oznaka in naziv fonda ali zbirke, čas nastanka in količina celotnega gradiva, opis delovanja ustvarjalca gradiva in nastanka fonda ali zbirke ter bistveni del, ki je namenjen okvirni predstavitvi vsebinskih sklopov gradiva oziroma posameznih njegovih zvrsti z letnicami nastanka in navedbo o natančnejših pripomočkih za uporabo.

V Vodniku najdemo zapuščine mnogih znanih in pomembnih osebnosti slovenske bližnje preteklosti, tako politikov (med drugimi Mihe Kreka, Alojzija Kuharja, Franca Snoja, Jožeta Basaja, Bogumila Vošnjaka) kakor tudi uglednih kulturnikov, znanstvenikov, gospodarstvenikov, zdravnikov in šolnikov (med njimi naj omenim vsaj Rajka Ložarja, Karla Mauserja, Valentina Meršola in Cirila Žebota) ter več zapuščin duhovnikov in drugih javnih delavcev.

Brskanje po pregledu fondov in zbirk ter kazalu fizičnih in pravnih oseb nas preseneča z ugotovitvijo, da Studia Slovenica hrani tudi par zapuščin ljudi, katerih življenjska pot ni povezana s tujino, so pa svojo dokumentacijo sami ali njihovi dediči zaupali v hrambo tej ustanovi (zlasti zapuščina uglednega univerzitetnega profesorja Viktorja Korošca iz Ljubljane).

Za pričujočo predstavitev Vodnika nas zanima predvsem tudi zastopanost Primorske in Primorcev v fondih in zbirkah Studia Slovenica. Uporabnik arhivskega gradiva v tem oziru ne bo razočaran. Primorske sledi utegne najti v raznih izseljenskih zbirkah po celinah in državah pa tudi v drugih fondih in zbirkah. Sedem fondov in zbirk pa izvira neposredno iz ustvarjalnega dela primorskih ljudi po rodu ali tistih, ki so na primorskih tleh pustili pomemben del življenja in ustvarjalnosti. Navajam jih z vsaj osnovnimi podatki (naziv, čas nastanka, količina) ter kratkim opisom vsebine oziroma zvrsti gradiva:

- Zbirka gradiva o Slovencih v Italiji, 1922-2002, 0,2 tekočega metra (tm). V njej so slovenski časopisi, koledarji in vabila na prireditve.
- Alfonz Čuk, duhovnik in psiholog, 1943-1975, 0,1 tm. Zapuščina zajema dnevniške zapise in krajše zapise o njegovem življenju.
- Alojzij Geržinič, kulturni delavec, šolnik in pisec, 1946-1949, 1 mapa. Zapuščino sestavljata njegovi razpravi o Antonu Mahniču in organizaciji slovenske izseljenske dejavnosti.
- Rudolf Klinec, duhovnik in cerkveni zgodovinar in narodni delavec, 1943-1945, 1 mapa. V njej so fotokopije dnevniških zapisov.
- Marijan Kožlin, duhovnik, 1933-?, 1 mapa. V zapuščini je nekaj fotografij duhovnikov goriške škofije in fotografija zlate maše duhovnika Josipa Godniča.
- Rafael Premrl, duhovnik, 1943-1998, 0,1 tm. Zapuščina obsega osebne dokumente, vabila in programe slovenskih prireditev v Italiji, letak in nekaj fotografij.
- Rodbina Dettoni, izhaja iz Sežane, 1841-1916, 0,1 tm. V zapuščini so kupoprodajne pogodbe ter dokumenti o sporu glede dedovanja, plačila davkov in zaposlitev.

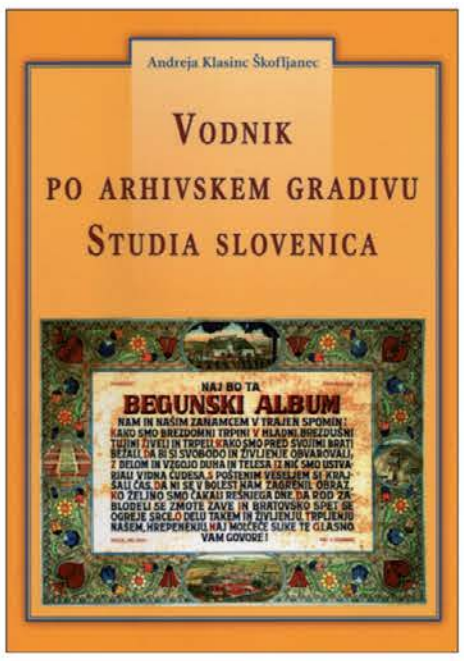

Količina navedenega arhivskega gradiva ni obsežna, je pa gradivo pomembno po njegovi vsebini in času nastanka. Vsekakor bodo morali raziskovalci primorske bližnje preteklosti računati tudi na te dragocene arhivske ostanke.

Opravljeno delo g. Arneža v službi slovenske kulturne dediščine je skorajda nepredstavljivo. Lahko smo ponosni, da imamo takega človeka. Vsem, ki skrbimo za slovensko kulturno dediščino, nam je tudi svetel zgled, kako v težkih okoliščinah, ob nerazumevanjih in pomanjkanju materialnih sredstev vztrajati in kljubovati – za dobro našega skupnega zgodovinskega spomina.

Bolj kot se poglabljamo v Vodnik bolj je jasno, da je izjemno delo opravila tudi Andreja Klasinc Škofljanec. Pomisliti je treba samo na veliko število zbirk in fondov ter količino gradiva, za katerega je bilo treba opraviti strokovna arhivistična opravila.

Sestavljalka Vodnika zasluži pohvalo, ker je sistematično in pregledno predstavila arhivsko zakladnico Studia Slovenica. Na voljo je tudi nazorno navodilo za uporabo Vodnika. Uporabnik hitro opazi še eno pomembno odliko Vodnika: za večino predstavljenih fondov in zbirk so objavljene zelo izčrpne predstavitve ustvarjalcev dokumentacije, tako da ima uporabnik Vodnika pred seboj pravi mali leksikon podatkov o delovanju posameznih organizacij in zasebnikov.

Vodnik je vsebinsko imenitno delo, ki ga ni mogoče prehvaliti in bo zagotovo mnogim v veliko korist in nadvse uporabno pomagalo. Očitati mu je mogoče le nekaj tipkarskih napak, ki pa ne znižajo odlične ocene opravljenega dela.

Jurij Rosa

Simon Gregorčič ob 100-letnici smrti

Kar mož nebesa so poslala,
da večnih nas otmó grobov -
vse mati kmetska je zibála,
iz kmetskih so izšli domov.
(Kmetski hiši)

"Razbiranja"

REALNE SANJE, STRAŠNEJŠE OD REALNOSTI SAME

Marko Sosič: Tito, amor mijo. Maribor: Litera, 2005.

Marko Sosič, sicer znani tržaški režiser, je po uspehu leta 1997 obvjavljenega romana Balerina Balerina, ki je bil nominiran celo za kresnika, spet poskusil svoje literarno pero v daljšem romanesknem spisu z naslovom Tito, amor mijo.

Ni naključje, da že na začetku omenjamo Sosičev prvi roman Balerina Balerina, ker je pričuju oče novo literarno delo tesno navezano nanj. Pripovedna perspektiva Sosičevih romanov je namenjena »drugačnim«. Oni sami so protagonisti in pripovedovalci ob enem. To niso navadni ljudje, ampak »drugače sposobni«, ki čutijo ta svet skozi njim lastno obzorje. Tako je tudi v romanu Tito, amor mijo. Protagonist je otrok, ki čuti, doživlja in pripoveduje kakor otrok, v glavnem skozi tok zavesti. Zaradi tega otroškega načina upovedovanja poteka tudi pripovedovalni čas izredno lagodno in počasi, dogajanja skorajda ni, je le razmišljanje, ki dogajanje povzema in – seveda – interpretira, tudi če to interpretacijo razumemo samo odrasli, ki nam je svet (žal?) razumljiv na drugačen način.

Delikatna tema povojnega časa in obdelovanja medvojnih ran je zato zakrita s tem pripovedovanjem, ki tudi bralca spravlja v nek sanjski svet, da se mu kruta in boleča realnost razblini v sicer prav tako boleče sanje. Sanje pa omogočajo lažje branje, ki ni obremenjeno z ideološko perspektivo, prav kakor ni z njo obremenjeno protagonistovo pripovedovanje. Razmerja med ljudmi v romanu so bolestna, nenavadna naravnost otrokovega pripovedovanja pa jih dela toliko bolj verjetna. Tenkočutnost, s katero je ves roman prežet, se navezuje na "drugačno sposobnost" protagonista. Otrok čuti, zaveda se gnusa, ni pa ga sposoben totalno razumeti, ker je svet njemu razumljiv na "poseben način". Slednji se kaže tudi v jeziku romana, ki niha med narečjem, pogovornim in zbornim jezikom. Vsak izmed teh odlikuje perspektivo sveta, ki izgleda s tem vedno bolj realen, kar ustvarja dvojnost: svet, sestavljen iz sanj, postaja resničnost.

Odlika pisateljevega dela sestoji prav iz ustvarjanja tega »posebnega« sveta, v katerega se realni svet vklaplja, kakor del sestavljenke in dela protagonista le opazovalca. Otrok opazuje, sestavlja svojo podobo sveta, protagonisti so pa v resnici vsi ostali liki, ki trpijo in si svojega trpljenja ne upajo kazati. Avtonomija protagonistov je zato tudi dodaten razlog, da se ta roman zdi formalno razpršen, v resnici pa se poleg sveta pripovedovalca in realnega sveta križajo tudi svetovi vsakega individuuma. Vsakdo je v romanu zaznamovan s preteklostjo, razen protagonista-pripovedovalca. Otrok, ki pripoveduje, nima lastne preteklosti, njegova preteklost je preteklost staršev, sorodnikov, družine, ki jo je hudo zaznamoval vojni čas.

Zaključek romana je zato odprt. Vezan na preteklost in vpet v prihodnost, ki pa jo bralec lahko zasluti. To je tragika neočiščenega spomina, ki se pojavlja kot sanje. Sanje, ki so dejansko realne – izbruh našega Nezavednega in človeka obremenjujejo za vse življenje. Sosič skuša v svojem romanu biti nad dogajanjem. Njegova perspektiva se skriva za izbrano pripovedjo in je nostalgično in obenem dramatično zakleta v spomin, ki boli.

Marko Sosič (foto DPD)

Tito, amor mijo je zato poetska realizacija čustvovanja, ki preveva eno izmed povojnih generacij. Stavek iz naslova ima dvojni pomen, ker je pripovedovalčev način mišljenja otroški in je zato Tito enako pomemben kot kraljica Elizabeta. Poleg tega pa Tita iz naslova razumemo kot podobo "lepših časov", ki jih več ni ali pa jih dejansko nikoli ni bilo. Za to generacijo je Tito simbol, za otroka, ki pripoveduje, je le označevalec odraslega sveta, za bralca pa postane samo spomin. Spomin, ki pa proizvaja monstrume fašizma in njegovih grozodejstev.

Sosič je s to poetsko pripovedjo uspel še kako problematičen čas obravnavati bodisi z distanco bodisi z enkratnim smislom za tragiko. Ni zapadel v stereotipe in vsako (ne)dogajanje se zdi na svojem mestu. Z negativnostjo gre omeniti le (pre)večkrat uporabljene kletve, ki so sicer lahko literarno del neke resničnosti, a presegajo vsakršno mero dobrega okusa.

Nedvomno bi Marko Sosič lahko postal eden izmed najzanimivejših slovenskih pisateljev. Njegova magičnost in tenkočutnost večkrat spominjata na južnoameriški magični realizem in delata njegove romane za unicum v slovenski književnosti. "Čakati je treba le na potrditev. Morda bo ta prišla z naslednjim delom ali z odmevom tega.

Sanje iz Tita so lahko prolog za hujšo realnost ...

David Bandelli

Kratke

Kandidat Nesladek se je sestal s predstavniki SDGZ

Kandidat za župana občine Milje Nerio Nesladek se je sestal s predstavniki Slovenskega deželnega gospodarskega združenja na sedežu v Obrtni coni Dolina. Podpredsenik SDGZ Boris Siega in predsednik nadzornega odbora Marino Pečenik sta predstavila gostu ustroj organizacije in dejavnosti s poudarkom na prisotnosti v dolinski in miljski občini. Županski kandidat Nerio Nesladek je orisal svoj program, povedal je, da bo v primeru izvolitve posvetil pozornost lokalnemu gospodarstvu, a tudi čezmejnim stikom in sodelovanju s sosednjimi občinami. Obravnavali so vprašanja trgovine, proizvodnih dejavnosti in povezane problematike onesnaženih območij turizma - prisotna sta bila lastnik kmetije in gostilne Scheriani, Fulvio Tomini, in mednarodni operater iz Milj Boris Gruden - skratka o problemih, a tudi perspektivah gospodarskega razvoja v miljski občini.

Govor je bil tudi o deležu, ki ga lahko prispevajo gospodarstveniki SDGZ in Slovenci iz Milj pri odpiranju novih zavezništev s širšim prostorom. Prisoten je bil tudi dosedanji predsednik Društva Slovencev iz Milj Jurij Vodopivec, ki je sam podjetnik, ki je predočil vidike lokalnih Slovencev in se zavzel za podobno srečanje Slovencev iz Milj z županskim kandidatom.

Ob sklepu so se predstavniki SDGZ in Nesladek domenili, da bodo ne glede na izid volitev poglobili spoznanje in nadaljevali sodelovanje pri vseh vprašanjih, ki zadevajo lokalno in občinsko gospodarstvo. / Davorin Devetak

Dr. Drago Štoka srečal vodstvo ZCPZ

Novi predsednik Sveta slovenskih organizacij (SSO) dr. Drago Štoka je ob prisotnosti člana izvršnega odbora SSO Igorja Švaba začel z nizom srečanj s članicami. V četrtek, 19.1.2006, se je srečal z vodstvom Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta, ki povezuje približno 40 pevskih zborov, od katerih 8 otroških in mladinskih, da bi neposredno zvedel za dejavnosti, načrte in težave, s katerimi se soočajo. Predstavniki ZCPZ so mu predočili pestro delovanje od Milj do Štivana. Izpostavili so dejstvo, da pomenijo včlanjeni zbori marsikje, zlasti pa v mestu, prave postojanke slovenstva. Njihova prisotnost presega okvir izključno cerkvenega delovanja, saj so žal ponekod še edina prisotnost slovenskega jezika v javnosti.

Foto DPD

Delovanje ZCPZ vključuje vrsto rednih pobud, med njimi naj omenimo božični koncert pri Sv. Justu v Trstu, revijo otroških pevskih zborov "Pesem mladih", tri koncerte revije "Primorska poje", enotedenski poletni seminar, namenjen organistom, zborovodjem in pevcem, jesensko revijo odraslih zborov ter tečaj za organiste in pritrkovalce. Ob tem se vsako leto zvrstijo še druge priložnostne prireditve, med katerimi velja omeniti izdajanje notnega gradiva in objavo muzikoloških raziskav.

Na sestanku so podrobneje razčlenili problematiko, ki je vezana na odnose z Deželo Furlanijo-Julijsko krajino, zlasti po nedavnih zapletih okrog statusa primarne organizacije za ZCPZ. Ob tem so vzeli v pretres tudi odnose do Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Štoka je zagotovil, da se bo zavzemal za redno soočanje s članicami in je vzel na znanje stališča, ki so mu bila predstavljena glede omenjenih problematik. Zagotovil je svoje zanimanje in podporo pri razčiščenju odprtih vprašanj, zlasti v luči možnosti, ki jih bo nudil snujoči se deželni zakon za slovensko manjšino.

NSKS se srečal z novim vodstvom Sveta slovenskih organizacij

Pretekli konec tedna se je v Žabnicah srečala delegacija NSKS pod vodstvom predsednika Matevža Grilca z novim vodstvom Sveta slovenskih organizacij (SSO), ene od obeh slovenskih krovnih organizacij v Italiji, s predsednikom Dragom Štoko na čelu. Pogovora sta se udeležila tudi predsednik Enotne liste Vladimir Smrtnik in deželni tajnik Slovenske skupnosti (SSk), edine slovenske stranke v Italiji, Damijan Terpin.

V ospredju srečanja je bil aktualni manjšinskopolitični položaj na Koroškem in v Furlaniji-Julijski krajini, prav tako pa tudi odnos Republike Slovenije do obeh slovenskih narodnih skupnostih v zamejstvu - pri čemer sta delegaciji poudarili potrebo po čim bolj usklajenem sodelovanju v prizadevanju za krepitev položaja narodnih skupnostih in za uveljavitev njunih pravic.

NARODNI DOM PRI SV. IVANU Ali se bo NŠK vanj vselila?

"Ponuja se nam rešitev, ki bo vsekakor boleča!"

Na seji, ki je minuli teden potekala na sedežu SSO, sta predsednika krovnih organizacij Rudi Pavšič in Drago Štoka glede namembnosti svetoivanskega Narodnega doma predlagala, naj se vanj vseli Narodna in študijska knjižnica.

Ravnatelja knjižnice, Milana Pahorja, smo zato vprašali za pogovor, da bi s svojega stališča ocenil ta predlog.

"Predlog, ki sta ga krovni organizaciji predstavili na tiskovni konferenci, je nedvomno izredno konkreten in treba ga je resno obravnavati. Na sestanku, ki smo ga imeli s krovnima organizacijama, sem pač jasno povedal, da jemljemo ta predlog na znanje. Vsekakor pa bo pravo razpravljanje potekalo, ko bo uradno sklicana seja upravnega in nadzornega odbora NŠK, na katero bodo povabljeni predsednika krovnih organizacij, Rudi Pavšič in Drago Štoka, ter delegat, ki skrbi za vprašanja Narodnih domov, Livio Semolič.

Gotovo je treba pri tej razpravi upoštevati predlog in kaj ta pomeni za našo ustanovo; v pretres bo treba vzeti pozitivne in negativne plati, nakar se bomo morali odločiti.

Naredil bi še korak nazaj. Povedal bi, da prava umestitev NŠK sodi v Narodni dom na ul. Filzi, kjer imamo sicer neko izpostavo - se pravi Slovenski informacijski center. Teh prostorov se torej poslužujemo in v prihodnje mislimo se jih še posluževati, vključno z veliko dvorano, to je prostor, ki se je že ustalil v zavesti zamejcev kot kraj 'naših' prireditev.

Zavedamo se sicer težav, ki so vezane na žlahtnejšo uporabnost tržaškega Narodnega doma in goriškega Trgovskega doma. Rešitev glede namembnosti naši manjšini teh dveh domov zahteva kar nekaj let in dvomim, da bi prej lahko vanje postavili katerokoli slovensko ustanovo. NŠK zahteva veliko prostora."

Foto Kroma

Ali menite, da je postavitev NŠK v večje prostore svetoivanskega Narodnega doma najboljša rešitev?

Ponavljam, da je treba dobro premisliti, kaj ta predlog prinaša. Osredotočil bi se na dva pogleda: lokacijo, ki ima veliko hibo v tem, da je decentralizirana; po drugi strani bi poslopje nudilo možnost združitve NŠK z odsekom za zgodovino. Govor je o 1600 kvadratov razpoložljivosti, z možnostjo povečave na 2000. Ne gre pa prezreti finančnih sredstev, ki jih je dežela namenila temu poslopju. Lastnina je pred časom dokončno prešla v roke dežele, kar pomeni, da dežela lahko obnovo stavbe financira. Jasno pa je treba tudi upoštevati namembnost poslopja, se pravi, kateri ustanovi bo Narodni dom namenjen: dežela ne bo v poslopje vlagala sredstev, če bodo v njem imela svoj sedež zgolj slovenska društva. Svetoivansko poslopje bo moralo - po premisah Dežele - svoje 'usluge' nuditi celotni skupnosti, tako slovenski kot italijanski. Zato je do tovrstnega predloga krovnih organizacij tudi prišlo. Naša ustanova je pač v zakonu št. 38 glede namembnosti Narodnih domov izrecno omenjena.

A je v tem členu omenjena tudi Glasbena matica?

Ni. V členu 19 omenjenega zakona jasno piše, da so vsi trije domovi namenjeni slovenskim in italijanskim kulturnim ustanovam, začenši z NŠK. Upoštevati je treba tudi dejstvo, da NŠK s svojim osrednjim sedežem v ul. Sv. Frančiška deluje v nemogočih pogojih, in to je velik problem. Katerakoli rešitev bo vsekakor zahtevala velik napor. Dejstvo pa je, da se sedaj neka rešitev ponuja in da se v prihodnjih desetih letih podobna rešitev ne bo ponovila.

A ni s simbolnega vidika bolj priporočljiva prisotnost NŠK v strogem mestnem središču?

Gotovo je. Ravno zato sem poudaril, da bi se sedež NŠK moral nahajati v tržaškem Narodnem domu. Žal pa slovenska manjšina ne razpolaga s takimi finančnimi sredstvi, ki bi ji dovolila prenovo poslopja, v katerem danes deluje. Dokler pa bo NŠK ostala v svojih sedanjih prostorih, ne bo imela nikakršne možnosti razvoja. Gotovo pa je lokacija v ul. Sv. Frančiška dobra, saj se nahaja v mestnem središču. Ponavljam torej, da ima namestitev NŠK pri Sv. Ivanu celo vrsto pozitivnih in negativnih plati.

A bo rešitev upoštevala tudi mnenje odbora in uslužbencev?

Gotovo. Ta predlog bo v razpravi upravnega sveta, ki ga bo ali sprejel ali zavrnil.

Kaj pa, ko bi upravni svet predlog zavrnil?

S če-ji ne bi govoril. Zavedam pa se, da v vlogi ravnatelja lahko podprem to ali ono stališče, nimam pa pravice do glasovanja.

Igor Gregori

Foto PR

Volitve / Rosato

"To mesto je naše mesto"

Ettore Rosato, kandidat leve sredine za županskо mesto v Trstu, je na tiskovni konferenci v petek, 20.1.2006, napovedal, da želi svoj volilni program sestaviti na podlagi potreb prebivalstva.

Po t.i. Laboratoriju programa, v sklopu katerega je Rosato srečal različne mestne stvarnosti, namerava spodbuditi prebivalstvo, da direktno sodeluje pri sestavi smernic za prihodnjo mestno upravo.

S pomočjo vprašalnika bo v naslednjih dneh skušal dobiti sliko o mestu, kakor ga vidijo in doživljajo prebivalci Trsta. "To mesto je naše mesto", je geslo, ki parafrazira naslov znane ameriške pesmi folksingerja Woodyja Guthrieja, ki je v obdobju velike krize v ZDA spodbujal k razmišljanju delavce z angažiranimi teksti in prikupnimi motivi.

Rosato se namerava prav tako soočati z vprašanjem ekonomske krize Trsta oziroma možnih rešitev za izhod iz omenjenega stanja. Organizacija Expo-ja bi po mnenju Rosata bila ena izmed možnosti za razvoj Trsta, ni pa sicer edina. Bistveno je, da se v Trstu razmišlja o vlogi in poslanstvu Trsta, tudi v luči njegove geografske lege in sploh dejstva, da živimo v času, ko meje okoli nas ni več.

Rosato je na tiskovni konferenci večkrat poudaril pomen soudeležbe oziroma aktivnega sodelovanja Tržačanov pri snovanju volilnega programa in smernic. Kljub dejstvu, da ga podpirajo stranke leve sredine, mdr. tudi Slovenska skupnost, pa se Rosato želi prepričati takorekoč na "terenu", kaj ljudje mislijo in želijo. Prav zaradi tega bo Rosato tudi v prihodnje nadaljeval predvolilna srečanja ob kavi, kjer se bo v lokalih, kamor ljudje zahajajo na jutranjo kavo, pogovarjal prav o vsakdanjih problemih, težavah in željah prebivalstva.

PR

SLOVENSKI KULTURNI KLUB Občni zbor

Bogata ponudba dejavnosti za mlade iz mesta in okolice

Slovenski kulturni klub je imel v četrtek, 19. januarja 2006, na svojem sedežu v ulici Donizetti 3 svoj občni zbor. Klub že od petdesetih let prejšnjega stoletja dalje skrbi za vzgojo slovenske mladine v duhu slovenstva, krščanskih in demokratičnih vrednot. S svojim delovanjem spodbuja duhovno, intelektualno in narodnostno rast slovenskih višješolcev. V zadnjih letih je nekoliko spremenil način delovanja in ponudbo, cilji društva pa so ostali isti. Če je do devetdesetih let prejšnjega stoletja SKK prirejal tedenska (sobotna) srečanja – od predavanj in srečanj s slovenskimi umetniki, do okroglih miz o aktualnih in mladinskih vprašanjih, družabnih srečanj itd. – se je kasneje usmeril v delovanje po interesnih krožkih. Le občasno pa prireja skupne pobude.

Zadnje čase skupine kar dobro delujejo, kar je bilo razvidno iz poročil predstavnikov krožkov na občnem zboru. O mednarodnem krožku, ki skrbi za spoznavanje drugih evropskih manjšin, prireja izmenjave in udeležbo na mednarodnih seminarjih, je poročala Nina Corbatti. O časnikarskem krožku, ki skrbi za oblikovanje mladinske revije Rast, je govorila Verena Zerjul. Od Julije Berdon smo izvedeli, da letos v gledališki krožek zahaja kar solidna skupina mladih, ki se srečujejo pod vodstvom režiserke Lučke Peterlin enkrat tedensko in pripravljajo novo celovečerno igro. Roberta Busechian je nazadnje predstavila likovni krožek, ki ga vodi Štefan Pahor. Breda Susič in Matteo Feruglio sta prinesla pozdrave sestrske organizacije MOSP – Mladi v odkrivanju skupnih poti. MOSP deluje vzporedno, le da združuje univerzitetne študente in mlade v poklicu. MOSP bo imel svoj občni zbor v nedeljo, 29. jan. 2006, ob 18h v Peterlinovi dvorani v ulici Donizetti 3.

Po poročilih predstavnikov krožkov so klubovci izbrali nove člane odbora. Za predsednico je bila izvoljena Helena Pertot, za podpredsednika Jure Kopušar, blagajna je bila zaupana Danijelu Simonetigu, tajniško funkcijo pa bo opravljala Verena Zerjul. Ob njih bodo v odboru še Julija Berdon in Roberta Busechian, ki bosta predstavnici likovnega krožka, Patrizia Juricic, ki bo predstavnica gledališke skupine, Nina Corbatti bo zastopala mednarodno skupino, Verena Zerjul pa uredništvo Rasti.

Prva večja skupna pobuda klubovcev in Mospovcev bo "Praznik mladih ustvarjalcev". SKK in MOSP namreč vsako leto ob dnevu slovenske kulture razpišeta natečaje za mlade ustvarjalce. Tudi letos je tako. Gre za pobudo, s katero bi radi spodbudili ustvarjalnost mladih in jim ponudili priložnost, da se predstavijo širši javnosti. Zato vabita vse mlade iz zamejstva (do 30. leta starosti), naj se udeležijo likovnega fotografskega in literarnega natečaja. Tema in tehnika sta prosti. Kdor želi, lahko ustvarja na temo: "Srce mi je biserna školjka, udarcev prepolna in ran; a v njem pa iz rane mi slednje nov biser rodi se na dan" (S. Gregorčič). Dela morajo biti podpisana le s psevdonimom; ime, datum rojstva in telef. številka avtorja pa naj bodo v priloženi zaprti kuverti z istim psevdonimom. Dela lahko oddaste v uradih Slovenske prosvete (pon.-pet., 9.-17.) ali po pošti: ul. Donizetti 3, 34133 Trst, do 13. marca 2006. Literarne prispevke lahko pošljete na naslov: rast_mladika@hotmail.com.

Foto Kroma

BS

Kontovelska cerkvica

Dežela bo financirala obnovo notranjščine

Foto Kroma

Nekaj metrov pred nevidno mejo, ki deli bližnji kraški vasi Prosek in Kontovel, se nahaja Nova cerkvica, dragocena pričevalka pozne gotike na Tržaškem. Izgradnja cerkvice, ki so jo kontovelski jusarji odkupili na javni dražbi januarja leta 1796, se pravi v času Jožefinske reforme, sega po vsej verjetnosti v 15. stoletje. V letih oz. stoletjih je kontovelska cerkev doživela kar nekaj prenovitvenih oz. restavratorskih posegov. Zadnji koreniti poseg je potekal sredi petdesetih let prejšnjega stoletja zaradi prizadevanja kontovelskega župnika Rudija Bogatca. Lani pa so se zaključila popravljalna dela, ki jih je odredila tržaška občinska uprava. Ta poseg je nekoliko uredil zgolj zunanjščino cerkvenega objekta. Jusarski odbor se je naposled odločil, da bo tudi notranjost Nove cerkvice zaživela v nekdanji luči. Prošnja za prispevek je tako nekaj časa romala po pristojnih uradih naše dežele, dokler ni Illyjeva uprava sklenila nameniti obnovi notranjščine financiranje 42 tisoč evrov v obliki dvajsetletnega posojila. Da je do takega razpleta sploh prišlo, gre zasluga deželnemu svetniku SSk Mirku Špacapanu.

Svetnika Špacapana smo vprašali, kako je do posojila sploh prišlo.

"Nanašajoč se na deželni zakon, ki zagotavlja prispevke za obnovo ali za popravila svetih objektov, sem stopil do odbornika Morettona, ki je zadolžen za ta resor. Poudaril sem mu dejstvo, da bi obnova cerkvice veliko pomenila za tamkajšnje vaščane, saj so domačini na Novo cerkvico močno navezani. Doslej ni bilo veliko posluha s strani škofije, ki ima že itak kar nekaj svojih cerkva v takem stanju, ki zahtevajo takojšnjo obnovo."

Gre torej za ponovno akcijo Slovenke skupnosti na deželi?

"Gotovo, saj ostali niso o tem problemu nič vedeli."

Kaj pa je odbornik Moretton povedal?

Cerkev smo skupaj obiskali. Geometer Andrej Rupel, ki je zadolžen za popravila, mu je orisal zgodovinsko ozadje in odbornik je bil vidno presenečen nad lepoto fresk, ki krasijo notranjost, zaradi česar velja kontovelska cerkvica za pravi unikat pozno gotske dobe v naših krajih. Taka dragocenost je za nas Slovence še toliko bolj pomembna, saj priča o naši prisotnosti tudi v luči tovrstnih umetniških dosežkov. Dodal bi še, da je bil odbornik Moretton zadovoljen, da se je oddzval na vabilo SSK."

IG

SSG Premiera: Tihobitje v jarku

Oster odsev moralne zavrtosti današnje družbe

Slovensko stalno gledališče je postavilo na oder svojo drugo produkcijo letošnje sezone, v kateri z iskanjem novih poetičnih izrazov želi spet pridobiti dostojanstveno mesto v čim širšem gledališkem krogu in nadaljevati tradicijo vpogleda tudi v sodobno italijansko dramatiko. V režiji Nenni Delmestre, režiserke mlajše generacije hrvaških gledališčnikov, dobitnice kakih tridesetih nagrad za umetniške stvaritve na svetovnih odrih, je SSG v petek, 20. t.m., v tržaškem Kulturnem domu uprizorilo slovensko praizvedbo drame-kriminalke Tihobitje v jarku z izvirnim naslovom Natura morta in un fosso, ki jo je leta 2001 napisal mladi, sedaj devetindvajsetletni italijanski gledališki in filmski režiser ter igralec Fausto Paravidino, ki se s svojimi deli neustavljivo uveljavlja na italijanski in evropski dramski sceni. Avtor se je vidno zadovoljen udeležil slovenske premiere. Njegov dramaturško svojevrstni tekst vsebuje več segmentov in plasti in uhaja iz neke stroge literarne uvrstitve. Je sočasno kruta tragedija, trpka drama, resnico iščoča kriminalka s prebliski groteske, je pa tudi in predvsem neizprosno ogledalo družbene gnilobe in moralne izprijenosti sodobnega časa. Postavljena je v italijansko predmestje, ki si morda domišlja, da je bolj zdravo od mestnega, a v resnici razodeva splošno mrakobno dekadenco družbe in posameznika.

Iz ust šestih oseb, predstavnikov različnih družbenih ravni in socialnih izvorov, se iz monološko izpovednih drobcev izrisuje presunljiv mozaik propadlosti družbe, v kateri se zgodi krut umor z osupljivim, šokantnim odkritjem morilca. Pravzaprav se zdi, da nam Paravidino razbira stran iz skoraj vsakodnevne črne kronike, ki je mnogokrat temnejša kot slika odrske fikcije. Fant, prestrašen zaradi avtomobilske nesreče, še bolj pa od srhljivega odkritja trupla mladega dekleta v jarku, živčen inšpektor, ki bi rad čim prej ujel zločinca, mati umrlega dekleta, ki se sprašuje, zakaj je tako kruta smrt doletela prav njeno hčerko, na videz vzorno študentko v normalni družini, preprodajalec mamil, ki v strahu išče izhod iz denarne stiske, prostitutka, mlado dekle iz Bosne, ki sanja o svojem glasbenem poklicu, in vse prej kot zanesljiv prijatelj umrle počasi razkrivajo svojo osebnost in početje ter s tem vsebinske fragmente sestavljajo v celoto. V svoji postavitvi je drama statična, slična bralnim dramam. Taka se kaže tudi v scenski umestitvi, na zaslonih katere se pojavljajo zanimivi svetlobni geometrični liki scenografa Iva Knezoviča. Igralci sedijo na stopnicah nekakšnega amfiteatra in ob svojih monologih vstajajo in prihajajo na okrogel privzdignjen prostor, kjer kot dramske osebe pripovedujejo svojo resnico.

Za prevod teksta je poskrbel Marko Sosič s pomočjo igralcev.

Jezik nastopajočih likov naj bi odslikaval različne socialne realnosti, katerim pripadajo protagonisti. Tako eni govorijo kar dostojno slovenščino, drugi po kraško z italijanskimi primesmi ali pa se izražajo v tržaškem narečju, dekle z vzhoda pa v hrvaščini in mešanici slovenščine in italijanščine. Vse to bi bilo kar sprejemljivo v kontekstu prikazanega, tudi brez prepričevalne jezikovne razprave lektorja Jožeta Faganela v gledališkem listu. Občutljivo uho pa težko prenaša pretirano prenasičenost nizkih pouličnih izrazov, ki kar mrgolijo ob nastopih fanta, prijatelja in razpečevalca. Tudi brez teh »cvetk« bi gledalec dobro razumel, da gre za ljudi, ki so padli na najnižji rob te itak izprijene družbe. Gledališki oder ima pač očitno lastnost, da ojači vso zanikrnost takih besed, pa tudi za vsebinsko dojemanje ne ravno potrebne intimne opise spolnih izkušenj in neprijetnosti protagonistov. Grški tragiki so znali opisati najokrutnejše umore, samomore, krvoskrunstva v neoporečnem pesniškem jeziku, ne da bi pri tem zmanjšali učinkovitost dejanj, zdaj pa brez vulgarnosti ne gre!

Nastopajoči igralci Vladimir Jurc, Janko Petrovec, Maja Blagovič, Nikla Petruška Panizon in Gregor Geč so svoje like zanesljivo in pretehtano opisali. Manj prepričljiv je bil kot mulc s kraškega podeželja novi mladi član ansambla SSG Primož Forte. Gorenjski mladenič se ne more kar na lepem, brez spodrsljajev preleviti v fanta s Krasa, pa čeprav ima za seboj AGRFT!

Predstava Tihobitje v jarku ob režijski obdelavi Nenni Delmestre, dramaturgiji in glasbi Line Vengoechea, premišljenih kostumografskih izbirah Danice Dedijer, oblikovanju luči Petra Korošica in izvajanju igralcev nam neizprosno zapira pot v vsakršen še tako majhen izhod iz morečega sveta, prepolnega lažne morale, osiromašenega vseh vrednot in neustavljivo drvečega v grozljiv propad.

IK

Predavanje združenja Hospice Adria onlus

O psihosomatskih boleznih

Letošnje leto začenja Združenje prostovoljcev Adria Onlus dne 31. januarja 2006 z zanimivim in poučnim predavanjem dr. Andreja Zagheta o psihosomatskih boleznih. Psihosomatika je veja psihologije, ki raziskuje zelo tesne in zapletene vezi med telesnim in duševnim nivojem. V vsakem izmed nas sta psiha in telo tesno povezana in zato se vsaka naša stiska izraža istočasno na obeh nivojih. Našo notranjo stisko lahko izrazimo npr. S hojo, mislijo, pisavo, nočnimi morami in ne nazadnje z našim govorom. Ker smo torej za psihosomatiko ljudje celota, nas tudi morebitni bolezenski znak opozarja na notranjo stisko. Zato lahko trdimo, da je psihosomatika dobila znanstveni status tako v medicini kot psihologiji. Predavanje bo v torek, 31. 1. 2006, ob 17. uri v razstavni dvorani Zadružne kraške banke v ul. Ricreatorio 2 na Opčinah.

Obvestila

Združenje prostovoljcev Hospice Adria Onlus vabi na predavanje o psihosomatskih boleznih. Govoril bo psiholog dr. Andrej Zaghet. Predavanje bo v torek, 31. januarja, ob 17. uri v Razstavni dvorani na Opčinah, ki jo je dala na razpolago Zadružna kraška banka. Vljudno vabljeni!

Novi glas vabi na devetdnevno potovanje v Armenijo od 21. do vključno 29. junija. Potovanje bo z letalom z ronškega letališča preko Münchna do Erevana, ki je glavno mesto Armenije. Ista pot bo tudi za vrnitev. Pri vpisu se plača akontacija 150,00 evrov. Vpisuje se na upravi v Gorici in Trstu. Vsak udeleženec potuje z osebnim potnim listom, ki mora biti veljaven vsaj 6 mesecev od datuma potovanja. Prejeli boste tudi spored potovanja. Pohitite z vpisom!

V četrtek, 2. februarja, na Svečnico ali darovanje Gospodovo, ob dnevu Bogu posvečenega življenja (duhovnikov in redovniko) bomo v Nabrežini pri večerni maši ob 17.30 poslušali mladega diakona iiz Števerjana Alessia Stasija; govoril bo o diakoniji v današnjem svetu. Po maši srečanje v župnijski dvorani.

Darovi

V spomin na teto Zoro Čač darujejo Srečko, Meri in Silvana 75,00 evrov za cerkev v Bazovici in 75,00 evorv za cerkev na Jezeru.

V spomin na pokojnega očeta Karlota Grgiča darujeta hči Sonja in vnukinja Lara 40,00 evrov za Slomškov dom v Bazovici in 40,00 evrov za cerkev v Gropadi.

V spomin na pok. Karlota Grgiča daruje Angela iz Lonjerja 10,00 evrov za cerkev v Gropadi.

V spomin na pok. Zmago Fonda darujejo Sandra, Lea, Marija in Vera 60,00 evrov za cerkev na Pesku.

Ga. Meri Bizjak daruje 5,00 evrov za Novi glas.

V spomin na starše darujeta Marija Gasperi Berce 100,00 evrov in Nada Gasperi Žetko 50,00 evrov za Slovensko Vincencijevo konferenco v Trstu.

V spomin na pok. Zoro Čač daruje N.N. 20,00 evrov.

Pomembno priznanje

Mariji Makarovič zlato, Jošku Kovačiču in ZSKD pa srebrno plaketo Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti

V sredo 26.1.2006 so v veliki dvorani Narodne galerije v Ljubljani podelili zlato in srebrne plakete Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti. Med prejemniki odličij je tudi nekaj kulturnikov, ki so dejavni v zamejstvu. Zlato plaketo je prejela dr. Marija Makarovič, ki že desetletja raziskuje tudi avstrijsko Koroško, od koder prihaja tudi eden izmed letošnjih dobitnikov srebrnih plaket, in sicer zborovodja ter vsestranski kulturni delavec Joško Kovačič. Med prejemniki srebrne plakete je bila letos izbrana tudi Zveza slovenskih kulturnih društev (ZSKD). Priložnostni sprejem ZSKD bo v petek, 3. februarja 2006, ob 19. uri, v Gregorčičevi dvorani v Trstu. Kulturni program bo oblikoval MePZ Rdeča zvezda Devin pod vodstvom Rada Miliča.

Marjana Prepluh

Življenje v službi radijskega mikrofona

Prejšnji teden, in sicer 19. januarja, je v krogu najožjih domačih praznovala svoj življenjski jubilej Marjana Prepeluh Lapornik. Za jubilantko je namreč značilno, da noče biti v centru pozornosti, niti ob tako pomembnem prazniku, kot je 80-letnica. Pa vendar ne bi bilo prav, če ne bi ob tej priložnosti vsaj bežno opozorili na veliko in dragoceno delo, ki ga Marjana Prepeluh, radijska igralka in režiserka, dramatizatorka, dramaturg in umetniški vodja Radijskega odra, opravlja že več kot petdeset let v Radijskem odru za tržaško radijsko postajo. Kdor je sledil oddajam "Naš glas pri vas", ki so bile pred kratkim na sporedu Radia Trst A in ki so povzemale skoraj 60-letno zgodovino Radijskega odra, je gotovo opazil, kako pomembno vlogo je imela Marjana Prepeluh v tej igralski skupini. V prvi oddaji se je Marjana Prepeluh spominjala začetkov ustvarjanja pred mikrofonom in med drugim dejala: "Magičnost našega dela, saj smo prihajali na radio kot v kakšno svetišče, je bilo plačilo za drobne težave..." V tem stavku sta ključni besedi "magičnost" in "svetišče", v teh dveh besedah je zajet njen odnos do ustvarjanja pred mikrofonom: še danes je to zanjo nekaj magičnega, čarobnega in osrečujočega, pa vendar nekaj, česar se loteva s svetim spoštovanjem. To velja za igranje, saj je od l. 1952 , ko se je vključila v igralsko družino Radijski oder, odigrala na tisoče vlog. Vsaka vloga je zanjo zanimiva, z enako resnostjo igra glavne, nosilne vloge, kot stranske in obrobne, enako zavzeto pristopa k dramatičnim kot komičnim likom pa tudi k igralskemu oblikovanju vsakovrstnih pravljičnih bitij. Isti način dela ima tudi pri režijah, ki so vedno spoštljive do teksta, a ki znajo izkoristiti možnosti radijskega medija. Ne nazadnje tudi njeno dramaturško delo teži k čim bolj pestremu repertoarju, a ki bi imel globljo sporočilnost, ki bi posredoval vero v vrednote, ki se izgubljajo. Med te vrednote spada gotovo skrb za lepo in pravilno govorjeno slovenščino.

Veliko večino svojega dela je Marjana Prepeluh opravila v Radijskem odru, vendar je režirala za Radio Trst A tudi precej tako imenovanih "lastnih produkcij". Poslušalci pa se verjetno tudi spominjajo, ko je dosti let vodila Pomenek s poslušalkami in druge tedenske oddaje.

Poslušalci smo ji za vse, s čimer nas je v več kot petdesetih letih obogatila, hvaležni in ji ob jubileju želimo še veliko magičnosti pred mikrofonom!

Novoletno srečanje Slovencev iz videmske pokrajine in Posočja

Slovenske manjšine na poti uresničevanja svojih pravic

V Kobaridu je bilo v v soboto popoldne, 21. t.m., tradicionalno novoletno srečanje Slovencev iz videmske pokrajine in Posočja, ki ga že 36 let organizira tolminska upravna enota v sodelovanju s tremi posoškimi občinskimi upravami.

"Vsakoletno srečanje Beneških Slovencev z rojaki na slovenski strani meje je priložnost, da se država seznani s položajem zamejcev in njihovimi težavami", je na srečanju povedal predsednik državnega zbora Republike Slovenije France Cukjati.

Slovenske manjšine so še vedno na poti k uresničevanju svojih pravic. Leta 2001 sprejeti zakon o zaščiti slovenske manjšine v Furlaniji-Julijski krajini hkrati je in ni uresničen, a bi bili črnogledi, če ne bi videli napredka v odnosu Italije do slovenske manjšine, je na srečanju, ki se ga je udeležil tudi predsednik deželnega sveta F-Jk Alessandro Tesini, poudaril Cukjati. Po njegovih besedah postaja neurejeni status manjšin v času, ko v Evropi izginjajo meje, vse bolj moteč.

France Cukjati

"Verjamem v pravno državo evropskih sosed in prepričan sem, da se bodo zadeve pospešeno uredile, a tudi matična država ne sme stati križem rok," je povedal predsednik državnega zbora. Cukjati je pojasnil, da bo parlament predlog zakona o odnosih Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja obravnaval februarja, na pobudo za komisije za Slovence v zamejstvu in po svetu pa preučujejo možnost, da bi predstavnik zamejskih Slovencev sodeloval na plenarnih sejah državnega zbora, s čimer bi bili zamejski Slovenci bolj prisotni tudi v matični domovini. Poleg predsednika državnega zbora, ki se je pred srečanjem v Kobaridu sestal tudi z delegacijo slovenske narodne skupnosti iz Italije, v kateri so bili deželni in pokrajinski predstavniki Sveta slovenskih organizacij in Slovenske kulturno-gospodarske zveze, sta zbrane nagovorila še kobariški župan Pavel Gregorčič in predsednik slovenskega društva Planika iz Kanalske doline Rudi Bartoloth. Slednji je povedal, da se politično ozračje v Kanalski dolini izboljšuje, vedno večje pa je tudi zanimanje za slovenski jezik in kulturo. Po mnenju Bartolotha je predlog zakona o odnosih Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja pomanjkljiv, opozoril pa je na težave z vidnostjo programov RTVS v videmski pokrajini, predvideno gradnjo visokonapetostnega daljnovoda Okroglo pri Kranju-Videm, ki bo potekal čez Benečijo in ga ljudje ne želijo, ter težave pri oblikovanju večnamenskega centra za promocijo slovenske kulture. Po bogatem kulturnem programu se je srečanje, ki so se ga udeležili tudi predsednik videmske pokrajine Marzio Strassoldo, podpredsednik državnega zbora Vasja Klavora, vsi okoliški župani in številni drugi, ki na obeh straneh meje skrbijo za stike in ohranjanje slovenske zavesti, v bolj sproščenem vzdušju nadaljevalo v Hotelu Hvala.

Rudi Bartaloth (foto JMP)

STA

Celovec / Narodni svet koroških Slovecev in Krščanska kulturna zveza

Jože Ropitz prejel 27. Tischlerjevo nagrado

Skladatelj, zborovodja, pedagog in duhovnik Jože Ropitz je v petek, 20. januarja 2006, v Celovcu prejel 27. Tischlerjevo nagrado "za dolgoletno pedagoško in ustvarjalno delo na področju cerkvene in posvetne glasbe." Matevž Grilc, predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev (NSKS), ki skupaj s Krščansko kulturno zvezo (KKZ) podeljuje priznanje, se je nagrajencu med drugim zahvalil tudi za njegovo "vsestransko povezanost z narodno skupnostjo." Kot je dejal Grilc v svojem nagovoru, izreka Ropitzu "sprva priznanja za požrtvovalno in plodno delo, ki ga opravlja kot duhovnik, pedagog, zborovodja, škofijski referent za cerkveno glasbo in skladatelj." Nagrajencu je po Grilčevi razlagi za zgled vseskozi veljal škof Anton Martin Slomšek, "ker je črpal iz narodnih korenin, naučil slovenski narod slovenske kulture, bil z njim tesno povezan."

Enako povezanost s slovenskim ljudstvom in nesebično garanje zanj pa je Ropitz po Grilčevih besedah občudoval tudi pri Jožku Tischlerju, ustanovitelju Slovenske gimnazije v Celovcu in NSKS, po katerem je največje priznanje med slovensko manjšino na avstrijskem Koroškem poimenovano. Zato se je Ropitz "tudi sam vedno trudil posredovati te dragocene vrednote," je še poudaril predsednik NSKS in občinstvu posredoval tudi Ropitzev odgovor na vprašanje, kaj mu pomeni narod: "Nekje moraš biti doma". Predsednik KKZ Janko Zerzer je v svojem govoru ugotovil, da se Tischlerjeva nagrada po 27 letih "tako rekoč vrača k svojim začetkom." Kajti tudi prvi nagrajenec, medtem že pokojni Lajko Milisavljevič, je bil glasbenik. Medtem so nagrado prejeli slovenski rojaki iz celega sveta, tako iz Koroške in iz drugega zamejstva kot tudi iz Slovenije in zdomstva po svetu. "Upam se trditi, da je le malo slovenskih akcij, kjer bi prišla ideja o skupnem slovenskem kulturnem prostoru tako vidno in prepričljivo do izraza, kakor pri podelitvi najvišjega odlikovanja, ki ga vsako leto v spomin in počastitev našega velikega vzornika dr. Jožka Tischlerja namenita KKZ in NSKS kakemu posamezniku ali kaki ustanovi," je še opozoril Zerzer.

Foto PR

Jože Ropitz se je rodil leta 1936 na Metlovi v Podjuni na avstrijskem Koroškem. Po maturi na škofijski gimnaziji na Plešivcu se je odločil za bogoslovje, novo mašo je pel leta 1960. Po nekajletnih pedagoških izkušnjah se je odločil za študij glasbe na Dunaju in dosegel magisterij z razpravo o slovenski cerkveni glasbi na Koroškem. Od leta 1969 je Ropitz kantor krške škofije, v avstrijski komisiji za cerkveno glasbo pa je podpredsednik. Do upokojitve je tudi poučeval na srednjih šolah.

Kot so zapisali na spletni strani KKZ, so "področja delovanja profesorja Jožeta Ropitza raznolika, vedno pa deluje in ustvarja z ljudmi in za ljudi, naj bodo to starejši farani ali mlajši učenci, glasbeni strokovnjaki ali zborovski pevci, slovensko koroška ali mednarodna javnost." Ropitz tako od leta 1984 vodi celovški mešani pevski zbor Jakob Petelin Gallus. Ropitz je dejaven tudi kot skladatelj. V njegovem kompozicijskem opusu je poleg šestih maš več kot 150 posvetnih in nabožnih pesmi za mešani zbor in za dekliški zbor. Med drugim je pisal dela na besedila slovenskih pesnikov, posebno "ustvarjalno dvojico" pa je tvoril skupaj s tržaškim pisateljem Alojzom Rebulo. Poleg tega je Ropitz posvetil posebno delo "Reke mojega življenja" tudi škofu Antonu Martinu Slomšku.

STA

Izšla nova številka glasila društva TIGR Primorske

Poglavitna naloga boj za slovenstvo in krepitev rodoljublja

Tudi nova številka Primorskega rodoljuba je vsebinsko bogata, raznolika in aktualna, saj podrobno in natančno poroča o dejavnostih in smotrih društva za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije TIGR Primorske. Gre predvsem za prikaz nalog in načrtov opravljenih v letu 2005, pa za obnovitev poziva tigrovcem in vsej primorski oz. slovenski javnosti, naj sodelujejo pri gradnji spomenika braniteljem slovenske zemlje na Cerju, na Krasu.

Uvodnik v novo številko omenjenega glasila ima naslov Pomen rodoljublja danes, napisal pa ga je Peter Kovačič Peršin. V njem obravnava pomen rodoljublja v Sloveniji, posebej na obmejnih območjih med Slovenijo in Italijo, in se sprašuje o razmerju med rodoljubjem in napredujočo globalizacijo v svetu. Pri tem se sklicuje na velikega misleca našega časa Noama Chomskyja, ki meni, "da narodi ne bodo izumrli, pač pa bo propadel projekt njihovega stapljanja. Narodna identiteta je izvorna in zato tako globoko zakoreninjena v človekovi zavesti, da je noben univerzalizem doslej ni mogel udušiti." Rodoljubje se kaže kot ustrezen odgovor na globalizacijsko brisanje narodnih identitet, kot edino učinkovit odpor zoper izničevanje suverenosti narodov. Hkrati pa je tudi odgovor na nacionalistične izbruhe, ki porajajo težnje po zatiranju in nadvladi močnejših narodov nad šibkejšimi in manjšinami. Pisec opozarja, "da zavest slovenstva postaja tudi v matični domovini vse bolj zadeva narodno prebujenih posameznikov. Slovenstvo ni več nekaj samoumevnega, pač pa postaja osebna odločitev posameznika. Zaradi tega je vzgoja za zvestobo narodu in jeziku toliko pomembnejša prav sedaj. Zato postaja gojenje in širjenje rodoljubja nepogrešljivi del sodobnega slovenskega življenja, pogoj naše samobitnosti. Prav v tem pa je osnovna naloga sodobne organizacije TIGR in njenega glasila. TIGR izpolnjuje podedovano nalogo boja za slovenstvo v še vedno ogroženih okoljih ob naših mejah in v zamejstvu. Prav zato ima možnost in dolžnost, da prevzame tudi nalogo krepitve rodoljubja med vsemi Slovenci. Dvig narodne zavesti je pogoj našega narodnega obstoja. In prav tu ne smemo izgubljati smeri. Tu moramo biti slovenstvu kažipot v prihodnost prav danes, ko smo zapluli z barko naše samostojnosti na odprto morje globalizacije."

V preostalem delu nove številke Primorskega rodoljuba so objavljeni prispevki in poročila o delovanju društva za negovanje rodoljubnih tradicij organizacij TIGR Primorske, ki je bilo tudi lani zelo pestro. Obravnavajo, denimo, proslavljanje

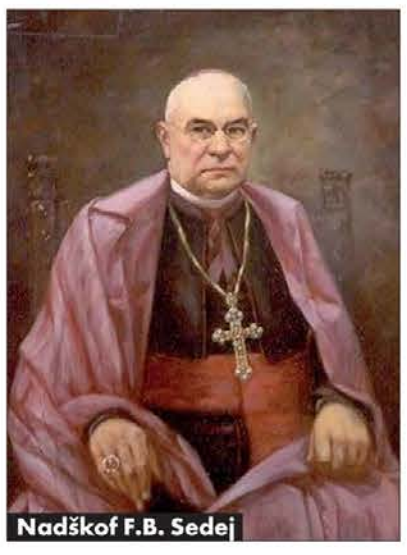
Nadškof F.B. Sedej

državnega praznika v Sloveniji v počastitev vrnitve Primorske k matični domovini, pa proslave v Bazovici, razne zgodovinske dogodke na Primorskem, v zamejstvu v Italiji ter v Sloveniji. Glasilo nadalje objavlja zapis ob 80 - letnici rojstva Cirila Pelicona, tigrovca iz Lozic na Vipavskem. Pisec poudarja, "da se je Ciril Pelicon že kot 16 - leten fant pridružil odporniški skupini narodnoosvobodilnega gibanja, ki jo je spomladi leta 1942 vodil legendarni junak Janko Premrl - Vojko." Aktualna sta tudi prispevka o nadškofu dr. Frančišku B. Sedeju, saj bo letos 100 - letnica začetka njegovega škofovanja, pa o slovenski časniški govorici v Trstu in Gorici pred drugo svetovno vojno, v času kraljevine Italije.

Vabilo k denarni pomoči za gradnjo spomenika braniteljem slovenske zemlje

Na zadnji strani platnice nove številke Primorskega rodoljuba je opisana gradnja spomenika braniteljem slovenske zemlje, na Cerju, v občini Miren - Kostanjevica. Društvo TIGR Primorske, Združenje zveze borcev Slovenije, Zveza veteranov vojne za Slovenijo, Veteransko združenje SEVER in Občina Miren - Kostanjevica v celostranskem zapisu poudarjajo, "da bodo v spomeniku na Cerju prvič v Sloveniji v celoto in skupni kontekst postavljeni dogodki obdobja prve svetovne vojne, obdobja organizacije TIGR, čas druge svetovne vojne in obdobje nastanka samostojne slovenske države."

Uredništvo Primorskega rodoljuba vabi Tigrovce in druge Slovence, naj prispevajo k stroškom za gradnjo spomenika na Cerlju. Poudarjeno je, "da je nadaljnja gradnja spomenika odvisna predvsem od hitrosti pritekanja denarja. Okrog spomenika bo velika s kamnom tlakovana ploščad razdeljena na poti in večja polja kamnitih plošč v velikosti 25 x 50 cm. Na vsaki plošči bo vklesano ime in priimek in prebivališče darovalcev, ki bodo prispevali h gradnji spomenika. Vsak tak prispevek naj bi znašal 25 tisoč tolarjev. Darovalci manjših zneskov pa bodo zabeleženi v posebni spominski knjigi spomenika.

M.

Na dnu ...

Predsednik Drnovšek zatrjuje, da je zdrav in da se počuti odlično

Opozicija deluje, kot da Slovenija nima obveznosti v zvezi Nato

Slovenija je v prejšnjih dneh v parlamentarnih odborih za zunanje zadeve in za obrambo doživela politični vihar, ki v časnikih in javnosti še odmeva. Opozicija, prednjačil je vodja poslanske skupine LDS in nekdanji premier Anton Rop, je namreč srdito napadla vlado, ki je sklenila, da v Irak pošlje štiri časnike ali podčastnike, ki bodo sodelovali pri urjenju tamkajšnjih varnostnih sil. Gre za ukrep, ki je potreben pri izpolnjevanju obveznosti Slovenije kot članice zveze Nato in tudi potrjuje verodostojnost slovenske politike. Toda opozicijski poslanci so se obnašali in govorili tako, kot da nismo del omenjene vojaške in obrambne organizacije, ki ima glavni delež pri urejanju razmer v Iraku, in zato naj bi Slovenija ne imela nobenih obveznosti. Nekdanji premier ter poslanci iz opozicijskih LDS in stranke Socialnih demokratov so v svojih nastopih zoper omenjeni sklep vlade poskušali celo zanikati dokumente, ki potrjujejo, da se je že prejšnja vlada pogajala o možnem sodelovanju slovenske vojske v vojaških operacijah, ki jih v Iraku vodijo ZDA in Velika Britanija.

Državni poglavar dr. Janez Drnovšek je omenjeni ukrep sedanje slovenske vlade podprl in menil, "da je vlada s takšno odločitvijo dolgo odlašala, tudi zaradi slovenske javnosti. Smiselno je, da Američani svoje delo v Iraku opravijo do konca, da utrdijo državo in preprečijo državljansko vojno. To je tudi v slovenskem interesu. Zaradi tega naši vojaki v Irak prinašajo mir in ne vojno."

Sicer predsednik Slovenije vzbuja veliko zanimanje politikov, strank in tudi t.i. navadne javnosti. Nekoč nedostopen, hladen in zadržan mož je namreč začel gojiti podobo ljudskega človeka. Pravi, da "se odloča po občutku. Želim pomagati. Časniki ugibajo, kaj ga vodi, kakšna je njegova življenjska filozofija? Kaj bere, s kom se posvetuje? Ima zastavljen končni cilj? Kakšno je predsednikovo zdravje? Koliko ima preobrazba v "gibljivega in govorečega predsednika države" opraviti s predsedniškimi volitvami leta 2007? In končno, kdo je Janez Drnovšek?

Teolog Ivan J. Štuhec, novi kolumnist ljubljanskega časnika Dnevnik je v svojem komentarju zapisal tudi naslednje: "Prva vrednota, ki jo na novo odkrivamo pri predsedniku, je razčiščevanje lastne preteklosti in odgovoren odnos do nje. Bolezen je na Drnovškovem obrazu zapustila vidne sledove. In ko se marsikdo čudi, kaj se je zgodilo, da se je spremenil njegov način političnega delovanja, pri tem pozablja, da vsakega človeka resno spremeni, na boljše ali slabše. Ko si soočen z minljivostjo življenja, ko stojiš z eno nogo že na drugi strani, ko je vrnitev zdravja ali vsak podaljšan dan življenja novo rojstvo, takrat se obzorja spremenijo. Vse kaže, da so se tudi predsednikova."

Dr. Janez Drnovšek je slovenskim in hrvaškim časnikarjem dejal, "da je zdrav in da se počuti odlično. Vprašanja bolezni zame enostavno ni več. Če nas je nečesa strah, potem se to utegne zares zgoditi. Treba je razščistiti sam s sabo, pospraviti stvari v glavi in spremeniti odnos do sveta." Že pred temi razmišljanji, po zadnjem zdravniškem pregledu, je povedal, "da naj bi se mu rak razširil na pljuča in jetra." Ob primeru državnega poglavarja, ki se je odločil za spremembo življenjskega sloga, se je javno odzval dr. Pavel Poderoš, predsednik slovenskega zdravniškega društva. Javnost je opozoril, "da spremembe, za kakršne se je odločil predsednik, sicer okrepijo telo in povečajo odpornost, vendar ni mogoče, da bi človek na tak način ozdravel."

Kritike vladi zaradi neodločne politike in premajhne podpore slovenski narodnostni skupnosti na Koroškem

V politični kroniki se je v preteklih dneh zvrstilo več pomembnih dogodkov s širšimi razsežnostmi. Naši rojaki na Koroškem se počutijo osamljene in celo izigrane v boju za dosego svojih narodnostnih pravic in zaščite. Deželni glavar Jörg Haider nadaljuje gonjo zoper postavitev novih dvojezičnih krajevnih kažipotov v vaseh s slovenskim prebivalstvom in s tem uspešno izigrava sklep avstrijskega ustavnega sodišča in podporo, ki jo Slovencem dozdevno nudijo osrednje oblasti na Dunaju. Toda pripadniki našega naroda na Koroškem so ogorčeni tudi zaradi neodločne politike in podpore, ki jo rojakom nudi uradna Ljubljana. Kritik sta deležna zlasti premier Janez Janša in zunanji minister dr. Dimitrij Rupel.

V nedeljo, 29. t.m., bo referendum na tistih območjih v državi, kjer se zavzemajo za izločitev iz sedanjih občin in za ustanovitev lastnih teles krajevne samouprave. Nove občine bo ustanovil Državni zbor, pri čemer pa izidi referendumov zanj ne bodo obvezni. Kaže, da bo v Sloveniji kmalu obstajalo skupaj okoli 200 občin.

Marijan Drobež

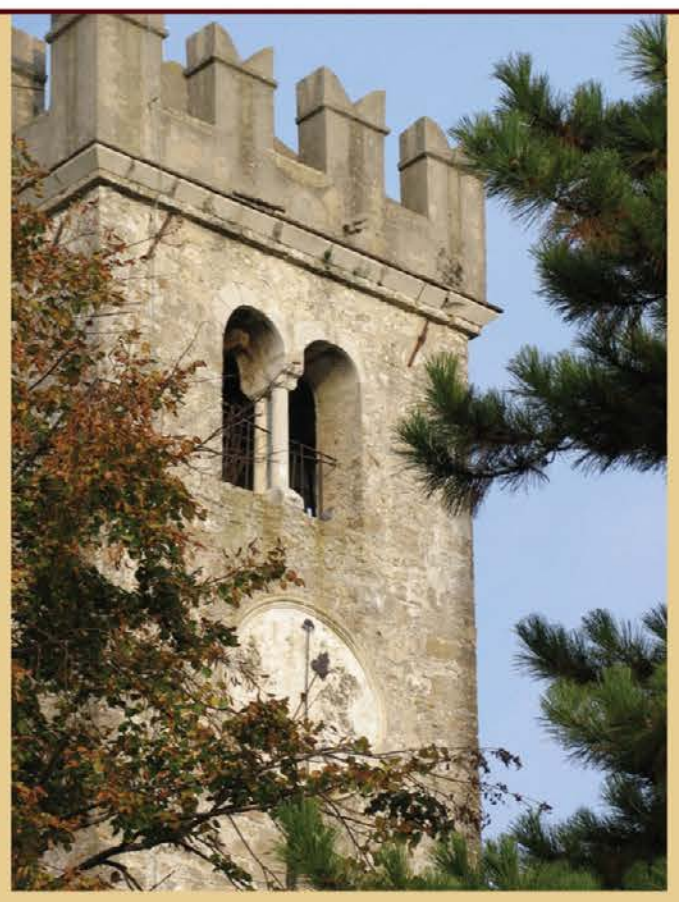

Goriška Mohorjeva družba in Goriški muzej vabita v Viteško dvorano Gradu Dobrovo na predstavitev knjige

Peter Stres

Priimki v Brdih

Izvor in razvoj do 1. svetovne vojne

O knjigi bodo spregovorili: avtor, Marjeta Pisk in predsednik založbe msgr. Oskar Simčič, ki bo ob tej priložnosti predstavil tudi knjižno zbirko Goriške Mohorjeve družbe za leto 2006.

GRAD DOBROVO
SOBOTA, 28. JANUARJA 2006, OB 18. URI

Kratke

V nedeljo, 29. januarja, referendumi o ustanovitvi novih občin v Sloveniji

V Sloveniji bodo v nedeljo, 29. januarja, referendumi, na katerih se bodo prebivalci ustreznih območij oz. krajev odločali o primernosti ustanovitve novih sedemnajstih občin. Med temi naj bi bila tudi občina Renče - Vogrsko, projekt, ki ga izvaja Odbor za novo občino, sestavljen iz predstavnikov krajevnih skupnosti v Renčah, Bukovici - Volčji Dragi in na Vogrskem. Odbor je pred nedeljskim referendumom izdal novo številko informatorja, glasila, v katerem navajajo in utemeljujejo razloge za oblikovanje lastne lokalne samouprave. Po zatrjevanju funkcionarjev v omenjenih krajevnih skupnostih so slednje sedaj, ko spadajo v Mestno občino Nova Gorica, zapostavljene. Z območja predvidene nove občine se v Novo Gorico oz. tamkajšnjo mestno občino odteka petkrat več denarnih sredstev, kot pa se jih preko različnih vlaganj vrne v Renče, Bukovico - Volčjo Drago in na Vogrsko. V informatorju, ki je izšel pred referendumom, so zapisali tudi naslednje: "Ko se zavemo dejstva, da, manj kot imamo, sedaj ne moremo imeti, je odločitev za novo občino samoumevna!" Volilce tudi pozivajo, naj ne nasedajo provokacijam in zavajajočim podatkom nasprotnikov nove občine. Opozarjamo tudi na morebitne nevarnosti, ki bi se lahko pokazale ob ustanovitvi nove občine, zlasti na pritiske mestne občine Nova Gorica in na morebitne težave pri spreminjanju zakonodaje."

Župan mestne občine Nova Gorica Mirko Brulc očitke in pridržke, ki jih nanj in občinsko upravo naslavljajo pobudniki ustanovitve nove občine Renče - Vogrsko, odklanja in zavrača.

36. Katehetski simpozij na Mirenskem Gradu

Od 5. do 11. februarja bo na Mirenskem Gradu pri Gorici potekal že 36. katehetski simpozij pod naslovom EVANGELIJ OZNANJATI ALI POUČEVATI?

Na Mirenskem Gradu bo simpozij koordiniral Jože Pegan, stolni župnik v Kopru, ki vam bo lahko dal več informacij o simpoziju. Spored dopoldanskih predavanj: ponedeljek, 6. februar 2006, dr. Franci Šuštar - Gorje mi, če evangelija ne bi oznanjal; torek, 7. februar 2006, mag. Janez Oberstar - Nova evangelizacija - rešitev ali "kaprica"?; sreda, 8. februar 2006, dr. Anton Jamnik - Sodobna kultura med znamenji upanja in pesimizma; četrtek, 9. februar 2006, s. Magda Burger, univ. dipl. teol. - Kdo, komu, kaj, kako oznanjati?, dr. Stanko Gerjolj - Ali obstaja religiozna inteligentnost?; petek, 10. februar 2006, Tadej Stegu, univ. dipl. teol. - Evangelizacija - institucija ali karizma?

Tri predstavitve GMD

V četrtek, 19. t.m., so v novih prostorih knjigarne ABC v Idriji predstavili knjižno zbirko Goriške Mohorjeve družbe (GMD) za leto 2006. Ob predsedniku msgr. Oskarju Simčiču, ki je predstavil zadnje knjižne novosti, je bil prisoten tržaški pisatelj Saša Martelanc, avtor knjige Kam potujejo večeri, ki je prisotnim v prijetnem prijateljskem kramljanju povedal nekaj o knjigi sami. Večer je ob organizatorju, gospodu Damijanu Bogataju, vodil dolgoletni prijatelj GMD in Slovencev v zamejstvu nasploh, prof. Tomaž Pavšič.

V soboto, 21. t.m., pa je v tomajskem župnišču spet oživel lik duhovnika in dolgoletnega škofijskega administratorja Albina Kjudra. Priložnost za to je bila predstavitev monografije Albin Kjuder Tomajski, ki je prav tako izšla v letošnji knjižni zbirki GMD. Knjigo je napisal njegov pranečak Ivan Tavčar. Številno občinstvo je uvodoma pozdravil domači župnik Ivan Furlan, o sami letošnji zbirki GMD je spregovoril Marko Tavčar. Za glasbeni okvir večera pa je poskrbel pihalni kvartet, ki ga je zbral Aljoša Tavčar, Kjudrov pra-pranečak.

V ponedeljek, 23. t.m., pa je GMD gostovala v prostorih Lavričeve knjižnice v Ajdovščini. Prijazna publika in upraviteljica, gospa Zdenka Žigon, sta tudi letos toplo sprejeli mohorjevke, ki jih je predstavil msgr. Oskar Simčič; prof. Lojzka Bratuž pa je spregovorila o najnovejši knjigi, ki jo je GMD izdala skupaj s celjsko in celovško Mohorjevo družbo, in sicer o zbirki poezij Simona Gregorčiča, ki je izšla ob stoletnici pesnikove smrti.

SNG NG / Nova premiera

V Slovenskem narodnem gledališču Nova Gorica bodo na novem komornem prizorišču pod odrom, v Kotu, uprizorili slovensko praizvedbo igre Tisti, ki jih reka ne izpusti ameriškega dramatika Davida Raba, v prevodu Zdravka Duše. Zaradi omejenosti prostora bosta dve premieri, in sicer v četrtek, 26. januarja, ob 19. uri (premiera I) in v petek, 27. januarja, ob 21. uri (premiera II). Napovedani sta bili že za 19. in 20. t.m., a so ju morali odložiti zaradi tehničnih težav. Dramo o razkroju vrednot v sodobni ameriški družbi in razpetosti oseb med zahtevami okolice in željo po uveljavitvi posameznika bodo v režiji Mateje Koležnik izoblikovali igralci Helena Peršuh, Primož Pirnat, Bine Matoh in Alida Bevk. V predstavi sodelujejo lektor Srečko Fišer, dramaturginja Tea Rogelj, scenografa Mateja Koležnik in Jože Logar, kostumograf Alan Hranitelj, avtor glasbe Boštjan Leben in oblikovalec luči Samo Oblokar. / IK

Komentar

Do resnične čezmejne regije je še dolga pot

V sestavku "Primitivizem" v PN se je g. Vlado Šav, med ostalim, spotaknil ob moje opazke v zvezi z Illyjevo čezmejno regijo, da gre namreč pri tem v glavnem za pospešitev izgradnje 5. koridorja s pomočjo sredstev iz evropskih skladov, ne pa tudi, recimo, za kako izravnavo standardov zaščite manjšin, in, da si težko predstavljam bratenje z nekom, ki te že poldrugo stoletje prezira in pljuva. Naj stvar nekoliko pojasnim. Na mednarodnem srečanju o čezmejnem sodelovanju v Pliberku je Jörgen Kühl, direktor inštituta za obmejne študije v Kopenhagnu podčrtal, "da je o čezmejnih povezavah in evroregijah smiselno govoriti šele tedaj, ko so manjšinska vprašanja na eni in drugi strani povsem rešena" (PD, 27. 12. 2003). Ob vsem, kar se že desetletja dogaja z našimi rojaki v Italiji in na Koroškem, menim, da navedena izjava več kot potrjuje upravičenost mojega zadržka. Glede bratenja pa je splošno znano, da so čezmejne regije v Evropi nastajale po daljšem obdobju urejenih medsebojnih odnosov med sosednimi državami in obmejnimi skupnostmi. V našem primeru lahko govorimo o normalnih gospodarskih odnosih, ker ima kapital svojo logiko, ki se ne ozira na politiko. V ostalem pa smo s strani Italije izpostavljeni vsakršnim pritiskom in izsiljevanjem (poskusi sesuvanja Osimskih sporazumov, optantsko premoženje, "tripartitni" sporazum, Oglej, Solanov kompromis, pritiski v zvezi z izgradnjo 5. koridorja, destabilizacijski posegi v Istro idr.). Tako, da je celo, sicer pregovorno zadržani bivši predsednik Milan Kučan izjavil, da gre pri tej praksi "za vprašanje neenakopravnosti v mednarodnih odnosih in za to, ali bo nekomu dovoljeno, da svoje interese uresničuje na račun drugih" (Mauro Manzin, Spine del confine, Edizioni LTH). Da ne omenjam pri tem psiholoških pritiskov, ki jih Italija izvaja na svoje vzhodne sosede z vsakršnimi trikolorističnimi paradami (alpinci, vojaška parada, optantski kongresi), pa s fojbarskimi kampanjami, dnevom spomina, filmom Srce v breznu idr. Tudi na avstrijski strani stvari niso bistveno drugačne. Mimo izsiljevanj na državni ravni v zvezi z nacionaliziranim premoženjem in domnevno avstrijsko manjšino v Sloveniji, si npr. Jörg Haider lahko nekaznovano dovoljuje karkoli, od izigravanja odločb ustavnega sodišča pa do odstranjevanja že postavljenih dvojezičnih tabel.

Tudi Šavova teza o domnevni svetovljanskosti Trsta in njegovi poklicanosti, da postane središče širše regije, ne vzdrži resne presoje. Vsakršne moralne avtoritete tega prostora vedo povedati, da je Trst že najmanj poldrugo stoletje resno bolan. O tej bolezni je npr. tržaški pisatelj Livio Isaak Sirovich napisal debelo knjigo. Znani tržaški igralec Renato Sarti je pred kratkim izjavil, "da ne more ljubiti Trsta, ker predstavlja identiteto nekega prostora tudi njegova duhovna podoba, ki pa se (v primeru Trsta) ne zmore otresti svoje mračne preteklosti" (Il Piccolo, 2. 12. 2005). Pisatelj Boris Pahor, ki sicer upa, da bo njegovo mesto nekoč spet našlo samo sebe, ugotavlja, da je Trst doživel svoj gospodarski zaton ter postal osovražena in zlega duha polna startna postojanka za italijanski prodor na Vzhod. Ni naključje, da v zadnjem obdobju izgublja okrog 20.000 prebivalcev vsakih deset let, da je tako v obdobju 1991/2001 že padel z 231.100 na 211.184 prebivalcev, in da bo vsak čas zdrknil pod 200.000.

Šavovo vzneseno povzdigovanje Illyja, ko se mu je zareklo nič manj kot to, da so "srečni ljudje, za katere ta človek ureja družbene zadeve", pa tudi ni mogoče sprejeti brez zadržkov. Čeprav je Illy prava cvetka znotraj zatohle čezmejne politične elite, nas je tudi on že nekajkrat neprijetno presenetil. Npr., ko je kot župan Trsta nekajkrat zapored, ustavi, zakonom in mednarodnim sporazumom navkljub, odklonil prof. Samu Pahorju uradni odgovor v slovenščini. Popustil je šele potem, ko "je hudič vzel šalo" in ga je Pahor k temu prisilil s sodnimi odločbami. S tem nam je Illy dal vedeti, da zna pač v bitki za glasove kdaj pa kdaj tudi požreti kako načelo. Kot nam je z dolgotrajnim zaganjanjem proti izgradnji drugega tira Koper-Divača in s tožarjenjem Slovenije v Bruslju dal vedeti, da so mu interesi FJK in s tovorom podhranjene pontebske proge važnejši od dobrososedskih odnosov.

Nimam nič proti temu, da se sosedne države usedejo skupaj in uredijo vsakršne formalnosti v zvezi s koriščenjem evropskih sredstev za izgradnjo 5. koridorja. Vendar ne proglašajmo tega za evropsko regijo v njenem žlahtnem smislu, ker ne izpolnjuje osnovnih pogojev za to in ker bo pot do take regije še zelo dolga.

Milan Gregorič

VIDA VALENČIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

Sosed, cigarete in dvigalo

Semafor je še vedno rdeč. Pred mano urejena ženska s kratko pristriženimi sivimi lasmi, ob njej mlajši moški v oguljenih črnih oblačilih, za levim uhljem cigareta, za desnim tudi, v roki spet tretja. Kar je seveda nevsakdanje. Mogoče lahko že ta nevsakdanjost kaže na nekaj, kar vrta v psihi tega moškega. Zakaj te besede? Mlad moški oguljene zunanjosti je sosed, ki prebiva – oz. je prebival – nad mano. Z žensko s kratko pristriženimi sivimi lasmi: mamo, po poklicu otroški psihiater.

Pred letom dni se mi je nekaj tednov dogajalo nekaj, kar me je mučilo, in sem šele po daljšem obdobju izustila svojim najbližjim. Prvi čuden listek na balkonu. Čuden seznam športnih potrebščin. Najverjetneje ga je na moj balkon v osmem nadstropju ponesla burja. Proč, v vrečko s papirjem za odpad. Naslednji teden dobim novega. Nič kaj posebno zmečkanega, vedno isti seznam copat, brisač in drugega. In potem več dni zapored več papirnatih prtičkov in na njih zapisan vedno isti seznam športnih potrebščin, nad seznamom pa s tiskanimi črkami: ukradeno. Nemogoče, da bi burja vsak dan natrosila ravno na balkon v osmem nadstropju vedno iste sezname. Na desni nobenega balkona, na levi tudi ne, edina razlaga je balkon nad mojim. Papirnati prtički in seznami na njih so se množili, na koncu je priromal na moj balkon listič z oglasom, ki ga je neznanec hotel poslati na tržaški oglasnik Mercatino: otročje spolni oglas, v katerem si je nadel žensko identiteto.

Nekaj tednov sem bila na smrt prestrašena. Včasih sem v hiši srečevala čudnega, v črna oguljena oblačila oblečenega moškega z dolgo brado in ostrim vonjem po tobaku. Enkrat samkrat sva se srečala v dvigalu, vonj po kakih stotih cigaretah dnevno je bil neznosen, njegov pogled begajoč in uprt v tla, tistih par besed momljajočih. Nekajkrat sem ga videla begajoče tekati gor in dol po stopnicah, brez cilja in ne za kondicijo. Še vedno pa nisem vedela, če sploh živi v naši stolpnici ali je mogoče pacient v kaki ordinaciji v spodnjih nadstropjih.

In potem so prišli vsi tile lističi, do zadnjega z otročje opolzkim besedilom. V tistih tednih sem o tem molčala kot grob. Staršev nisem želela vznemirjati, sama pri sebi sem si dopovedovala, da so pač le nedolžne blodnje kake bolne psihe. Na koncu mi je uspelo vse skupaj zelo nejasno izblebetati sosedom iz tretjega nadstropja. Življenje v mestnem središču te žal pripelje do človeških odnosov med sosedi zreduciranih na minimum, tako da sem dolgo oklevala, preden sem pozvonila in paru izblebetala vse. Tudi soseda sta večkrat opazila čudnega moškega v vežnih vratih, ki je s težavo sprejemal, da gre s kom drugim v dvigalo. Kot kaka vklenjena žival, ki se boji vsakogar. Sosed iz tretjega nadstropja se odloči in pozvoni na zvonec stanovanja nad mojim. Pred njim se pojavi uglajena gospa kratko pristriženih sivih las, otroški psihiater. Ko ji obrazloži, kako je mlada stanovalka v spodnjem nadstropju (..jaz...) v skrbeh zaradi čudnih papirnatih sporočil, ki ji romajo na balkon, gospa-psihiater odpre vrata dnevne sobe in tam abulično sedi on: mlajši moški z dolgo brado, oblečen v oguljeno črnino, ki zre v zid.

Danes sem ga po več mesecih spet videla. Nič več ni sporočil in seznamov na papirnatih prtičkih, nič več zbeganega tekanja po stopnicah, nič več zaudarjajočega duha po stotih cigaretah v dvigalu. Ko sem ga danes iz razdalje opazovala, sem videla v njem le zbeganega moškega z materjo, ki je ironično otroški psihiater ali pa je to postala zato, da bi skušala razumeti bolno psiho svojega sina. Sveženj papirnatih sporočil sem nesla prijateljici psihologinji, ki je presodila, da gre za nedolžnega človeka, čigar psihološki razvoj se je ustavil v puberteti ali pred njo. Spet drugi psihiater mi je zatrdil, da oseba ni nevarna in bolj je njegova zunanjost neurejena in umazana, bolj sem na varnem, ker mi ne bo prizadejal nič hudega.

Tako sem se daljše obdobje borila tudi sama s sabo in občutkom krivde, da bi te osebe raje ne imela za soseda. Bala sem se sama vračati se domov v večernih urah, nelagodno mi je bilo, ker sem imela občutek, da pozna moje vsakdanje ritme. Nalašč sem jih spreminjala. V lastnem stanovanju se nisem počutila varno. Potem pa je vse to kar naenkrat minilo. Mlad moški je verjetno v kakem inštitutu, mama gre ponj le ob nedeljah. Ko ju tako iz razdalje gledam, si ne morem kaj, da bi se mi ne zasmilila: on in njegova zbegana psiha, ki mu ne dovoljuje, da bi govoril z nikomer, razen z materjo in stotinami cigaret, mati pa, ker je njeno samsko življenje trdo, saj mora vedno sina obvarovati pred svetom in v določenem oziru tudi svet pred sinom.

NOVI GLAS

Glavni urednik Andrej Bratuž - **Odgovorni urednik** Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - **Predsednik** dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail **gorica@noviglas.it**
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, **e-mail trst@noviglas.it**
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail **uprava@noviglas.it**
www.noviglas.it

Tisk: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Viale della Navigazione Interna, 40 - 35129 Padova PD, tel. 049 8073263 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

Letna naročnina: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - **Poštni tekoči račun** 10647493

Oglaševanje: Oglaševalska agencija Tmedia, Korzo Verdi 51 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst. Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji **USPI** in Zveze katoliških tednikov v Italiji **FISC**

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

To številko smo poslali v tisk v torek, 24. januarja, ob 14. uri.

Nasveti varčevalcem

Borzni tečaji v letu 2006

Najpomembnejše svetovne borze so tudi v prejšnjem letu poslovale z dobrimi rezultati. Italijanski "Mibtel" je porasel za 13,35%, nemški "Dax" za več kot 26,00%. Bolj presenetljivi pa so se izkazali borzni tečaji držav Južne Amerike ter Jugo vzhodne Azije. Delnice v Braziliji so povprečno narasle za več kot 30,00%, na Japonskem za skoraj 40,00%. Borza v Indiji je prekoračila 40,00% (glej tabelo). V okviru tega splošnega pozitivnega trenda so v prejšnjem letu zaostajale ZDA ("Dow Jones" – 0,11%, tehnološki Nasdaq +1,38%), vendar le z vidika ameriškega investitorja. Z vidika evropskega varčevalca je potrebno k temu prišteti še ovrednotenje tečaja dolarja v primerjavi z evrom (več kot 10,00%), kar v veliki meri spremeni sliko in skoraj izenači tečaju prilagojene donosnosti.

Kam se bodo trgi usmerili v prihodnje? Po eksploziji tečajev v zadnjih treh letih? Borzniki svetujejo previdnost, vendar pa kljub možni korekciji napovedujejo nadaljnjo rast. Po mnenju ameriške investicijske banke JPMorgan vleče vodo na mlin v korist delnic predvsem skromna donosnost zajamčenih oblik vlaganja. S prisotnostjo v portfelju bolj tveganih naložb, kot so delnice, ima varčevalec namreč možnost za bolj zanimive rezultate. Konkretno si operaterji 3. ameriške banke pričakujejo v tekočem letu nadaljnji porastek svetovnih delniških indeksov za povprečno 12,00%. Zmeren optimizem na finančnih trgih sloni tudi na stabilnosti gospodarske konjunkture vodilne gospodarske velesile v svetu. Porastek BDP (Bruto državni proizvod) v ZDA v letu 2006 naj bi namreč ohranil vrednosti iz minulega leta (+3,2%). Po nekajletnem obdobju suhih krav naj bi se gospodarska rast v EU povečala na 1,7% v letu 2006 (+1,4% leta 2005). Dodatno v letu 2006 bo najverjetneje konec višanja obrestnih mer v ZDA. Trenutni terminski podatki kažejo še na dva dviga za 25 osnovnih točk v prvem delu leta. Zgodovinski podatki pa kažejo, da je bilo od leta 1980 vsako obdobje po koncu dvigovanja obrestnih mer v naslednjih 12 mesecih na borzi zelo pozitivno. V sedmih od devetih primerov so tečaji po koncu višanja obrestnih mer zrasli za najmanj 10 %. Po mnenju finančnih strokovnjakov banke "JPMorgan" naj delniški portfelj investitorja v letu 2006 sloni predvsem na finančnih trgih EU in Japonske (strategija "overweight"), v manjši meri na tistih držav Jugo vzhodne Azije ter Velike Britanije (strategija "neutral"), v omejeni količini pa na tržiščih ZDA ter držav v razvoju.

Bralci lahko sodelujejo pri naši rubriki z vprašanji in pripombami. Elektronska pošta: s.pahor@tin.it.

Stojan Pahor

BORZNI INDEKS	PORASTEK OD 01.01. DO 31.12.03	BORZNI INDEKS	PORASTEK OD 01.01. DO 31.12.03
Mibtel-Milan	+ 13,35 %	Bovespa-San Paolo	+ 30,06 %
Dax 30-Frankfurt	+ 26,03 %	Hang Seng	+ 3,08 %
Dow Jones-New York	- 0,11 %	Nikkei 225	+ 39,88 %
Nasdaq-New York	+ 1,38 %	Sensitive-Bombay	+ 40,69 %

Podatki: Dnevnik "Il Sole 24 Ore"

1000 in 1 noč na bregovih Nila (7)

"Slovenija? Zelo lepa dežela!"

Egipt se spoznava na ulicah, v živo. Med ljudmi. Enkratna in obvezna je izkušnja bazarja, ali po naše, trga, tržnice. Gre za eno najbolj živih in najbolj zabavnih poglavij egiptovskega pohajkovanja. Trgovci, ki jih najdete pravzaprav na vsaki ulici, so živi primeri malih podjetnikov, ki si zaslužke krojijo s svojo ustvarjalnostjo in igralskimi sposobnostmi. Ja, res. Brad Pitt, George Clooney in Julia Roberts bi se od gledališkega pathosa egiptovskih trgovcev veliko naučili. Pravi poulični kabaret, ki vsakega turista sili v to, da iz sebe iztisne vse gledališke in filmske prvine, kar jih premore. Da, vsak lahko tako spozna še skrbno skrit in nepoznan del svoje osebnosti. Bazar je tako ustvarjen, da zaseda predel mesta, ki ga sestavlja kar nekaj sosedskih ulic. Le-te preplavlja malo morje stojnic in kričečih Egipčanov, ki tekmujejo, kdo bo koga preglasil. In potem se sprašujemo, od kod muezinom toliko glasu, da lahko večkrat na dan vpijejo in kličejo k molitvi iz minaretov. Ko pa očitno vsi Egipčani z izvrstnimi glasovnimi vajami trenirajo kričanje.

Turistov se lotijo s številnimi potegavščinami. Najprej te seveda pokličejo: "Oj, fant/dekle, od kod si?"" Naša skupinica študentov iz Ljubljane je seveda množično odgovarjala: "Slovenija, Slovenija". Sledil je standardni odgovor: "Oh, ja Slovenija: lepa dežela, prijazni ljudje". Omenjeni odgovor je stalnica pri vsakem trgovcu, ki se mu verjetno še sanja ne, kje in kaj je sploh Slovenija. Nekateri so pri tem še bolj izvirni in te še vprašajo: "In katera je že prestolnica?". Mi smo jim seveda odgovorili "Ljubljana", nakar so oni s primerno čustvenostjo dodali: "Oh, ja! Čudovito mesto". Zelo zabavno.

Po uvodnih pozdravih je sledil drugi del igralske samopromocije, prepričevalna akcija in lov na spominčkov željne turiste. Tudi ta del je zelo zabavna igra. "Hej, hej, poglej to torbo. Zelo dobra je! Prodajam jo! Poglej, poglej! Zelo kvalitetna!" te za rokav vlečejo in ti sledijo najvztrajnejši trgovci. Seveda ne moreš mimo, ne da bi jih za trenutek pogledal. In ko jih pogledaš... konec! Povedal si jim, da želiš nekaj kupiti. Prilepijo se nate kot pregostobesedna pijavka: "Najboljše! Najkakovostnejše! Najimenitnejše! Naj... naj... naj!" Ustaviš se pred stojnico in si začenjaš ogledovati blago. Vse je seveda samo in izključno domača proizvodnja: prtičke je spletla trgovčeva žena, podobice piramid je obdelal trgovčev sin, gumijaste kamele je pripravila hčerka itd. Takega trgovca lahko ustaviš samo z usodnim vprašanjem: "Koliko stane to?". Sledi kratek premor. "Neverjetno", si misliš, "navsezadnje pa le poznajo tudi tišino". Nakar te trgovec še enkrat pogleda v oči in te vpraša: "Ti, koliko bi ponudil?"

Usodno vprašanje je pravzaprav uvod v tretji del marketinške akcije tipičnega trgovca na bazarju. Na usodno vprašanje seveda nimaš v trenutku pravega odgovora, tako da odgovoriš z "Ne vem!". Trgovec ponovno prevzame besedo in nadaljuje "Samo zate, ki si iz Slovenije, iz tako lepe države, izredna cena" ter ob tem izstreli astronomsko visoko številko. Ko se turist poda v take posle, mora seveda vedeti, da je vse skupaj samo igra. Trgovec nalašč izstreli visoko ceno, da se bo potem s tabo lahko pogajal. To spada v igro in se od turista "zahteva". Pogajanje je centralni in najpomembnejši del: na kupcu je, da čim bolj prilagodi ceno samemu sebi. Številka, ki jo je izstrelil trgovec, se tako lahko naenkrat zmanjša desetkrat ali petnajstkrat. Bolj je turist pri tem gledališki in "prepričljiv", bolje mu posel uspe. Pri tem je dovoljeno tudi protestno zapustiti stojnico, če se s ceno, ki jo predlaga trgovec, ne strinjamo. Obstrukcija pač. Med pogostejšimi izgovori, ki smo se jih pri nižanju cen posluževali mi, so bili naslednji: "Smo študenti, nimamo veliko denarja", kar je sicer nekoliko tradicionalno. Da bi bili izvirnejši, smo se včasih skušali izvleči tudi z "Glej, danes se vračamo domov. Čez dobri dve uri imamo let. Ostalo mi je samo še to" in pri tem smo iz žepa povlekli nekaj drobiža. Včasih nam je uspelo!

Trgovci so torej v prvi vrsti izvrstni igralci. Kot se za tradicionalno islamsko državo spodobi, lahko govorimo o trgovcih in ne o trgovkah. Predstavljajte si njihovo reakcijo, ko zagledajo zahodne turistke. Vajeni so namreč na dekleta in žene, ki so dobro oblečene in pokrite tudi čez glavo. Na trgu pa imajo cel dan več kilometrov dolge vrste zahodnih turistk, ki nosijo zaradi 35 do 40 stopinj celzija globoke izreze ter kratka krila. Vsako mimoidoče dekle je deležno poplave komplimentov, začenši z "Uau!!! Shakira!" ter postane v kratkem predmet trgovske zamenjave. Trgovci namreč ostalim članom družbe, s katero se dekle sprehaja po tržnici, vpijejo: "Pustite nam jo. Damo vam tisoč kamel." Sporazumevanje s trgovci poteka v angleščini, čeprav praviloma poznajo egipčanski "mali podjetniki" še dva jezika: italijanščino in španščino. Poslovanje z italijanskimi in španskimi turisti zahteva dodaten napor zaradi pregovornega nepoznavanja tujih jezikov pri obeh prej omenjenih narodih.

A, posel je le posel.

/dalje
Andrej Černic

Razpis festivala domače glasbe

36. Festival "Števerjan 2006"

SKPD F. B. SEDEJ iz Števerjana razpisuje 36. Festival domače glasbe Števerjan 2006, ki bo v Števerjanu 7., 8. in 9. julija 2006 MED BOROVCI.

1. Festival je tekmovalnega značaja. Prijavijo se lahko vsi slovenski ansambli, ki gojijo narodno-zabavno glasbo.

2. Vsak ansambel mora izvajati dve skladbi. Prva mora biti iz zakladnice najbolj priljubljenih uspešnic domače glasbe ter napisana in izvedena (npr. na plošči) s strani najboljših slovenskih narodno-zabavnih ansamblov (npr. Avsenik, Slak, Miheličt itd.). Druga skladba, s katero se bo predstavil ansambel, mora imeti besedilo v slovenskem jeziku, biti mora povsem izvirna ter prvič predstavljena javnosti!

Ni dovoljena uporaba instrumentov, ki elektronsko proizvajajo zvok!

3. Festival se odvija v treh dneh. Na prvih dveh večerih nastopijo vsi prijavljeni ansambli, ki izvajajo dve skladbi. Na nedeljskem, finalnem delu Festivala, nastopijo najboljši ansambli prvih dveh večerov. Njihov izbor in število določi strokovna komisija. Ansambli, ki nastopijo na nedeljskem programu, morajo ostati v nošah do konca festivalskega nagrajevanja.

4. Ansambli, ki so prepuščeni v finale, nastopijo z istima skladbama na finalnem večeru in se potegujejo za te nagrade:

A)nagrada za najboljši ansambel Festivala in trofej društva F.B. Sedej: 1.500,00 evrov;

B)nagrada občinstva: 600,00 evro;

C) nagrada za najboljšo izvedbo kvinteta: 400,00 evrov;

Č) nagrada za najboljšo izvedbo tria: 400,00 evrov;

D)nagrada za najboljšo melodijo: 400,00 evrov;

E) nagrada za najboljše besedilo: 200,00 evrov;

F)nagrada za najboljšega debitanta: 200,00 evrov;

5. O vstopu v finale in podelitvi nagrad pod točkami A, C, Č, D in F določa komisija, ki jo sestavljajo glasbeni strokovnjaki in predstavniki organizatorjev. Komisiji predseduje predsednik društva. O nagradi pod točko E odloča komisija, ki jo sestavljajo literati, jezikoslovci in predstavnik društva.

6. Nagrado pod točko A (za najboljši ansambel Festivala) podeli strokovna komisija za splošni vtis ansambla (izvedba, melodija, izvirnost in predstavitev ansambla na odru itd.) in je podeljena izključno za izvirno skladbo.

Nagrado pod točko B (nagrado občinstva) podeli občinstvo na podlagi posebnih glasovnic. Ocena občinstva je osnovana izključno na izvedbi skladbe iz zakladnice najbolj priljubljenih uspešnic domače glasbe.

Nagradi pod točko C (za najboljšo izvedbo kvinteta) in točko Č (za najboljšo izvedbo tria) podeli strokovna komisija na podlagi izvedbe obeh skladb.

Nagrado pod točko D (za najboljšo melodijo) podeli strokovna komisija na podlagi najboljše melodije izvirne skladbe.

Nagrado pod točko E (za najboljše besedilo) podeli strokovna komisija za besedilo na podlagi najboljšega besedila izvirne skladbe.

Nagrado pod točko F podeli komisija najboljšemu ansamblu med tistimi, ki prvič nastopajo na Festivalu.

Ansambli, ki so pripuščeni v finale, lahko prejmejo samo po eno nagrado!

7. Prijava mora vsebovati:

a) naziv ansambla, sedež in datum ustanovitve;

b) naslov ansambla ali njegovega vodje, kamor bodo naslovljeni bodoči dopisi ter nujno telefonsko številko;

c) besedilo in notno gradivo izvirne skladbe;

č) naslov in ime izvirnega izvajalca skladbe iz zakladnice najbolj priljubljenih uspešnic domače glasbe;

d) število članov ansambla in njihovo funkcijo v ansamblu;

e) fotografijo in kratek zgodovinski opis ansambla.

Rok za prijavo poteče 1. maja 2006 (upošteva se poštni žig). Prijave morajo biti poslane na naslov: SKPD F. B. SEDEJ, Trg Svobode št. 6, 34070 Števerjan, Gorica - Italija, tel./fax: 0481 884037

8. Organizator si prevzema stroške večerje in prenočišča ansambla. Vsi ostali stroški so v breme ansambla!

9. S prijavo na Festival privoli ansambel snemanju izvirne skladbe za radijske oz. televizijske programe.

10. Organizator si pridržuje pravico, da po potrebi spreminja navedena pravila brez nikakršnih predhodnih obvestil.

Informacije: vsak dan, razen sobot in nedelj, od 13.30 dalje (Franka Padovan, tel.: 0481/884160, mobitel: +39338/7812271; Andrejka Hlede, mobitel: +39339/5720418) oz. pisno na naslov društva.

Vremenska napoved ARPA-OSMER za Furlanijo - Julijsko krajino

SPLOŠNA SLIKA:
Višinski ciklon se bo iznad Poljske pomaknil proti Franciji: njegova evolucija je še negotova. Možno, da bo prišlo do poslabšanja tudi v naši deželi.

ČETRTEK, 26. januarja 2006:
Dnevna evolucija je še negotova. Dopoldne bo predvidoma zmerno oblačno, med dnevom pa bo oblačnost naraščala. Zvečer ni izključeno rahlo sneženje, bolj verjetno v zahodnih predelih.

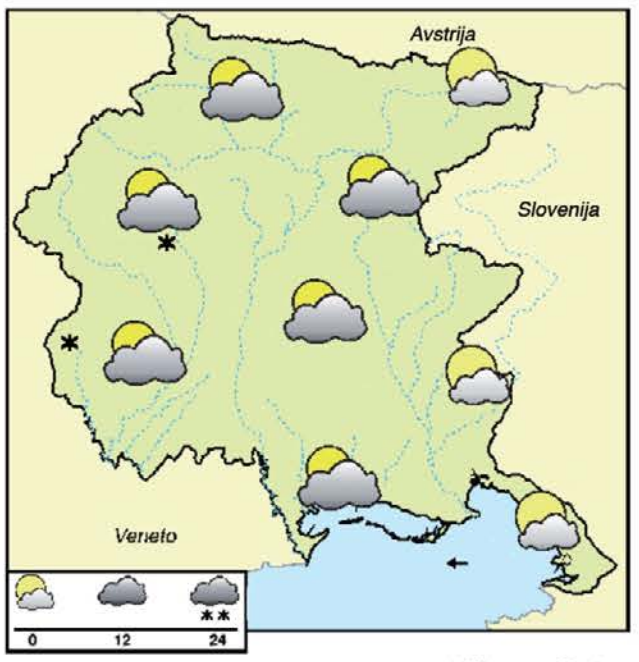

	Nižina	Obala
Najnižja temperatura (°C)	-8/-5	-3/0
Najvišja temperatura (°C)	-1/+2	2/5
Srednja temperatura na 1.000 m (°C)	-5	
Srednja temperatura na 2.000 m (°C)	-11	

PETEK, 27. januarja 2006:
Evolucija je negotova. Predvidoma bo spremenljivo z rahlimi padavinami. Na obali in v ravninskem pasu bo deževalo, v gorah nad okrog 500 m pa snežilo.

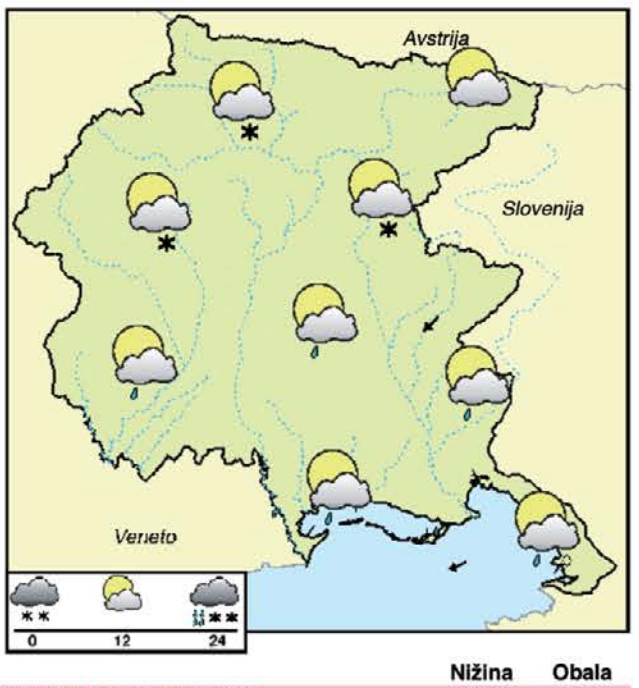

	Nižina	Obala
Najnižja temperatura (°C)	-2/+2	1/4
Najvišja temperatura (°C)	4/7	4/7
Srednja temperatura na 1.000 m (°C)	-3	
Srednja temperatura na 2.000 m (°C)	-9	

OBETI:
V soboto bo spremenljivo.

Deželna meteorološka opazovalnica F - Jk
www.meteo.fvg.it, slovensko@osmer.fvg.it, tel. 0432 934111

VABI NA VOLIŠČA IN VOLI TAKO:

X PRIMOSIG SILVESTRO

_____

_____

_____

Za večjo prodornost Gorice v pokrajini!

Podprimo edinega Slovenca za predsednika goriške pokrajine!

PRIMARNE VOLITVE LEVE SREDINE 29. JANUARJA 2006

UVELJAVIMO SLOVENSKEGA KANDIDATA

KJE LAHKO VOLIMO?

DOBERDOB: sedež društva Jezero

GORICA: Telovadnica UGG (Unione ginnastica goriziana) - Trg Cesare Battisti

GRADIŠČE: dvorana Bergamas

KRMIN: občinska dvorana (Trg XXIV. maja 22)

RONKE: občinska dvorana Cragnolin (Trg Unita' 1)

SOVODNJE: občinska knjižnica (ul. Prvega maja)

ŠTEVERJAN: sedež društva F.B. Sedej (Trg Svobode 6)

TRŽIČ: Sala Conv. Galleria Polifunz. (Trg Cavour)

ZAGRAJ: občinska dvorana (Ul. Alighieri 19)

KDAJ LAHKO VOLIMO?

Volišča bodo odprta samo v nedeljo, 29. januarja 2006, od 8. do 19. ure.

SLOVENCI ZA GORIŠKO POKRAJINO!

Pridi na volilni shod, ki bo v soboto, 28. januarja, ob 18. uri!

Na shodu (potekal bo v Ljudskem vrtu ob Trgovskem domu, v primeru slabega vremena v Kulturnem centru Lojze Bratuž) bodo sodelovali društva in organizacije v podporo Silvanu Primožiču.

Pridi tudi ti, da bomo skupaj nazdravili!

POSKRBLJENO BO ZA PREVOZ NA VOLIŠČA

Kliči na tel. št. 335 5384344

PRISPEVAJ V VOLILNI SKLAD!

OGLAS